

ŠOLSKI CENTER POSTOJNA

Višja strokovna šola

DIPLOMSKO DELO

**PRIMERJAVA NADZORNIH SLUŽB,
LOVSKIH ČUVAJEV IN NARAVOVARSTVENIH
NADZORNIKOV**

David Hrvatin

Postojna, avgust 2017

ŠOLSKI CENTER POSTOJNA

Višja strokovna šola

DIPLOMSKO DELO

**PRIMERJAVA NADZORNIH SLUŽB,
LOVSKIH ČUVAJEV IN NARAVOVARSTVENIH
NADZORNIKOV**

David Hrvatin

Mentor – predavatelj:
Igor Simšič, dr. vet. med.

Mentor v podjetju:
dr. Srečko F. Kroppe

Postojna, avgust 2017

ZAHVALA

Za pomoč pri nastajanju diplomskega dela se zahvaljujem mentorjema g. Igorju Simšiču, dr. vet. med., in g. dr. Srečku F. Kropetu. Z znanjem in izkušnjami z obravnavanega področja sta mi nudila veliko oporo pri izdelavi diplomske naloge.

Za sodelovanje in pomoč se zahvaljujem predsedniku Lovske družine »Istra« Gračišče g. Fabiju Kocjančiču, ga. mag. Bredi Ogorelec z Ministrstva za okolje in prostor, strokovnemu tajniku Lovske zveze Koper g. Borisu Petelinu in vsem aktivnim lovskim čuvajem Lovske zveze Koper, ki so sodelovali v anketi. Nadalje se zahvaljujem ing. gozd. g. Zvonetu Sadarju z Zavoda za gozdove Slovenije, Območne enote Koper, vodji naravovarstvenih nadzornikov v Parku Škocjanske jame univ. dipl. ing. gozd. g. Tomažu Zormanu ter vsem naravovarstvenim nadzornikom v parku in uslužbencem Lovske zveze Slovenije.

Hvala vsem prijateljem, znancem in sodelavcem, ki so na kakršen koli način pripomogli k dokončanju mojega študija.

Nenazadnje zahvala vsem domačim, ki so mi celoten čas študija stali ob strani.

Hvala vsem.

David

POVZETEK

Diplomska naloga predstavlja in išče rešitve skupnega delovanja dveh naravovarstveno usmerjenih nadzornih služb. Lovsko čuvajska služba ima na ozemlju Slovenije dolgoletno tradicijo. V ministrski naredbi je bilo že leta 1852 določeno, da morajo vsi zakupniki in lastniki lovišč zaposliti primerno varstveno osebje za varstvo lova (Erhatic Širnik, 2004). Prvi zametki naravovarstvenega nadzora na Slovenskem pa segajo v konec 19. in začetek 20. stoletja. Deželne oblasti Avstro-Ogrske so takrat izdale prve varstvene predpise in okrožnice o varstvu koristnih ptic ter varstvu ogroženih rastlinskih vrst (Skoberne, 2015).

Že v preteklosti so omenjeni naravovarstveni službi povezovali, predvsem z vidika istega delovnega okolja – narave. Z izdelavo naloge smo želeli predvsem proučiti možnosti za skupno delovanje obeh služb z namenom olajšanja in izboljšanja nadzora v naravi.

Analiza je pokazala, da je kljub veliko skupnim zadevam še vedno mnogo nasprotij, ki preprečujejo skupno službo. Kot pglavitni razlog lahko omenimo to, da vsaka služba deluje pod okriljem lastnega zakona. Na podlagi lastnega krovnege zakona ima vsaka izmed služb svoje pogoje za opravljanje službe, svoja pooblastila in izobraževanje usposabljanje. Vse tri omenjene teme smo v analizi vzeli pod drobnogled in predlagali nekatere rešitve. Poleg preučevanja organizacijskega področja smo v nalogi analizirali in predstavili povprečen lik lovskega čuvaja in naravovarstvenega nadzornika iz dveh obravnavanih vzorcev.

Pri izdelavi naloge smo si zastavili tri (3) hipoteze, in sicer: lovski čuvaji in naravovarstveni nadzorniki se lahko skupno izobražujejo, lovski čuvaji in naravovarstveni nadzorniki lahko delujejo na podlagi enotnih pooblastil ter lovski čuvaji in naravovarstveni nadzorniki lahko delujejo kot enotna nadzorna služba.

Na podlagi proučenega gradiva smo dve hipotezi zavrnil, glede ene pa se nismo opredelili.

Ključne besede: lovski čuvaj, naravovarstveni nadzornik, sodelovanje, zakonodaja, pooblastila, izobraževanje, skupno delovanje.

SUMMARY

This diploma paper presents, and seeks solutions for, joint action of two established Services concerned with conservation of nature. The Gamekeeper Service has a long tradition in the territory of Slovenia. The ministerial decree imposed already in 1852 that all leaseholders and owners of hunting districts had to employ appropriate personnel to safeguard the hunting (Erhatic Širnik, 2004). The roots of an authority concerned with nature conservation (ranger service) in Slovenia go back to the end of the 19th/ beginning of 20th century, respectively. The regional authorities of the Austro-Hungarian Monarchy issued the first regulations governing the conservation of nature, and the circular letters addressing the protection of useful birds and of the endangered plant species (Skoberne, 2015).

Evidently, both Services concerned with the conservation of nature were already in the past associated with the same work environment - the nature. This paper focuses on the analysis of joint action of both Services, in view of facilitating and improving the ranger services in the nature.

Despite many issues shared by these Services, the analysis pointed to numerous conflicts /discrepancies still existing among them and inhibiting a joint service. As the main reason, we can state that each Service operates under a dedicated law. Based on its own dedicated cover law, each Service has its own terms of operating, its own scope of powers, and dedicated education /training. We addressed all the three topics with the due scrutiny in our analysis and we developed some solutions. Further to having studied the organizational scope, we analysed and presented an average figure of a gamekeeper and of a ranger based on two models covered.

The diploma paper is based on three hypotheses: Gamekeepers and rangers can have joint education/ training; they can both operate under uniform powers, and gamekeepers and rangers can both act as a single supervision authority.

After having studied the materials, we refused two hypotheses, and we did not express our position about the remaining one.

Key words: Gamekeeper, (nature conservation) ranger, cooperation, legislation, powers, education, joint action

KAZALO VSEBINE

1	UVOD.....	5
1.1	RAZISKOVALNE HIPOTEZE.....	6
1.2	METODE DELA	6
1.3	CILJI	6
2	OPIS NADZORNIH SLUŽB	8
2.1	POKLIC LOVEC-LOVSKI ČUVAJ.....	8
2.2	NARAVOVARSTVENI NADZORNIK.....	10
3	ZGODOVINA NA SLOVENSKEM.....	13
3.1	ZGODOVINA LOVSKO-ČUVAJSKE SLUŽBE	13
3.2	ZGODOVINA NARAVOVARSTVENEGA NADZORA	15
4	ORGANIZACIJSKA UREDITEV LOVSKO-ČUVAJSKE SLUŽBE IN NARAVOVARSTVENEGA NADZORA V SLOVENIJI	18
4.1	SPLOŠNO	18
4.2	ZAKONODAJA.....	18
4.2.1	Zakonodaja s področja lovsko-čuvajske službe	18
4.2.2	Zakonodaja s področja naravovarstvenega nadzora.....	22
4.3	USPOSABLJANJA ZA PRIDOBITEV NAZIVOV ZA OPRAVLJANJE SLUŽB	24
4.3.1	Usposabljanje za pridobitev naziva lovski čuvaj in opravljanje službe.....	24
4.3.2	Usposabljanje za pridobitev naziva naravovarstveni nadzornik in opravljanje službe	27
4.4	POOBLASTILA.....	29
4.4.1	Pooblastila, splošno	29
4.4.2	Pooblastila lovskega čuvaja	29
4.4.3	Pooblastila naravovarstvenega nadzornika.....	31
5	ANALIZA.....	33
5.1	SPLOŠNO	33
5.1.1	Predstavitev vzorca 1.....	33
5.1.2	Predstavitev vzorca 2.....	34
5.2	ANALIZA ANKETNIH VPRAŠALNIKOV – LOVSKI ČUVAJI LOVSKE ZVEZE KOPER ...	37
5.2.1	Splošno	37

5.2.2	Analiza	37
5.2.3	Povprečje – lovski čuvaj.....	50
5.3	ANALIZA ANKETNIH VPRAŠALNIKOV – NARAVOVARSTVENI NADZORNIKI JAVNEGA ZAVODA PARK ŠKOCJANSKE JAME	52
5.3.1	Splošno	52
5.3.2	Analiza	52
5.3.3	Povprečje – naravovarstveni nadzornik	62
6	PRIMERJAVA IN ANALIZA VSTOPNIH POGOJEV, PROGRAMA IZOBRAŽEVANJA IN POOBLASTIL	65
6.1	PRIMERJAVA IN ANALIZA VSTOPNIH POGOJEV ZA IZOBRAŽEVANJE	65
6.2	PRIMERJAVA IN ANALIZA PROGRAMA IZOBRAŽEVANJA.....	68
6.2.1	Lovski čuvaj.....	68
6.2.2	Naravovarstveni nadzornik.....	70
6.3	PRIMERJAVA IN ANALIZA POOBLASTIL.....	77
6.3.1	Analiza pooblastil lovskega čuvaja	77
6.3.2	Analiza pooblastil naravovarstvenega nadzornika	79
7	SKLEP	83
8	VIRI IN LITERATURA.....	86
9	PRILOGE.....	88
9.1	Priloga 1	88
9.2	Priloga 2	98

KAZALO SLIK

Slika 1: Lovske družine Lovske zveze Koper	34
Slika 2: Zavarovano območje Parka Škocjanske jame.....	35
Slika 3: Vplivno območje Parka Škocjanske jame	36

KAZALO GRAFOV

Graf 1: Dopolnilno izobraževanje lovskih čuvajev	38
Graf 2: Število nadzorov mesečno	39
Graf 3: Aktivni koordinator/vodja lovsko-čuvajske službe	39
Graf 4: Mnenje glede uvedbe koordinatorja/vodje lovsko-čuvajske službe	40
Graf 5: Problematika pri opravljanju službe	40
Graf 6: Odnos članov lovske organizacije do lovskih čuvajev	41
Graf 7: Odnos občanov do lovskega čuvaja	42
Graf 8: Odpor, nesodelovanje pri obravnavah v 5 letnem obdobju.....	42
Graf 9: Obravnava članov lovske organizacije v 5-letnem obdobju	43
Graf 10: Vrsta težav pri obravnavi članov lovske organizacije.....	44
Graf 11: Težava pri delovanju na ozemlju, kjer so občani osebno poznani.....	44
Graf 12: Občani v postopkih lovskih čuvajev v 5-letnem obdobju.....	45
Graf 13: Težave pri obravnavah občanov	46
Graf 14: Mnenje glede enotne uniforme	46
Graf 15: Način informiranja upravljavca o aktivnostih.....	47
Graf 16: Način informiranja upravljavca o aktivnostih.....	48
Graf 17: Odgovornost za nadzor lovsko-čuvajske službe.....	48
Graf 18: Upoštevanje predlogov lovskih čuvajev.....	49
Graf 19: Status lovskega čuvaja	50
Graf 20: Spol naravovarstvenih nadzornikov.....	53
Graf 21: Dopolnilno izobraževanje	54
Graf 22: Število nadzorov tedensko	54
Graf 23: Najpogostejše težave pri opravljanju službe.....	55
Graf 24: Odnos občanov, ki živijo na območju parka	56
Graf 25: Odnos obiskovalcev parka do naravovarstvenih nadzornikov	57
Graf 26: Težave pri opravljanju nadzora	58
Graf 27: Težavnost delovanja glede na osebno poznanstvo občanov na območju delovanja	58
Graf 28: Mnenje glede enotne uniforme	59

Graf 29: Informiranje parka o aktivnostih.....	60
Graf 30: Pogostost informiranja parka.....	60
Graf 31: Naslavljanje poročil o aktivnostih.....	61
Graf 32: Upoštevanje podanih mnenj.....	61
Graf 33: Status naravovarstvenega nadzornika	62
Graf 34: Stopnja izobrazbe lovskih čuvajev.....	67
Graf 35: Stopnja izobrazbe naravovarstveni nadzorniki	68
Graf 36: Mnenje glede ustreznosti izobraževanja lovskih čuvajev.....	73
Graf 37: Mnenja glede nadaljnega izobraževanja lovskih čuvajev.....	74
Graf 38: Mnenje glede ustreznosti izobraževanja naravovarstvenih nadzornikov	74
Graf 39: Mnenje glede nadaljnega izobraževanja naravovarstvenih nadzornikov	75
Graf 40: Pripravljenost na dodatna izobraževanja in opravljanje naravovarstvenega nadzora	76
Graf 41: Pripravljenost na dodatna izobraževanja in opravljanje lovsko-čuvajske službe	76
Graf 42: Zadovoljstvo s pooblastili – lovski čuvaji.....	81
Graf 43: Dopolnitev pooblastil – lovski čuvaji	81
Graf 44: Zadovoljstvo s pooblastili – naravovarstveni nadzorniki	82

KAZALO TABEL

Tabela 1: Vstopni pogoji in pogoji za opravljanje lovsko-čuvajske službe	65
Tabela 2: Vstopni pogoji in pogoji za opravljanje naravovarstveno nadzorne službe	66
Tabela 3: Program teoretičnega usposabljanja	69
Tabela 4: Program praktičnega usposabljanja	70
Tabela 5: Program strokovnega usposabljanja	71

1 UVOD

V diplomski nalogi bomo predstavili delo lovskih čuvajev in naravovarstvenih nadzornikov, ob tem pa iskali možnosti skupnega delovanja. Obe službi delujeta v korist ohranjanja narave, torej imata enako delovno okolje. Ključno vprašanje, ki si ga v nalogi zastavljamo, je, ali je mogoče enotno delovanje obeh nadzornih služb z namenom izboljšanja nadzora v naravi v splošnem. Kljub navidez zelo podobnemu delu bomo v nalogi ugotovili, da se službi v veliko zadevah razlikujeta. Najti in opozoriti na te razlike pa je tudi splošni cilj naloge. Predstavili bomo obe službi, ki sta v slovenskem merilu zelo slabo poznani. Dotaknili se bomo tudi zgodovine obeh služb v Sloveniji. V nalogi bomo analizirali organizacijsko ureditev služb; osredotočili se bomo predvsem na tri pomembne teme:

- zakonodajo,
- usposabljanje, izobraževanje,
- pooblastila.

V analizi smo s pomočjo anketnega vprašalnika pridobili podatke o delovanju aktivnih lovskih čuvajev in naravovarstvenih nadzornikov. Vprašanja v anketi so se nanašala na splošne zadeve, kot so problematika pri opravljanju nadzora, sodelovanje s koncesionarjem, število opravljenih ur nadzora na mesec itd. Na podlagi teh odgovorov smo pridobili splošni lik lovskega čuvaja in naravovarstvenega nadzornika, ki smo ga tudi predstavili, s tem pa opozorili, da oba subjekta pri delu pestijo podobne težave.

V nadaljevanju smo se osredotočili na vprašanja glede izobraževanja, pooblastil in splošnega pogleda na to, ali bi obe službi lahko delovali enotno.

Predlog za skupno delovanje služb je bil podan tudi s strani Lovske zveze Slovenije. Na delovnem sestanku v letu 2013 je bilo pristojnemu ministru predstavljeno, da ima Lovska zveza Slovenije na uradni dolžnosti več tisoč lovskih čuvajev, ki bi jih ob ustreznem dogovoru z ministrstvom lahko dodatno usposobili za naravovarstvene nadzornike (Krope, 2013).

1.1 RAZISKOVALNE HIPOTEZE

V diplomski nalogi smo analizirali delovanje lovsko-čuvajske službe in naravovarstvenih nadzornikov, obenem pa smo poskušali ugotoviti možnosti za skupno delovanje obeh nadzornih služb.

Zastavili smo si naslednje hipoteze:

- **Hipoteza številka 1: Lovski čuvaji in naravovarstveni nadzorniki se lahko skupno izobražujejo.**
- **Hipoteza številka 2: Lovski čuvaji in naravovarstveni nadzorniki lahko delujejo na podlagi enotnih pooblastil.**
- **Hipoteza številka 3: Lovski čuvaji in naravovarstveni nadzorniki lahko delujejo kot enotna nadzorna služba.**

1.2 METODE DELA

Izdelava diplomske naloge sloni na proučevanju literature z obeh obravnavanih področij in na podlagi anketnega vprašalnika.

Pri izvedbi ankete smo se odločili za obravnavo dveh vzorcev: prvi vzorec anketirancev predstavljajo vsi aktivni lovski čuvaji Lovske zveze Koper, drugega pa vsi naravovarstveni nadzorniki Javnega zavoda Park Škocjanske jame. Vprašanja se nanašajo na izobraževanje anketirancev, pooblastila, čas opravljanja mesečnega nadzora, težave pri opravljanju službe, informiranju nadrejenih ipd. V anketi smo zastavili tudi vprašanja, s katerimi bomo lahko predstavili povprečen lik lovskega čuvaja v Lovski zvezi Koper in povprečen lik naravovarstvenega nadzornika v Javnem zavodu Park Škocjanske jame.

1.3 CILJI

Cilj diplomske naloge je ugotoviti, kakšne so možnosti za skupno delovanje lovskih čuvajev in naravovarstvenih nadzornikov, oziroma ugotoviti predvsem, ali lahko

delujejo na podlagi enotnih pooblastil, ali se lahko skupno izobražujejo in ali lahko delujejo kot enotna nadzorna služba.

2 OPIS NADZORNIH SLUŽB

2.1 POKLIC LOVEC-LOVSKI ČUVAJ

Poklica lovskega čuvaja v Sloveniji v katalogu delavnih mest ni. Izobraževanje za lovskega čuvaja je organizirano kot izpit po opravljenem lovskem izpitu in izobraževanje v sklopu pridobitve poklica poklicni lovec. Poklicni lovec je naravovarstveni delavec, v Sloveniji svoj poklic opravlja v loviščih s posebnim namenom.

Poklicni lovec-lovski čuvaj v lovišču – revirju opravlja različne naloge. Spremlja in evidentira število divjadi in drugih prostoživečih živali oziroma opravlja monitoring lovišča in izvaja odstrel divjadi v skladu z letnim načrtom lovišča. V lovišču opravlja naloge s področja varstva prostoživečih živali, izvaja in nadzira izvajanje biotehničnih in biomeliorativnih del. Spremlja in vodi lovske goste pri lovu in opazovanju divjadi. Vse ugotovitve in aktivnosti zapisuje v lovski dnevnik in tako sestavlja kroniko dogajanja v revirju, ki je osnova za strokovne analize. Med druge naloge poklicnega lovca-lovskega čuvaja sodi izobraževanje javnosti in strokovno usmerjanje lovcev pripravnikov ter preprečevanje in opozarjanje na ekološke katastrofe v naravi. Pomembna naloga lovskega čuvaja je opravljanje nadzora lovišča – revirja. Pri opravljanju nadzora lovišča lovski čuvaj na podlagi zakona deluje kot uradna oseba in ima po zakonu določena pooblastila. Ugotovitve s področja nadzora lovišča vpisuje v lovsko-čuvajski dnevnik. Pri nadzoru sodeluje z lovsko inšpekcijo, policijo, naravovarstvenimi nadzorniki in drugimi institucijami. Lovski čuvaj pri svojem delu nadzoruje potek kmetijskih opravil (npr. skrb za gnezda in mladiče pri strojni košnji), nadzor nad požiganjem in izsekavanjem grmišč, nadzor nad vznemirjanjem divjadi. Nadzoruje tudi prepoved spuščanja psov v naravo in na to določilo zakona opozarja lastnike psov. Med temeljne naloge nadzora lovskega čuvaja uvrščamo tudi preprečevanje krivolova, vse zadeve, vezane na pravilno izvajanje lova, in vse dejavnosti, vezane na sam lov. Število delovnih mest za poklic lovca-lovskega čuvaja je v Sloveniji razmeroma majhno, manj kot 100. Ta poklic je predpisan v loviščih s posebnim namenom, ki jih je opredelil Zakon o divjadi in lovstvu. Deset lovišč deluje v okviru Zavoda za gozdove Slovenije in eno v okviru Triglavskega narodnega parka. Lovišča lovskih družin imajo svoje lovske čuvaje, na vsakih 2.000 hektarov enega, vendar ni

nujno, da so to poklicni lovci. Lovsko-čuvajska služba v loviščih lovskih družin je predvsem zaradi velikih stroškov organizirana nepoklicno, upravljavec lovišča pa mora imeti s lovskimi čuvaji sklenjeno pogodbo o opravljanju lovsko-čuvajske službe. Rezultat dela poklicnega lovca-lovskega čuvaja je urejen lovski revir, ki zadovoljuje življenjske potrebe divjadi in drugih prostoživečih živali in je usklajen z lastniki zemljišč in drugimi uporabniki prostora.

Za opravljanje poklica je v Sloveniji z notranjim aktom Zavoda za gozdove Slovenije predpisana srednješolska izobrazba ustrezne smeri, obvezen je tudi lovski izpit in izpit za lovskega čuvaja. Le-ta se lahko opravi tudi po sprejemu na delovno mesto. Z znanjem, ki ga lovec pridobi z opravljenim izpitom, je sposoben samostojno delati v revirju. Tako vodi lovskega gosta na lov in opravlja druge naloge poklicnega lovca-lovskega čuvaja, kot so beleženje kronike dogajanja, izvajanje različnih biotehniških del in nadzor posegov v prostor. Delovna praksa je pri tem poklicu izredno pomembna, saj ocenjevanje dogajanja v naravi, prepoznavanje vedenjskih in telesnih lastnosti divjadi, natančno ločevanje živalskih vrst predvsem pri pticah in druge veščine lovec-lovski čuvaj pridobi predvsem z delom v revirju. Pri komuniciranju s strankami, lastniki zemljišč in drugimi uporabniki prostora obvlada osnovno znanje tujih jezikov, npr. angleškega, nemškega in italijanskega. V visokogorju je poklicni lovec-lovski čuvaj vešč alpinizma in gibanja po visokogorju. Redno se udeležuje izobraževanj, ki jih v obliki predavanj organizira vodja lovišča. Lovec-lovski čuvaj je dober poznavalec dogajanja v naravi. Njegove druge lastnosti so: dober vid, sluh in voh, mirnost gibov, hitri refleksi, stabilno ravnotežje, dobro zaznavanje prostora in dobra orientacija v naravi. Obvlada verbalno in neverbalno komunikacijo, npr. v komunikaciji med lovskim gostom in lovcem med lovom, hitro zazna spremembe v položaju gibanja živali, ljudi in drugih predmetov v naravi. Delo izvaja v skladu z etičnim kodeksom lovcev, upošteva pravice drugih uporabnikov prostora in se ravna po naravovarstvenih predpisih. Pri vodenju gostov in na skupnih lovih ima avtoriteto, saj lahko zaradi nespoštovanja njegovih navodil pride do nesreč. V težjih vremenskih razmerah ravna odgovorno in preudarno. Lovec-lovski čuvaj dela v naravi, zato je nenehno izpostavljen različnim vremenskim pogojem in drugim nevarnostim, kot so hoja po nevarnem terenu, padajoče veje z dreves, ugrizi in piki strupenih živali. Delo prilagaja dogajanju v naravi in je povezano z

letnimi časi. Tako določene delovne naloge opravlja ponoči, npr. odstrel živali, ki so aktivne ponoči, ali zgodaj zjutraj, druge naloge pa opravlja samo v določenem letnem času, npr. krmljenje divjadi pozimi. Večji del časa preživi v gibanju, pogosto pa več ur v sedečem položaju ali prisiljeni drži, npr. ko čaka na preži. Lovec-lovski čuvaj pri nošnji in uporabi orožja upošteva stroge varnostne predpise (Zavod republike Slovenije za zaposlovanje, 2010). Izobraževanje za poklicnega lovca se izvaja kot nacionalna poklicna kvalifikacija na Srednji gozdarski in lesarski šoli Postojna. Za pridobitev poklica se od kandidata pričakuje zaključena osnovna šola. Kandidat mora biti polnoleten. Pogoji so še opravljan lovski izpit in posedovanje orožnega lista. Za poklic revirnega lovca pa je pogoj tudi opravljen lovsko-čuvajski izpit (Srednja gozdarska šola Postojna, 2015). Glede na določila Zakona o divjadi in lovstvu je na področju celotne države potrebnih 1042 lovskih čuvajev s sklenjeno pogodbo o izvajanju lovsko-čuvajske službe. Po podatkih iz leta 2014 jih ima pogodbo podpisano 1685 (Krope, 2014). V letu 2012 so bili po podatkih Lavske zveze Slovenije registrirani 3004 lovski čuvaji – osebe z opravljenim izpitom za lovskega čuvaja (Krope, 2012).

2.2 NARAVOVARSTVENI NADZORNIK

Naravovarstveni nadzornik je posameznik, ki izvaja nadzor nad aktivnostmi v naravnem okolju. Pri svojem delu spremlja splošno stanje nadzorovanega območja in nadzira izvajanje varstvenih režimov. Pretežni del svojega dela opravlja na podlagi določil Zakona o ohranjanju narave in njegovih podzakonskih aktov. Med drugim ima pooblastilo, ki mu omogoča nadzor nad vožnjo vozil na motorni pogon v naravnem okolju. Po tem pooblastilu lahko naravovarstveni nadzornik zahteva na vpogled dokumentacijo vozila in (v nekaterih primerih) izvede tudi zaseg vozila. Po zakonu lahko pri opravljanju nalog nadzora samostojno vodi postopek in odloča o prekrških. Pomembna dejavnost naravovarstvenih nadzornikov je tudi ozaveščanje ljudi o naravnih vrednotah in opozarjanje na varstvene režime zaradi preprečevanja kaznivih dejanj. Naravovarstveni nadzornik je lahko vsak polnoleten državljan Republike Slovenije, ki opravi predpisano izobraževanje za naravovarstvenega nadzornika, ki ga organizira Ministrstvo za okolje in prostor. Za nastop službe naravovarstvenega

nadzornika mora kandidat imeti s koncesionarjem podpisano pogodbo o zaposlitvi in pridobljeno javno pooblastilo s strani pristojnega ministra. V Sloveniji naravovarstveni nadzorniki delujejo na zavarovanih območjih, ki jih upravljajo ustanove na podlagi pridobljene koncesije (ZON, 156.,157. člen).

Kandidat za naravovarstvenega nadzornika mora imeti dokončano najmanj peto stopnjo izobrazbe. Kot že omenjeno, izobraževanje za naravovarstvene nadzornike organizira Ministrstvo za okolje in prostor, razdeljeno pa je na splošni in posebni del, končna usposobljenost se preverja z izpitom. Poleg slednjega mora naravovarstveni nadzornik opraviti tudi preizkus znanja za vodenje in odločanje v prekrškovnem postopku, ki ga organizira Ministrstvo za javno upravo. Naravovarstveni nadzornik po zaključenem izobraževanju pridobi pooblastila, ki mu omogočajo opravljanje službe naravovarstvenega nadzora. Naravovarstveni nadzornik po uspešno zaključenem izobraževanju pridobi službeno izkaznico in znak. V času opravljanja službe mora nositi predpisano uniformo (Uredba o strokovnem usposabljanju in preverjanju znanja naravovarstvenih in prostovoljnih nadzornikov, 2., 3.,15. člen).

Naravovarstveni nadzornik mora imeti lastnosti "dobrega pogajalca" z domnevnim kršiteljem. Pomembno je, da z obravnavanim doseže soglasje oz. mu skuša razložiti, kaj je naredil narobe. Tako naj bi bili današnji naravovarstveni nadzorniki bolj vzgojno-izobraževalno naravnani in ne toliko kaznovalni. Pri nadzoru opravljajo še nekatera druga dela, kot so: vodenje različnih interesnih skupin, zagotavljanje varnosti obiskovalcev, pomoč obiskovalcem v različnih primerih, nenehno zbiranje različnih podatkov s terena, vzdrževanje poti in ostale infrastrukture, ukrepanje v primeru kršitev zakonodaje, nadzor in izvajanje varstvenih režimov zavarovanega območja (Zorman, 2015).

Dober naravovarstveni nadzornik je prijazna oseba, vedno razmišlja konstruktivno, se izraža pozitivno in vzbuja zaupanje, zna si organizirati delo in upravljati s časom, ima prijeten in zdrav videz, dobro pozna svoje delo, je zrcalo podjetja, zato vedno skrbi za njegov ugled, konfliktna situacije rešuje mirno, z razumom in pozitivno miselno naravnostjo (Zorman, 2015).

Zakon o ohranjanju narave (ZON) pozna tudi prostovoljne naravovarstvene nadzornike, ki so nekakšna dobrodošla podpora naravovarstvenim nadzornikom.

Prostovoljni naravovarstveni nadzorniki delujejo prostovoljno, morajo pa prav tako kot naravovarstveni nadzorniki opraviti predpisano izobraževanje razen "preizkusa znanja za vodenje in odločanje v prekrškovnem postopku". Prostovoljni naravovarstveni nadzornik ima namreč manjša pooblastila kot naravovarstveni nadzornik (ZON, 159. člen).

3 ZGODOVINA NA SLOVENSKEM

3.1 ZGODOVINA LOVSKO-ČUVAJSKE SLUŽBE

Za začetek organizirane lovsko-čuvajske službe na Slovenskem lahko štejemo leto 1852, ko je bilo v ministrski naredbi določeno, da morajo vsi zakupniki in lastniki lovišč zaposliti primerno varstveno osebje za varstvo lova. Praviloma so to morali biti izkušeni lovci ali osebe, ki so jih upravne oblasti priznale za sposobne opravljati lovsko-čuvajsko službo. Le izjemoma je lahko nadzor v lovišču opravljal sam imetnik lovske pravice. Za kršitelje naredbe so bile predpisane kazni; posledica neupoštevanja določil je lahko bila razveljavitev zakupne pogodbe in razpis nove dražbe na zakupnikove stroške, lastnike lovišč pa so v to prisilili z drugimi primernimi sredstvi.

Leta 1854 je bila izdana nova odredba; le-ta je vsebovala splošne in posebne pogoje, ki so jih morali izpolnjevati kandidati za lovske čuvaje. S to odredbo so lovski čuvaji že takrat pridobili status javne straže. Pri opravljanju lovsko-čuvajske službe so morali nositi predpisan znak, lahko so nosili orožje, ki so ga lahko uporabili samo v samoobrambi.

Leta 1857 so uredbo dopolnili s podrobnejšimi pogoji za zaprisego lovskih čuvajev. Najpomembnejši pogoj je bil, da je lovski čuvaj neomadeževanega vedenja. Zapriseči ni smel nihče, ki je bil v kazenskem postopku oziroma že kaznovan določen čas po prestani kazni. Prepoved zaprisege je bila tudi za vse, ki so bili osumljeni pijančevanja, hazardiranja, razgrajanja, ukvarjanja s tihotapstvom itd. Kandidati za lovske čuvaje niso smeli biti umsko ali telesno prizadeti, v starosti najmanj 20 let in pred zaprisego so morali opraviti preizkus znanja na državni ravni.

Kot oseba javne straže je lovski čuvaj lahko aretiral storilca, ga zasledoval tudi zunaj meja svojega delovnega okolja. Vsaka izjava, ki jo je dal kot predstavnik javne straže, je veljala za dokazljivo. Aretiranim osebam je lahko odvzel orožje, drugo opremo in tudi divjačino.

Upiranje aretaciji in žalitev predstavnikov javne straže-lovskih čuvajev je bilo obravnavano kot hudodelstvo, grožnja in napad na lovskega čuvaja pa kot "hudodelstvo javnega nasilja". Lovski čuvaji so na podlagi pridobljenega sodnega

naloga lahko opravljali tudi hišne preiskave, pri kateri je moral biti poleg lovskega čuvaja prisoten tudi predstavnik občinskega sveta in lastnik hiše ali drugi družinski član.

Po zapisih je razvidno, da je bilo kljub ostrosti izdane naredbe izobraževanje lovskih čuvajev velikokrat izpeljano na okrajnih glavarstvih. Pogosto je bil lovski čuvaj za zakupnika velik strošek in ga je imel samo zaradi zadostitve predpisom (Erhatic Širnik, 2004).

Tudi v Kraljevini Srbov, Hrvatov in Slovencev – SHS je bil v zakonodaji določen nadzor nad lovom. Vsako lovsko združenje je moralo imeti vsaj enega lovskega čuvaja. Določeno je bilo, da so kandidati morali biti pismeni, poznani kot dobri lovci in opraviti so morali izpit pred komisijo, pred samim nastopom službe pa zapriseči pred oblastjo. Prav tako so morali v času opravljanja lovsko-čuvajske službe nositi predpisan znak lovskega čuvaja. Pooblaščenici so bili, da ugotovijo zakonitost lova in legitimacijo vseh oseb na območju lovišča. Lahko so odvzeli orožje in uplenjeno divjad, ki so jo nato lahko prodali v korist lovskega zaklada. Lovski čuvaj, ki je po krivem nekoga obtožil, je moral odgovarjati po obstoječih zakonih, lahko se mu je odvzela pravica do lova za dobo 5 let ali so ga tudi denarno kaznovali.

Lovski čuvaj je bil oseba civilne straže, veljalo je, da se je moral vsakdo pokoriti njegovemu pozivu. Vse kršitve je naznanjal okrajnemu glavarstvu. Čeprav je bilo določeno, da so lahko lovskega čuvaja tudi kaznovali, je užival veliko zaščito zakona. Napad, žaljenje, neupoštevanje lovskega čuvaja se je veliko strožje kaznovalo v primerjavi z navadno osebo. Lovski čuvaj je bil med drugim pooblaščen da: aretira vse osebe, ki so kršile zakon glede lova, uporabi silo ali osebo vklene. Na podlagi sodnega naloga so lovski čuvaji opravljali hišne preiskave, orožje pa so lahko uporabili v primeru sile oz. napada. V zakonodaji je bilo zapisano, da mora biti lovski čuvaj prijazen in strog, da mora vedno imeti v mislih, da goji koristno divjačino in dosledno brezobzirno zasleduje škodljivo divjačino ter preganja krivolovce, skrbeti mora za letni odstrel in nadrejene obveščati o stanju lovišča in divjačine (Mohorčič, 2016).

Leta 1976 je bil v Jugoslaviji sprejet Zakon o varstvu, gojitvi in lovu divjadi ter o upravljanju lovišč, ki je bil predhodnik zdajšnjega Zakona o divjadi in lovstvu, v veljavi do leta 2004. Podobno kot zdajšnji zakon je tudi takratni vseboval določila,

ki urejajo lovsko-čuvajsko službo, katera je bila takrat imenovana "gojitveno-čuvajska služba". Veliko določil v sedaj veljavnem Zakonu o divjadi in lovstvu je povzetih iz predhodnega zakona. Leta 1978 je bil sprejet podzakonski akt, Pravilnik o organizaciji gojitveno-čuvajske službe ter o programu in načinu opravljanja izpitov za lovske čuvaje. V tedanjem zakonu je bilo določeno, da je morala vsaka lovska organizacija, ki upravlja lovišče (lovska družina, državno lovišče itd.), organizirati gojitveno-čuvajsko službo. Če lovska organizacija nadzora ni zagotavljala, je te ukrepe odredil pristojni upravni organ, na območju katerega je bilo lovišče. Lovskega čuvaja je tako potrdila kot tudi razrešila organizacija, ki je imela lovišče v upravljanju, v samem lovišču pa je po zakonu moralo delovati toliko lovskih čuvajev, da je bilo celotno lovišče primerno nadzorovano. Tudi v Jugoslaviji je lovski čuvaj lahko postal vsak polnoletni jugoslovanski državljan, ki je posedoval orožni list in opravil lovsko-čuvajski izpit. Zanimivo je, da je bilo še v predhodniku zdajšnjega zakona določeno, "da se mora vsakdo pokoriti odredbam lovskega čuvaja, ki jih ta izda v mejah svojih pravic in dolžnosti". Poleg te navedbe so lovski čuvaji imeli še pooblastila, ki so v nekaterih primerih podobna pooblastilom zdajšnjega zakona (Šuler, Lovska zakonodaja, 1985).

Ne smemo pa pozabiti, da je bil v času Jugoslavije lik lovskega čuvaja veliko bolj spoštovan. Lovski čuvaj je bil tudi po takratnem zakonu pri opravljanju lovsko-čuvajske službe uradna oseba. V takratnem državnem ureditvenem sistemu je imel s tem nazivom kljub pomanjkljivim pooblastilom večje možnosti posredovanja, kot jih imajo lovski čuvaji danes.

3.2 ZGODOVINA NARAVOVARSTVENEGA NADZORA

Prvi zametki varstva narave na Slovenskem segajo v konec 19. in začetek 20. stoletja. Deželne oblasti Avstro-Ogrske so izdale prve varstvene predpise in okrožnice o varstvu koristnih ptic ter ogroženih rastlinskih vrst. Na prekomerno nabiranje teh rastlin in ogrožanje nekaterih področij narave so začeli opozarjati naravoslovci, planinci in ljubitelji narave. Najbolj znan je predlog Antona Belarja za zavarovanje Doline Triglavskih jezer iz leta 1908. Iz istega leta je tudi prva znana pobuda za varstvo jam.

V nadaljevanju so se leta 1919 naravovarstveniki združevali v prvi društveni slovenski organizaciji za varstvo narave – Odseku za varstvo prirode in prirodnih spomenikov pri Muzejskem društvu v Ljubljani. Najpomembnejše delo je bila Spomenica, ki jo je odsek leta 1920 predložil deželni vladi. V naslednjih letih je bil uresničen del programa Spomenice, zavarovane so bile nekatere živalske in rastlinske vrste, vzpostavljeno pa je bilo tudi varovanje nekaterih jam. Z zakupno pogodbo je bil leta 1924 vzpostavljen alpski park v Dolini Triglavskih jezer. Leta 1934 je bilo ustanovljeno Prirodoslovno društvo Slovenije, ki je veljalo za naslednika Odseka za varstvo prirode.

Kmalu po drugi svetovni vojni je imela Slovenija popolnoma samostojen sistem varstva narave in okolja. Prva poklicna strokovna služba za varstvo narave je bila organizirana v okviru službe varstva kulturne dediščine. V sklopu delovanja te službe je bilo sprejetih več predpisov o zavarovanih območjih, npr. leta 1961 zavarovanje Doline sedmerih jezer. Sprejetih je bilo tudi nekaj predpisov o varovanju rastlinskih in živalskih vrst.

Zaradi gospodarske rasti je v 60- in 70-ih letih v Sloveniji prihajalo do zahtev za velike prostorske posege. V teh letih so bili naravovarstveni strokovnjaki maloštevilni, tako da so težko uveljavljali strokovne argumente varstva narave. V veliko primerih je na srečo prevladovalo naravovarstveno stališče, veliko vlogo je odigralo tudi javno mnenje v korist naravi. V 70- in 80-ih letih sta bila sprejeta dva sistemska zakona. Prvi je bil Zakon o varstvu narave, za tisti čas sodoben zakon, na žalost pa ni bilo posluha za ravnanje po njem. Leta 1981 je ta zakon nadomestil Zakon o naravni in kulturni dediščini, ki je pripomogel k temu, da se je začelo pojma naravne in kulturne dediščine obravnavati skupaj. Tudi na podlagi tega zakona je Slovenija dobila nekaj večjih in manjših zavarovanih območij. Leta 1983 je Triglavski narodni park organiziral prvi tečaj za prostovoljne naravovarstvene nadzornike. Naslednje leto je 22 kandidatov dobilo prve službene znake in izkaznice (Skoberne, 2015).

Leta 1993 se je izpopolnilo pravno varstvo vrst, sprejeta je bila vladna uredba, s katero je bil razširjen seznam zavarovanih živalskih vrst, zavarovane so postale skoraj vse vrste ptičev, prvič pa tudi vse tri vrste velikih zveri – medved, volk in ris. Istega leta je bil sprejet tudi Zakon o varstvu okolja, s katerim je Slovenija pridobila

krovni sistem varstva okolja in narave. Krovnost sistema se odraža v tem, da zakon ureja poleg varovanja človekovega okolja pred onesnaževanjem vseh vrst tudi trajnostno rabo in varstvo naravnih dobrin, kamor sodijo tudi naravne vrednote in biotska raznovrstnost.

Leta 1994 je bila s prenosom pristojnosti nad področjem varstva narave s kulturnega resorja na okoljski postavljena velika ločnica med varovanjem narave in kulturne dediščine. Z reorganizacijo je začel proces vzpostavljanja službe za področja varstva narave na vseh ravneh. Leta 1996 je bil sprejet Zakon o regijskem parku Škocjanske jame.

Sodoben pogled na sistem varstva narave pa je dokončno prinesel Zakon o ohranjanju narave leta 1999, obenem se je močno razširilo slovensko vključevanje v mednarodna prizadevanja za varstvo narave. Leta 2002 je bil ustanovljen Zavod Republike Slovenije za varstvo narave. Z vstopom Slovenije v Evropsko unijo je bila urejena uskladitev zakonodaje.

Naravovarstveni nadzor je dokončno sistemsko urejen od leta 2004 na podlagi prenovljenega Zakona o ohranjanju narave (Vidic, et al., 2006).

4 ORGANIZACIJSKA UREDITEV LOVSKO-ČUVAJSKE SLUŽBE IN NARAVOVARSTVENEGA NADZORA V SLOVENIJI

4.1 SPLOŠNO

Čeprav ima lovsko-čuvajska služba, ki jo opravljajo lovski čuvaji, in naravovarstveni nadzor, ki ga opravljajo naravovarstveni nadzorniki, skupno delovno okolje in prepletajoče se cilje, je na organizacijskem področju veliko zadev, ki so pri vsaki izmed služb urejene na svoj način. V nadaljevanju bomo pregledali zakonodajo, ki se nanaša na delovanje obravnavanih služb, pooblastila obeh služb in izobraževanje, potrebno za pridobitev listine, ki dejansko omogoča opravljanje posamezne službe.

4.2 ZAKONODAJA

4.2.1 Zakonodaja s področja lovsko-čuvajske službe

Lovsko-čuvajska služba je v Sloveniji organizirana na podlagi Zakona o divjadi in lovstvu (ZDLov-1). Delovanje lovsko-čuvajske službe je predstavljeno v dvanajstem delu zakona, in sicer v štirih členih, dodatno pa je obravnavana v podzakonskem aktu, Pravilniku o organizaciji lovsko-čuvajske službe, vsebini in pogojih za opravljanje izpita za lovskega čuvaja ter obliki izkaznice in službenega znaka. V zakonu je določeno, da je vsak upravljavec lovišča oziroma lovišča s posebnim namenom dolžan zagotoviti nadzor nad celotnim loviščem z organiziranjem lovsko-čuvajske službe.

Temeljne naloge te službe pri terenskem nadzoru so naslednje:

- Nadzor pri opravljanju kmetijskih del, zlasti s stroji, ki ogrožajo divjad. Pri tem je treba obvezno uporabljati preventivna sredstva in načine dela za preprečevanje oziroma omejevanje izgub divjadi na leglih in gnezdih.
- Nadzor pri sekanju, požiganju ali katerem drugem uničevanju živih mej, grmišč in s suho zarastjo poraslih površin po pašnikih, travnikih in poljih.

Vse navedeno je prepovedano v času gnezdenja ptic in poleganja mladičev, tj. med 1. marcem in 1. avgustom.

- Nadzor nad tem, da si v kmetijski krajini vsak lastnik zemljišča oziroma izvajalec del mora prizadevati za ohranjanje oziroma novo osnovanje skupin drevja in grmovja tako, da pusti najmanj eno desetino površine v prvotni zarasti.
- Nadzor nad regulacijo vodotokov ali osuševanjem zemljišč. Ni dovoljeno uničevanje močvirij oziroma vlažnih biotopov.
- Nadzor nad gnezdenjem ptic. Med 1. marcem in 1. avgustom je prepovedano sekanje zarasti ob vodnih bregovih, čiščenje odvodnih kanalov in praznjenje vodnih zajetij.
- Nadzor nad prepovedjo vznemirjanja divjadi v mirnih conah, na rastiščih, gnezdiščih, polegališčih, brlogih, zimovališčih, pasiščih v gozdu in krmiščih, prepovedano jo je zalezovati v neugodnih vremenskih razmerah (poplave, hud mraz, zmrzal, visok sneg).
- Nadzor nad prepovedjo spuščanja psov brez nadzorstva v prosto naravo. Lastnik je odgovoren za škodo, ki jo njegova žival prizadene divjadi.
- Lovsko-čuvajska služba izvaja nadzor nad predpisom vlade o določitvi vrst prostoživečih sesalcev in ptic, ki se lovijo in so divjad, ter njihove lovne dobe.
- Nadzor nad ponovnim naseljevanjem domorodnih vrst divjadi ter naseljevanjem in doseljevanjem domorodnih ali tujerodnih vrst divjadi. Naseljevanje in doseljevanje se izvaja na osnovi načrtov lovskoupravljalških območij ter v skladu s predpisi s področja veterinarstva in ohranjanja narave.
- Nadzor nad krmljenjem divjadi; le-to je dovoljeno le za tiste vrste divjadi in na lokacijah, predvidenih z načrti lovskoupravljalških območij.
- Nadzor nad tem, da se divjad lovi v skladu z določbami Zakona o divjadi in lovstvu, načeli lovske pravičnosti in z vrsti divjadi primernim lovskim orožjem in izstrelkom.

Lovski čuvaji izvajajo nadzor tudi nad tem, da se odstreljene velike zveri in parkljasto divjad opremi s posebno oznako v skladu z veterinarskimi predpisi in da se odstreljene velike zveri in parkljasto divjad dostavi na mesto za prevzem divjadi v skladu z veterinarskimi predpisi.

Temeljna naloga lovsko-čuvajske službe je tudi nadzor nad določilom zakona, da se vsak lovec lahko udeleži v lovu pod pogoji, določenimi z Zakonom o divjadi in lovstvu, tuji državljani, ki nimajo stalnega bivališča v Republiki Sloveniji, pa lahko lovijo kot lovski gosti, ki si pravico udeleževanja v lovu pridobijo od upravljavca. Lovskim gostom mora upravljavec zagotoviti strokovno spremstvo.

Pri nadzoru imajo lovski-čuvaji možnost preveriti tudi, ali ima lovec pri sebi veljavno lovsko izkaznico oziroma izkaznico lovskega čuvaja, ki jo mora na zahtevo policije, lovskih čuvajev ali lovske inšpekcije pokazati.

Druge temeljne naloge lovsko-čuvajske službe so še:

- tekoče obveščanje koncesionarja, lovske inšpekcije in Zavoda za gozdove Slovenije o opažanjih v zvezi z divjadjo in dogajanjem v okolju divjadi,
- pomoč pri opravljanju sistematičnih opazovanj in zbiranju različnih podatkov o divjadi, njenem okolju in njunih medsebojnih odnosih,
- pomoč pri opravljanju biotehničnih del v življenjskem okolju divjadi, krmljenju divjadi, strokovno pravilnem opravljanju lova in drugih ukrepov v skladu s koncesijsko pogodbo,
- pomoč pri delih za preprečevanje in zniževanje škod zaradi divjadi,
- opravljanje odstrela v skladu z odločbo iz drugega odstavka 42. člena Zakona o divjadi in lovstvu – izredni odstrel.

Med temeljne naloge lovsko-čuvajske službe štejemo tudi sodelovanje z lovsko inšpekcijo in Zavodom za gozdove Slovenije (ZDLov-1, 70. člen).

Iz zgoraj zapisanega lahko izpostavimo nekatera zakonska določila, za katera načeloma velja, da bi jih (brez večjih težav) v veliki meri lahko izvajali tudi naravovarstveni nadzorniki. Le-ta so: nadzor nad sekanjem, požiganjem in uničevanjem živih mej, nadzor nad izvajanjem del v kmetijski krajini oz. ohranjanjem skupin drevja in grmovja v prvotni zarasti, nadzor nad regulacijo

vodotokov in osuševanjem zemljišč, močvirij in vlažnih biotopov, nadzor nad spuščanjem psov brez nadzora v naravo, nadzor nad ponovnim naseljevanjem in doseljevanjem domorodnih in tujerodnih vrst divjadi, nadzor nad prepovedjo vznemirjanja divjadi v primerih, ki jih določa zakon, in pomoč pri opravljanju sistematičnih opazovanj in pri zbiranju različnih podatkov o divjadi, njenem okolju in njunih medsebojnih odnosih.

Podrobneje področje lovsko-čuvajske službe obravnava Pravilnik o organizaciji lovsko-čuvajske službe, o vsebini in pogojih za opravljanje izpita za lovskega čuvaja ter obliki izkaznice in službenega znaka, razdeljen na tri bistvena poglavja. Le-ta obravnavajo samo organiziranje službe, organizacijo lovsko-čuvajskega izpita in poglavje, ki zadeva službeno izkaznico in znak.

Zgoraj omenjeni pravilnik določa, da mora imeti upravljavec lovišča najmanj enega lovskega čuvaja na 2000 ha lovne površine; z njim mora imeti sklenjeno petletno pogodbo o izvajanju lovsko-čuvajske službe v lovišču upravljavca. V lovišču s posebnim namenom mora imeti upravljavec v vsakem revirju najmanj enega lovskega čuvaja, ki mora biti zaposlen pri upravljavcu lovišča s posebnim namenom. Pravilnik tudi določa, da morajo lovski čuvaji, ki imajo z upravljavci lovišč sklenjeno pogodbo o izvajanju lovsko-čuvajske službe, in lovski čuvaji, zaposleni pri upravljavcu lovišča s posebnim namenom, vsaj enkrat v petih letih opraviti dopolnilno izobraževanje lovskih čuvajev, ki ga organizirajo Lovska zveza Slovenije, Zavod za gozdove Slovenije, lovska inšpekcija ali ministrstvo, pristojno za divjad in lovstvo. Nadalje je določeno, da morajo lovski čuvaj voditi dnevnik o nadzoru v pisni ali elektronski obliki. Slednji je sestavni del poslovnih evidenc upravljavca in se mora hraniti najmanj tri leta. Lovski čuvaj mora opraviti najmanj pet nadzorov mesečno. Vsak nadzor mora zabeležiti v dnevniku nadzora najkasneje naslednji dan po opravljenem nadzoru (Pravilnik o organizaciji lovsko-čuvajske službe, o vsebini in pogojih za opravljanje izpita za lovskega čuvaja ter obliki izkaznice in službenega znaka, 2., 3. člen).

Lovski čuvaj pridobi službeno izkaznico in znak, potem ko upravljavec lovišča oziroma lovišča s posebnim namenom pošlje predlog za imenovanje kandidatov, ki izpolnjujejo pogoje za lovske čuvaje ministru, pristojnemu za lovstvo. Predlogu za vsakega kandidata mora biti priložena izjava na obrazcu, kopija orožnega lista

in kopija spričevala o opravljenem izpitu za lovskega čuvaja. Če upravljavec lovišča oziroma lovišča s posebnim namenom predlaga za lovskega čuvaja kandidata, ki je opravil izpit za lovskega čuvaja pred več kot petimi leti od podaje predloga, oziroma kandidata, kateremu je potekla veljavnost izkaznice lovskega čuvaja, mora biti predlogu priloženo še potrdilo o udeležbi na izobraževanju lovskih čuvajev v zadnjih petih letih.

Upravljavec lovišča ne sme predlagati za lovskega čuvaja kandidata, ki je hkrati tudi odgovorna oseba upravljavca.

Ob izpolnjenih vseh zgoraj navedenih pogojih izkaznico lovskega čuvaja in službeni znak lovskemu čuvaju izda Lovska zveza Slovenije, in sicer za pet let, lovskemu čuvaju, zaposlenemu pri upravljavcu lovišča s posebnim namenom, pa za dobo trajanja pogodbe o zaposlitvi z upravljavcem lovišča s posebnim namenom.

4.2.2 Zakonodaja s področja naravovarstvenega nadzora

Naravovarstveni nadzor v Sloveniji ureja Zakon o ohranjanju narave. Nadzor je v zakonu obravnavan v desetem poglavju, razdeljen je na inšpekcijski nadzor (podpoglavje 10.1) in neposredni nadzor (podpoglavje 10.2). Na podlagi Zakona o ohranjanju narave so izdani tudi nekateri drugi podzakonski akti. Posamezni upravljavci zavarovanih območij delujejo tudi na podlagi zakonov, ki urejajo posamezno zavarovano območje (npr. Zakon o regijskem parku Škocjanske jame – ZRPSJ).

Neposredni nadzor na zavarovanih območjih morajo po zakonu zagotavljati upravljavci teh območij, naravovarstveni nadzor zunaj teh območij pa zagotavlja ministrstvo, pristojno za varstvo narave (ZON, 156. člen).

V zakonu je določeno, da lahko naravovarstveni nadzor opravljajo tudi prostovoljni nadzorniki, ki pa imajo nekoliko manj pooblastil kot naravovarstveni nadzorniki. Naravovarstveni in prostovoljni nadzorniki morajo imeti z upravljavcem zavarovanega področja sklenjeno pogodbo o opravljanju naravovarstvenega

nadzora. Čeprav na zavarovanih območjih delujejo zaposleni naravovarstveni nadzorniki, imajo pravico do izvajanja neposrednega nadzora tudi pristojni inšpektorji. Naravovarstveni nadzor lahko na podlagi pooblastil opravljajo tudi subjekti javnega prava, ki so ustanovljene z namenom usmerjanja trajnostnega gospodarjenja naravnih dobrin. Naravovarstveni nadzor lahko po zakonu opravljajo uslužbenci Zavoda za gozdove Slovenije (ZON, 155., 156. člen), vendar le-ti po dosegljivih podatkih naravovarstvenega nadzora ne opravljajo.

Naravovarstveni nadzorniki opravljajo naslednje naloge neposrednega nadzora:

- neposredno spremljanje stanja območja,
- nadzor nad izvajanjem varstvenih režimov,
- ugotavljanje dejanskega stanja pri kršitvah prepovedi iz Zakona o ohranjanju narave in na njegovi podlagi sprejetih predpisov ter obveščanje pristojnih inšpekcijskih organov,
- opozarjanje oseb na varstvene režime za preprečevanje kaznivih ravnanj,
- nadzor nad vožnjo z vozili na motorni pogon v naravnem okolju in zaseg vozil (v primerih, določenih z zakonom),
- pravica do legimitiranja oseb, ki ne spoštujejo določb Zakona o ohranjanju narave, tj. z osebno izkaznico ali javno listino, s katero se dokazuje istovetnost oseb, in pravica do fotodokumentiranja poteka kršitve in kršilca pri storitvi kaznivega ravnanja,
- obveščanje policije o sumu kaznivega dejanja, ob katerem je treba navesti vsa znana dejstva in dokaze ter izročiti dokaze, ki jih je pridobil,
- samostojno vodenje postopka in odločanje o prekrških pri opravljanju nalog neposrednega nadzora,
- zahteva po pomoči policije, če naleti na fizični odpor ali ga utemeljeno pričakuje.

Izjave naravovarstvenih in prostovoljnih nadzornikov ter materialni dokazi, zbrani v zvezi z dejanji, na podlagi katerih se ukrepa v inšpekcijskem postopku, se v postopku inšpekcijskega nadzora lahko štejejo kot dokaz, pridobljen v skladu z zakonom, ki ureja splošni upravni postopek, če je za vodenje inšpekcijskega postopka to potrebno.

Naravovarstveni nadzorniki morajo vedno preprečevati prekrške po Zakonu o ohranjanju narave in po predpisih, izdanih na njegovi podlagi, ter ukrepati in uporabiti z zakonom določena pooblastila, če grozi nevarnost uničenja ali poškodovanja naravne vrednote, sestavin biotske raznovrstnosti ali zavarovanih območij ali njihovih delov.

Naravovarstveni nadzornik ima pri izvajanju nadzora vožnje v naravnem okolju in v zavarovanih območjih pooblastilo:

- ustaviti voznika vozila na motorni pogon, ki vozi v nasprotju z določbami tega zakona ali akta o zavarovanju;
- zahtevati od voznika vozila na motorni pogon vozniško dovoljenje in prometno dovoljenje oziroma listino – evidenco vozil na motorni pogon oziroma listino, s katero ugotovi istovetnost voznika. Voznik mora naravovarstvenemu nadzorniku izročiti zahtevane listine na vpogled (ZON, 155. člen).

Pri naravovarstvenih nadzornikih lahko izpostavimo nekatera zakonska določila, ki bi jih načeloma lahko opravljali lovski čuvaji. Nekatera zakonska določila lovski čuvaji tudi spremljajo oz. izvajajo z opravljanjem lovsko-čuvajske službe. Ta določila so: splošno spremljanje stanja območja, ugotavljanje identitet oseb, ki so kršile zakonska določila, obveščanje policije in inšpekcijskih služb ter nadzor nad vožnjo vozil na motorni pogon v naravnem okolju. Lahko rečemo, da je prav nadzor nad vožnjo vozil na motorni pogon v naravnem okolju ena ključnih temeljnih nalog, ki bi jih bilo treba opravljati v sodelovanju obeh nadzornih služb.

4.3 USPOSABLJANJA ZA PRIDOBITEV NAZIVOV ZA OPRAVLJANJE SLUŽB

4.3.1 Usposabljanje za pridobitev naziva lovski čuvaj in opravljanje službe

Usposabljanje za pridobitev naziva lovski čuvaj je predpisano v krovnem zakonu, ki zadeva lovstvo, to je Zakon o divjadi in lovstvu. Na podlagi tega zakona nadaljnje usposabljanje ureja podzakonski akt, Pravilnik o organizaciji lovsko-

čuvajske službe, o vsebini in pogojih za opravljanje izpita za lovskega čuvaja ter obliki izkaznice in službenega znaka. Na podlagi podzakonskega akta so Lovska zveza Slovenije, Zavod za gozdove Slovenije in Biotehnična fakulteta Univerze v Ljubljani izdali podrobna "Navodila za opravljanje izpita za lovskega čuvaja". Nosilec izobraževanja je Lovska zveza Slovenije. Čeprav so navodila glede izobraževanja lovskih čuvajev zapisana na kar treh nivojih (zakon, podzakonski akt, podrobnejša navodila), ni nikjer zapisana predpisana najnižja stopnja izobrazbe za kandidate, kar zna predstavljati veliko težavo pri izobraževanju.

K izpitu za lovskega čuvaja lahko pristopi član lovske organizacije (lovec z opravljenim lovskim izpitom), ki poseduje orožni list. Razpis tečaja za lovskega čuvaja razpiše Lovska zveza Slovenije praviloma enkrat letno, po potrebi tudi pogostejše. Kandidata na tečaj prijavi upravljavec lovišča. Stroške tečaja plača upravljavec lovišča ali kandidat kot samoplačnik. Izpit za lovskega čuvaja obsega pisni, ustni in praktični del, ki se opravlja pred komisijo, imenovano s strani ministra. Komisijo sestavljajo predstavnik ministrstva, predstavnik ministrstva, pristojnega za varstvo narave, predstavnik Zavoda za gozdove Slovenije, predstavnik pedagoške ustanove in predstavnik Lovske zveze Slovenije. Teoretični del izpita za lovskega čuvaja opravlja kandidat po programu, ki ga organizira in izvaja Lovska zveza Slovenije, pripravijo pa ga Lovska zveza Slovenije, Zavod za gozdove Slovenije in pedagoške ustanove. Praktični del izpita opravlja kandidat po programu, ki ga pripravi Lovska zveza Slovenije in Zavod za gozdove Slovenije. Pred opravljanjem teoretičnega izpita mora kandidat uspešno opraviti praktični del usposabljanja in izpita. Po končanem praktičnem usposabljanju mora kandidat pripraviti pisni izdelek v obliki seminarske naloge iz ene od tem, ki mu jo določi izpitna komisija. Pogoja za pristop k teoretičnemu delu izpita sta pozitivna ocena pisnega izdelka in najmanj 75 % udeležba na predavanjih iz teoretičnih tem. Teoretični del usposabljanja zajema 31 ur, praktični pa 25 ur usposabljanj. Kandidat, ki izpita za lovskega čuvaja ne opravi uspešno, lahko še dvakrat pristopi k izpitu na razpisanih rokih. Kandidatu, ki je opravil izpit za lovskega čuvaja, izpitna komisija izda potrdilo (Navodila za opravljanje izpita za lovskega čuvaja, 2009).

Pomembno določilo zakona je tudi to, da se morajo lovski čuvaji na stroške upravljavca nenehno izobraževati (ZDLov-1, 71. člen). Udeležba vsaj enega izobraževanja v razponu petih let je tudi pogoj za opravljanje lovsko-čuvajske službe (Pravilnik o organizaciji lovsko-čuvajske službe, o vsebini in pogojih za opravljanje izpita za lovskega čuvaja ter obliki izkaznice in službenega znaka, 2. člen).

Pri nastopu službe mora torej kandidat izpolnjevati naslednje pogoje:

- polnoleten državljan oziroma polnoletna državljanka Republike Slovenije,
- posedovanje orožnega lista,
- opravljen izpit za lovskega čuvaja,
- triletna lovsko praksa kot član lovske organizacije.

Pred nastopom službe mora lovski čuvaj predložiti spričevalo o opravljenem lovsko-čuvajskem izpitu in orožni list ter pred pristojnim upravnim organom podati izjavo, da bo svojo službo vestno in nepristransko opravljal v skladu z zakonom, s čimer izpolnjuje pogoje za pridobitev lovsko-čuvajske izkaznice in službenega znaka, ki ju izda pristojni upravni organ (Pravilnik o organizaciji lovsko-čuvajske službe, o vsebini in pogojih za opravljanje izpita za lovskega čuvaja ter obliki izkaznice in službenega znaka, 8. a člen).

Ob vseh zgoraj predstavljenih pogojih lovski čuvaj v času opravljanja službe v lovišču ali lovišču s posebnim namenom postane uradna oseba.

Lovskega čuvaja pristojni upravni organ z odločbo razreši opravljanja lovsko-čuvajske službe, če je prekršil določila zakona ali na njegovi podlagi izdanih predpisov. Predlog za razrešitev lahko pri pristojnem upravnem organu vloži lovsko inšpekcija (ZDLov-1, 72. člen).

V Sloveniji je bilo od 1. 1. 2007 do 31. 12. 2016 organiziranih 25 izobraževanj za pridobitev naziva "lovski čuvaj". Usposabljanja je uspešno zaključilo 992 tečajnikov (Lovskoinformacijski sistem, 29. 6. 2017).

4.3.2 Usposabljanje za pridobitev naziva naravovarstveni nadzornik in opravljanje službe

Usposabljanje za naravovarstvene nadzornike je opredeljeno v Zakonu o ohranjanju narave in podzakonskem aktu, Uredbi o strokovnem usposabljanju in preverjanju znanja naravovarstvenih in prostovoljnih nadzornikov. Nosilec usposabljanja je Ministrstvo za okolje in prostor RS, pa tudi drugi od ministrstva pooblaščen izvajalec.

Naravovarstveni nadzornik je lahko vsak državljan Republike Slovenije, ki pridobi pooblastilo na podlagi Zakona o ohranjanju narave. Slednjega izda minister po opravljenem preizkusu znanja. Izobraževanje se izvede na podlagi predpisanega programa preverjanja strokovnega znanja, ki zajema poznavanje predpisov s področja ohranjanja narave in splošnega upravnega postopka v delu, ki se nanaša na izvajanje pooblastil. Ministrstvo objavi na svojih spletnih straneh naziv izvajalca in časovni razpored izvedbe strokovnega usposabljanja najmanj šest tednov pred predvideno izvedbo strokovnega usposabljanja ter določi rok za prijavo. Na usposabljanje kandidata prijavi pravna oseba, ki zagotavlja neposredni nadzor v naravi, ali se kandidat prijavi sam. Določeno je, da strokovno usposabljanje obsega največ 44 ur. Strokovno usposabljanje, preverjanje znanja in dopolnilno strokovno izpopolnjevanje je za kandidate oziroma nadzornike brezplačno, financira se iz sredstev državnega proračuna. K preverjanju znanja kandidata prijavi pravna oseba, s katero ima kandidat sklenjeno pogodbo o zaposlitvi oziroma drugo ustrezno pogodbo za naravovarstvenega nadzornika ali namerava skleniti takšno pogodbo, lahko pa se kandidat prijavi tudi sam. Pred prijavo mora kandidat za naravovarstvenega nadzornika imeti opravljene vse sklope izobraževanj po pravilniku o izobraževanju, tudi izobraževanje preizkusa znanja za vodenje in odločanje v prekrškovnem postopku. Za vsakokratno preverjanje znanja izvajalec določi izpitno komisijo, ki je sestavljena iz treh članov, od katerih je eden predsednik izpitne komisije. Preverjanje znanja se opravlja ustno in lahko traja največ 30 minut. Kandidat, ki ni uspešno opravil preverjanja znanja, ga lahko ponovno opravlja po preteku najmanj štirih mesecev od dneva neuspešno opravljenega preverjanja. Kandidatu za naravovarstvenega nadzornika, ki je preverjanje znanja uspešno opravil, se izda pooblastilo o usposobljenosti za

naravovarstvenega nadzornika (Uredba o strokovnem usposabljanju in preverjanju znanja naravovarstvenih in prostovoljnih nadzornikov, 3., 5., 6., 9., 10., 11., 13., 15. člen).

Glede predpisane stopnje izobrazbe naravovarstvenih nadzornikov moramo upoštevati Zakon o prekrških. Zakon o ohranjanju narave zapoveduje, da morajo naravovarstveni nadzorniki opraviti tudi "preizkus znanja za vodenje in odločanje v prekrškovnem postopku", ki ga izvaja Ministrstvo za javno upravo. Skladno z Zakonom o prekrških mora imeti pooblaščen uradna oseba za vodenje postopka in izdajo plačilnega naloga najmanj peto raven izobrazbe, za izdajo odločbe o prekršku pa najmanj šesto raven izobrazbe v skladu s predpisi, ki urejajo uvedbo in uporabo klasifikacijskega sistema izobraževanja in usposabljanja. Ministrstvo za javno upravo vodi za namene spremljanja in izvajanja preizkusov znanja evidenco, ki vsebuje zaporedno številko, številko zbirke dokumentov o kandidatu, osebno ime kandidata, datum in kraj njegovega rojstva, stalno oziroma začasno prebivališče kandidata in elektronski naslov za obveščanje, raven in vrsto kandidatove izobrazbe, datum opravljanja preizkusa znanja in uspeh pri tem preizkusu (ZP-1, 49. člen).

Program strokovnega usposabljanja za naravovarstvene nadzornike je sestavljen iz naslednjih področij:

- temeljna načela ohranjanja narave,
- zgodovina varstva narave,
- varstvo naravnih vrednot in ohranjanje biotske raznovrstnosti,
- organiziranost na področju varstva narave v Republiki Sloveniji,
- splošno poznavanje zavarovanih območij v Republiki Sloveniji in posameznega zavarovanega območja,
- neposredni nadzor v naravi,
- sodelovanje s prekrškovnimi organi in osnove inšpekcijskega postopka,
- naravovarstveni/prostovoljni nadzornik kot uradna oseba in operativni postopki (Uredba o strokovnem usposabljanju in preverjanju znanja naravovarstvenih in prostovoljnih nadzornikov, 3. člen).

Na podlagi uspešno zaključenega izobraževanja in pooblastila, izdanega s strani pristojnega ministra, naravovarstveni nadzornik lahko samostojno opravlja službo naravovarstvenega nadzora. Po zakonu deluje kot uradna oseba. Evidenco izdanih pooblastil naravovarstvenim nadzornikom vodi pristojno ministrstvo (Uredba o strokovnem usposabljanju in preverjanju znanja naravovarstvenih in prostovoljnih nadzornikov, 16. člen).

V obdobju od 1. 1. 2007 do 31. 12. 2016 so bila s strani Ministrstva za okolje in prostor organizirana tri (3) strokovna usposabljanja za pridobitev naziva "naravovarstveni nadzornik". Usposabljanja je uspešno zaključilo 130 oseb. Na podlagi 175. člena Zakona o ohranjanju narave pa je bila leta 2006 usposobljenost priznana 737 osebam (mag. Breda Ogorelec, Ministrstvo za okolje in prostor, 24. 5. 2017).

4.4 POOBLASTILA

4.4.1 Pooblastila, splošno

Pooblastila, ki jih na podlagi zakonov imajo uradne osebe, so nekakšne posebne pravice, s katerimi uradne osebe uspešneje opravljajo svoje delo. Z uporabo pooblastil se nujno omejujejo svoboščine in pravice državljanov; le-ti se morajo podrežati zakonitim zahtevam uradnih oseb, ki ta pooblastila uporabljajo. Posledično se razlagajo določbe o pooblastilih vedno ozko, uradne osebe pa jih lahko uporabljajo samo v za to natančno določenih primerih. Če uradna oseba prekorači svoja pooblastila, lahko odgovarja disciplinsko, materialno in kazensko (Žaberl, 2007).

4.4.2 Pooblastila lovskega čuvaja

Po slovenski pravni ureditvi lovski čuvaj sklene pogodbo o izvajanju lovsko-čuvajske službe z upravljavcem lovišča in nato pred pristojnim upravnim organom izjavi, da bo svojo službo opravljal vestno in nepristransko. Izjava ima poseben

značaj, ker gre za registracijo posameznika, ki je na tej podlagi pridobil pravico opravljanja javne službe lovskega čuvaja kot uradne osebe. S to izjavo so na strokoven način ovrženi nelegitimni pomisleki nekaterih posameznikov, upravičenih do lova, da jih ne bo nadziral nihče iz lastnih vrst. Če lovski čuvaj ni podal svoje izjave oz. zaprisege po določilih zakona, nima pravice opravljati lovsko-čuvajske službe, kar pomeni, da ga upravljavec ni predlagal upravnemu organu za uradno osebo, ki ima pravico do izdaje lovsko-čuvajskega znaka in izkaznice, zato njegova dejanja nimajo pomena dejanj uradnih oseb.

Izjava lovskega čuvaja se glasi:

“Izjavljam, da bom pri izvajanju nalog lovskega čuvaja ravnal-a v skladu z določili Zakona, ki ureja divjad in lovstvo, ter pri tem spoštoval-a tudi vso drugo veljavno zakonodajo. Naloge lovskega čuvaja bom opravljal-a odgovorno, vestno, nepristransko, lovsko pravično in etično ter spoštljivo do narave in vseh živih bitij. Prav tako izjavljam, da imam kot član-ica lovske organizacije triletno lovsko prakso” (Avbar, 2011).

Lovski čuvaji imajo naslednja pooblastila:

- Osebe, ki so kršile ali nameravajo kršiti določila Zakona o divjadi in lovstvu, ustavi, preveri njihovo istovetnost in o kršitvah obvesti upravljavca, lovskega inšpektorja, po potrebi pa tudi pristojni organ za notranje zadeve.
- Osebam, ki se z orožjem oziroma lovskimi pripravami nahajajo v lovišču s posebnim namenom ali lovišču in nimajo pravice udeleževanja v lovu, začasno odvzame orožje ali lovske priprave, osebe privede in odvzete predmete izroči pristojnemu organu za notranje zadeve.
- Ko obstajajo razlogi za sum, da so dokazi o kršitvah določil tega zakona skriti v vozilih ali prtljagi, zahteva njihovo izročitev in obvesti pristojni organ za notranje zadeve.
- Po nalogu zavoda oziroma lovskega inšpektorja opravi odstrel divjadi, če ga ni opravil koncesionar v skladu s koncesijsko pogodbo.
- Pri opravljanju lovsko-čuvajske službe nosi lovsko orožje v skladu s predpisi o orožju. Lovski čuvaj sme lovsko orožje uporabiti v samoobrambi v skladu s predpisi.

- Ko bi zaradi obveščanja pristojnega organa za notranje zadeve oziroma lovskega inšpektorja z odlašanjem takojšnjega ukrepanja nastala nevarnost za zdravje in življenje ljudi, je lovski čuvaj pooblaščen ukrepati po lastnem preudarku. V takem primeru prevzame tudi odgovornost za umestnost storjenih ukrepov (ZDLov-1, 73. člen).

4.4.3 Pooblastila naravovarstvenega nadzornika

Naravovarstveni nadzorniki imajo po Zakonu o ohranjanju narave naslednja pooblastila:

- Nadzoruje izvajanje varstvenih režimov.
- Ugotavlja dejansko stanje pri kršitvah prepovedi iz Zakona o ohranjanju narave in na njegovi podlagi sprejetih predpisov ter obvešča pristojne inšpekcijske organe.
- Opozarja osebe na varstvene režime za preprečevanje kaznivih ravnanj.
- Nadzoruje vožnjo z vozili na motorni pogon v naravnem okolju in zaseže vozila (v primerih, določenih z zakonom).
- Od osebe, ki ne spoštuje določb Zakona o ohranjanju narave, ima pravico zahtevati in dobiti na vpogled osebno izkaznico ali javno listino, s katero se dokazuje istovetnost te osebe.
- Fotodokumentira potek kršitve in kršilca pri storitvi kaznivega ravnanja.
- O sumu kaznivega dejanja mora takoj obvestiti policijo, navesti vsa znana dejstva in dokaze ter izročiti pridobljene dokaze.
- Pri opravljanju nalog neposrednega nadzora samostojno vodi postopek in odloča o prekrških.
- zreka globe v znesku, ki je višji od najnižje predpisane globe.
- Če naleti na fizični odpor ali če tak odpor utemeljeno pričakuje, lahko zahteva pomoč policije.
- Izjave naravovarstvenih in prostovoljnih nadzornikov ter materialni dokazi, ki jih zberejo glede dejanj, na podlagi katerih se ukrepa v inšpekcijskem postopku, se v postopku inšpekcijskega nadzora lahko štejejo za dokaz,

pridobljen v skladu z zakonom, ki ureja splošni upravni postopek, če je za vodenje inšpekcijskega postopka to potrebno.

- Vedno preprečuje prekrške po Zakonu o ohranjanju narave in po predpisih, izdanih na njegovi podlagi, ter ukrepa in uporablja z zakonom določena pooblastila, če grozi nevarnost uničenja ali poškodovanja naravne vrednote, sestavin biotske raznovrstnosti ali zavarovanih območij oziroma njihovih delov.
- Ustavi voznika vozila na motorni pogon, ki vozi v nasprotju z določbami zakona ali akta o zavarovanju.
- Od voznika vozila na motorni pogon zahteva vozniško in prometno dovoljenje oziroma listino – evidenco vozil na motorni pogon ali listino, s katero ugotovi istovetnost voznika (ZON, 155. člen).

5 ANALIZA

5.1 SPLOŠNO

Poleg analize literature s področja lovsko-čuvajske službe in naravovarstvenega nadzora smo del raziskovanja v nalogi zasnovali na podlagi analize dveh vzorcev nadzornih služb s pomočjo anketnih vprašalnikov. V vzorcu 1 smo obravnavali lovske čuvaje, v vzorcu 2 naravovarstvene nadzornike.

V vzorec 1 smo zajeli vse lovske čuvaje s sklenjeno pogodbo o opravljanju lovsko-čuvajske službe na območju Lovske zveze Koper, v vzorec 2 pa vse naravovarstvene nadzornike, ki delujejo na območju Javnega zavoda Park Škocjanske jame.

5.1.1 Predstavitev vzorca 1

Lovska zveza Koper pokriva območja lovskih družin Koper, Izola, Strunjan, Šmarje, Marezige, Rižana, Dekani in Gračišče. V omenjenih lovskih družinah je skupno 522 članov. Skupna površina lovišč Lovske zveze Koper meri 33.365,02 ha, od tega je lovne površine 29.577,92 ha. V lovski zvezi ima sklenjeno pogodbo o opravljanju lovsko-čuvajske službe 29 lovskih čuvajev (Lovskoinformacijski sistem, 3. 7. 2017).

70. člen Zakona o divjadi in lovstvu določa, da je upravljavec lovišča dolžan zagotoviti delovanje lovsko-čuvajske službe na celotni površini lovišča. Podzakonski akt, Pravilnik o organizaciji lovsko čuvajske službe, o vsebini in pogojih za opravljanje izpita za lovskega čuvaja ter obliki izkaznice in službenega znaka, pa v 2. členu narekuje, da mora upravljavec lovišča imeti najmanj enega lovskega čuvaja na 2000 ha lovne površine. Na podlagi tega podatka in skupne lovne površine (lovna površina vseh lovskih družin v Lovski zvezi Koper) lahko izračunamo potrebno število lovskih čuvajev v lovski zvezi:

skupna lovna površina = 29.577,92 ha : 2000 ha = 14,78 = 15 lovskih čuvajev

Pogodbo o izvajanju lovsko-čuvajske službe z upravljavcem lovišča v Lovski zvezi Koper ima 29 lovskih čuvajev. Iz izračuna lahko razberemo, da lovsko-čuvajsko službo opravlja skoraj enkrat več oseb, kot to določa zakon.

Slika 1: Lovske družine Lovske zveze Koper

Vir: 100 let lovstva in strelstva v Slovenski Istri, 2010

5.1.2 Predstavitev vzorca 2

Park Škocjanske jame se nahaja na Škocjanskem krasu, obsežni uravnani pokrajini na nadmorski višini med 420 in 450 m, ki pripada jugovzhodnemu robu matičnega Krasa. Nad njim se na severu vzpenjata Gabrk s Čebulovico (642 m n. v.) in Vremščica (1027 m n. v.), proti jugu in vzhodu pa flišno vznožje Vremščice in Brkini. Škocjanske jame so že od leta 1986 vpisane na UNESCO-v seznam svetovne kulturne in naravne dediščine. Od leta 1999 so vključene v seznam Ramsarske konvencije mednarodno pomembnih mokrišč kot prvo podzemno mokrišče in kot eno najdaljših podzemnih mokrišč v Evropi. Javni zavod park Škocjanske jame je bil s sklepom Vlade Republike Slovenije ustanovljen leta 1996. Od leta 2004 je park kot Biosferno območje Kras del svetovne mreže biosfernih območij v sklopu UNESCO-vega programa MAB – Človek in biosfera.

Jame je ustvarila reka Reka, ki teče po površju okoli 50 kilometrov in nato prav na tem mestu izgine v kraško podzemlje. Reka v jami doseže več kot 200 metrov globine, nadaljuje svojo pot približno 30 kilometrov v smeri proti severozahodu in ponovno priteče na površje v izvirih Timave ob Tržaškem zalivu (Šajn, 2016).

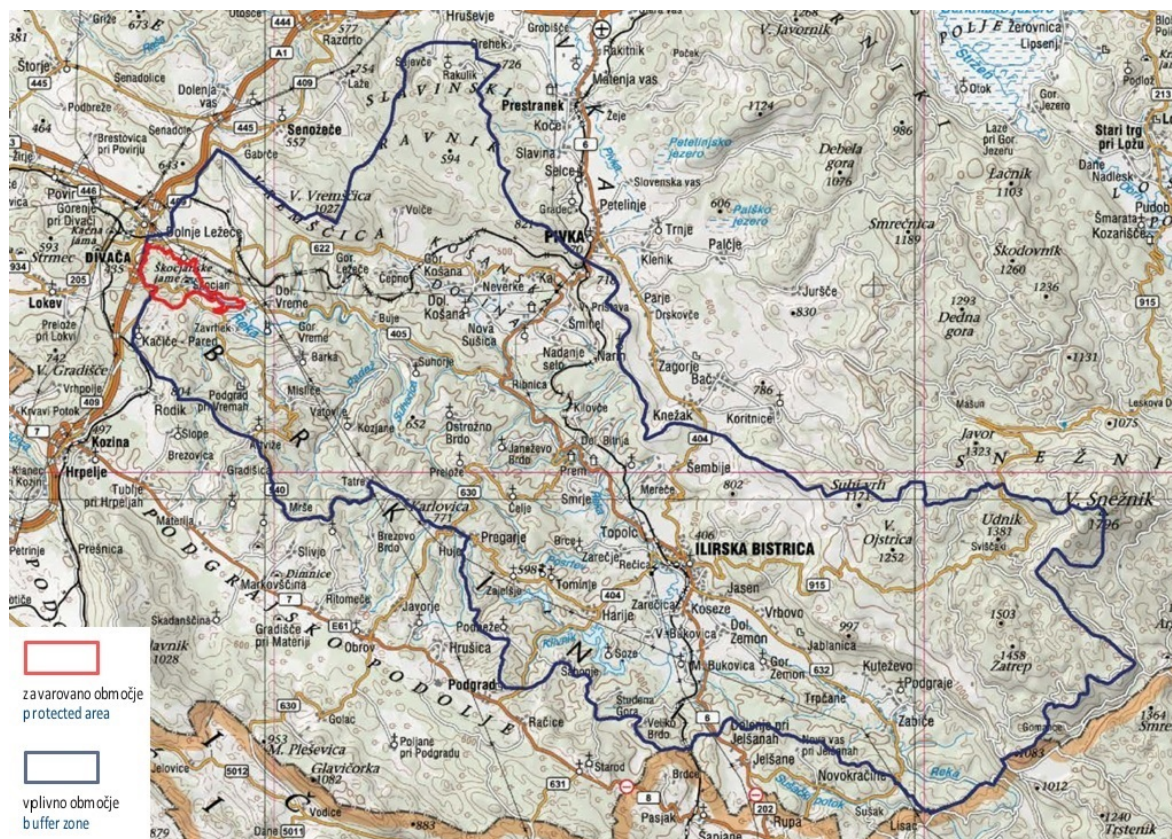
Park ima z Zakonom o regijskem Parku Škocjanske jame določeno mejo zavarovanega in vplivnega območja (Slika 2, 3), kar sovpada tudi z zavarovanjem Škocjanskih jam kot svetovne dediščine UNESCO in mokriščem mednarodnega pomena po Ramsarski konvenciji. Zavarovano območje parka meri 402 ha, vplivno pa okoli 45.000 ha, zajema pa celotno porečje reke Reke in se razprostira v šest občin.

Biosferno območje Kras v sklopu MAB ima poleg zavarovanega in vplivnega območja parka določeno še prehodno tranzicijsko območje, ki obsega ves preostali del občine Divača. To območje je pogosto imenovano tudi območje komunikacije, saj so dejavnosti v njem vezane na različne kmetijske dejavnosti, bivanjska naselja in drugo rabo, kjer lokalne skupnosti, znanstveniki, strokovne službe, nevladne organizacije, kulturne organizacije in drugi deležniki delujejo skupaj (PVR PSJ 2013–2017).

Slika 2: Zavarovano območje Parka Škocjanske jame

Vir: PVR PSJ 2013–2017, 2012

Slika 3: Vplivno območje Parka Škocjanske jame

Vir: PVR PSJ 2013–2017, 2012

V parku je organizirana poklicna nadzorna služba, ki spremlja stanje v parku in vplivnem območju ter nadzoruje izvajanje varstvenih režimov in prepovedi, ki so določene na območju regijskega parka Škocjanske jame. O kršitvah prepovedi in njihovih storilcih obvešča pristojne inšpektorate, v primerih iz Zakona o regijskem parku Škocjanske jame pa izreče denarno kazen.

Nadzorna služba nadzoruje tudi izvajanje Odredbe o pogojih za snemanje v podzemnih jamah na območju regijskega parka Škocjanske jame, Zakona o ohranjanju narave, Uredbe o varstvu samoniklih gliv in Zakona o varstvu podzemnih jam.

Nadzorniki aktivno pomagajo pri nadzoru in vodenju (vodenje po jami ali učnih poteh) ter usmerjanju različnih obiskovalcev parka (preprečevanje nabiranja zavarovanih rastlin, divjega kampiranja, kričanja, pomoč izgubljenim turistom ...).

Obenem s svojo prisotnostjo osveščajo o skrbi za varovanje narave in so vezni člen med vladno in nevladno sceno. V parku je redno zaposlenih devet naravovarstvenih nadzornikov, ki v turistični sezoni izrečejo do 30 opozoril dnevno in spišejo od 5 do 10 plačilnih nalogov letno (Vodja naravovarstveno nadzorne službe PŠJ, Tomaž Zorman, 29. 5. 2017).

5.2 ANALIZA ANKETNIH VPRAŠALNIKOV – LOVSKI ČUVAJI LOVSKE ZVEZE KOPER

5.2.1 Splošno

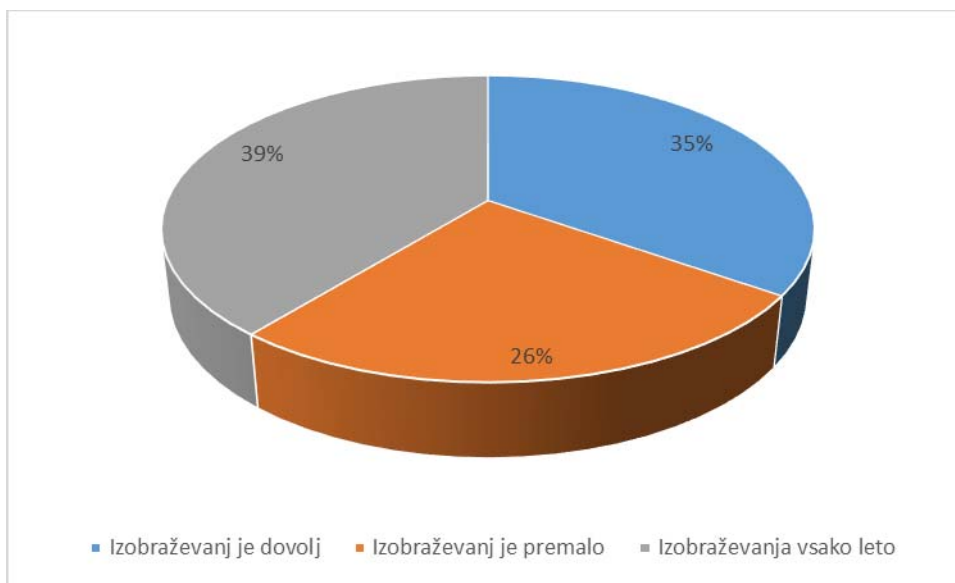
Anketo je izpolnilo 23 od 29 lovskih čuvajev, ki imajo sklenjeno pogodbo o opravljanju lovsko-čuvajske službe v lovskih družinah Lvske zveze Koper. Število vrnjenih izpolnjenih anketnih vprašalnikov predstavlja 79,32 % celotnega vzorca.

V anketi smo vprašali po nekaterih splošnih podatkih, kot so starost, staž v lovski organizaciji itd., in sicer z namenom ugotoviti povprečen lik lovskega čuvaja v lovski zvezi. Analizo podatkov, ki se nanašajo na izobraževanje, pooblastila in izobrazbo, smo predstavili v naslednjem poglavju.

5.2.2 Analiza

Vsi lovski čuvaji, ki so izpolnili anketo, so bili moškega spola. Nadaljnje ugotovitve ankete kažejo, da je najmlajši lovski čuvaj star 31 let, najstarejši pa 79 let, povprečna starost je tako 49 let. Povprečno imajo 21-letni staž v lovski organizaciji, najkrajši staž je bil 9 let, najdaljši pa 49 let. Obravnavani lovski čuvaji opravljajo službo (s sklenjeno pogodbo) povprečno 6,5 let, najkrajša doba je 8 mesecev, najdaljša pa 37 let. Najkrajši staž z opravljenim izobraževanjem – lovsko-čuvajskim izpitom ima oseba z 1 letom staža, najdaljšega pa ima čuvaj, ki je lovsko-čuvajski izpit opravil pred 38 leti, povprečje je tako 13 let. Vsi anketiranci opravljajo lovsko-čuvajsko službo samo v svoji matični lovski družini.

Anketirance smo vprašali, ali bi morali lovske čuvaje več dopolnilno izobraževati. V 39 % so odgovorili, da bi morala biti izobraževanja vsako leto, 35 % jih meni, da je izobraževanj dovolj, v 26 % pa so odgovorili, da je izobraževanj premalo (graf 1). Naslednje vprašanje je bilo, koliko dopolnilnih izobraževanj so opravili po opravljenem lovsko-čuvajskem izpitu. Povprečno so opravili 1,6 izobraževanja, v nekaj primerih nobenega, največ pa 3 dopolnilna izobraževanja.

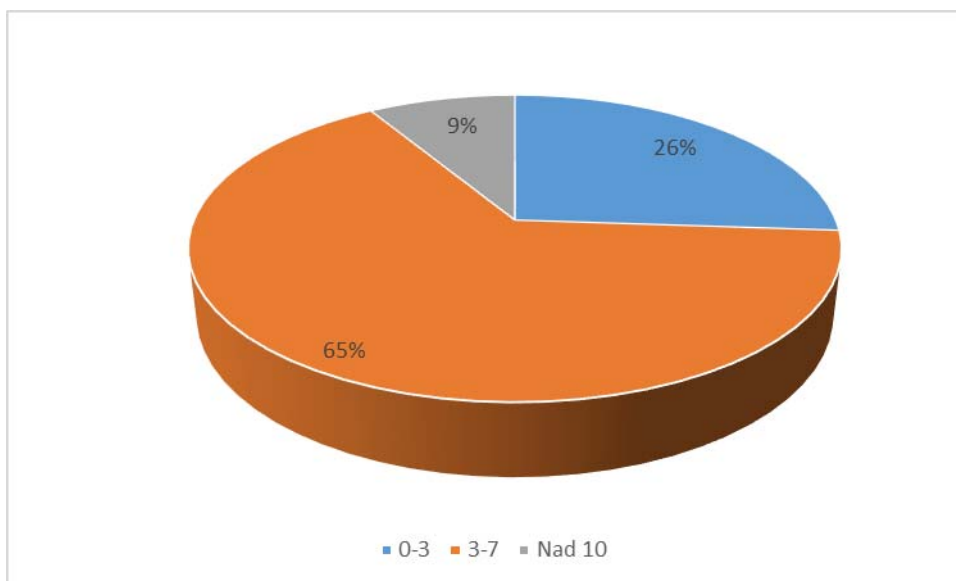

Graf 1: Dopolnilno izobraževanje lovskih čuvajev

Vir: Lasten

V anketi je bilo zastavljeno tudi vprašanje, kolikokrat mesečno izvajajo nadzor lovišča in opravljen nadzor vpišejo v dnevnik lovskega čuvaja. Rezultati so bili naslednji: v 65 % opravijo lovski čuvaji od 3 do 7 nadzorov mesečno, v 26 % od 0 do 3 nadzore mesečno in v 10 % več kot 10 nadzorov mesečno (graf 2).

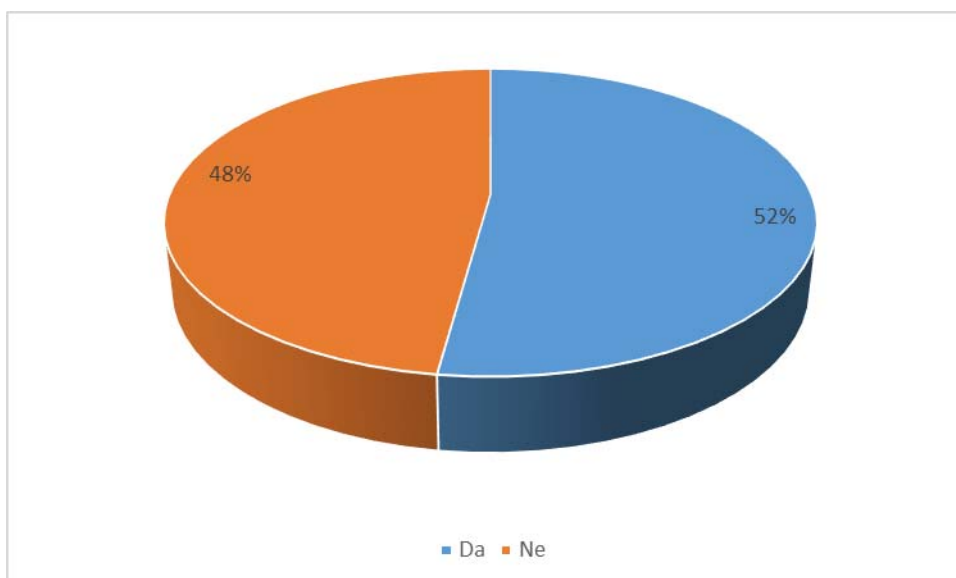
Nadalje nas je zanimalo, koliko ur mesečno izvajajo nadzor. Ugotovili smo, da povprečno opravijo 19 ur nadzora mesečno, najmanj 8, največ pa 60 ur mesečno.

Graf 2: Število nadzorov mesečno

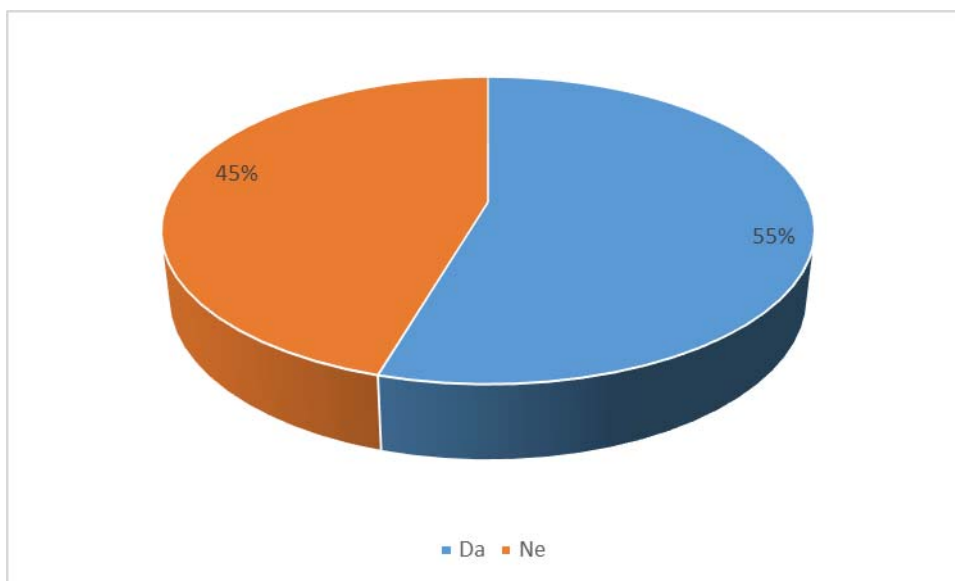
Vir: Lasten

Na vprašanje, ali ima upravljavec lovišča, kjer opravljajo službo, vodjo oz. koordinatorskega lovsko-čuvajske službe, smo dobili sledeče odgovore: v 52 % imajo upravljavci vodjo oz. koordinatorskega lovskih čuvajev, v 48 % nimajo (graf 3). Tiste, ki vodje oz. koordinatorskega nimajo, smo vprašali, ali ocenjujejo, da bi bilo smiselno tako osebo imeti. V 55 % so bili odgovori pritrdilni, v 45 % pa negativni (graf 4).

Graf 3: Aktivni koordinatorski/vodja lovsko-čuvajske službe

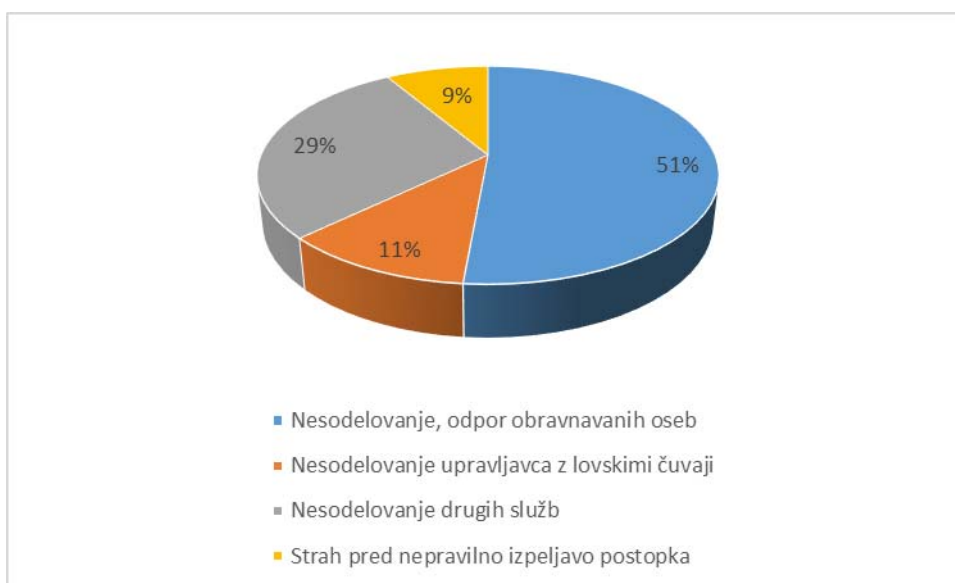
Vir: Lasten

Graf 4: Mnenje glede uvedbe koordinatorja/vodje lovsko-čuvajske službe

Vir: Lasten

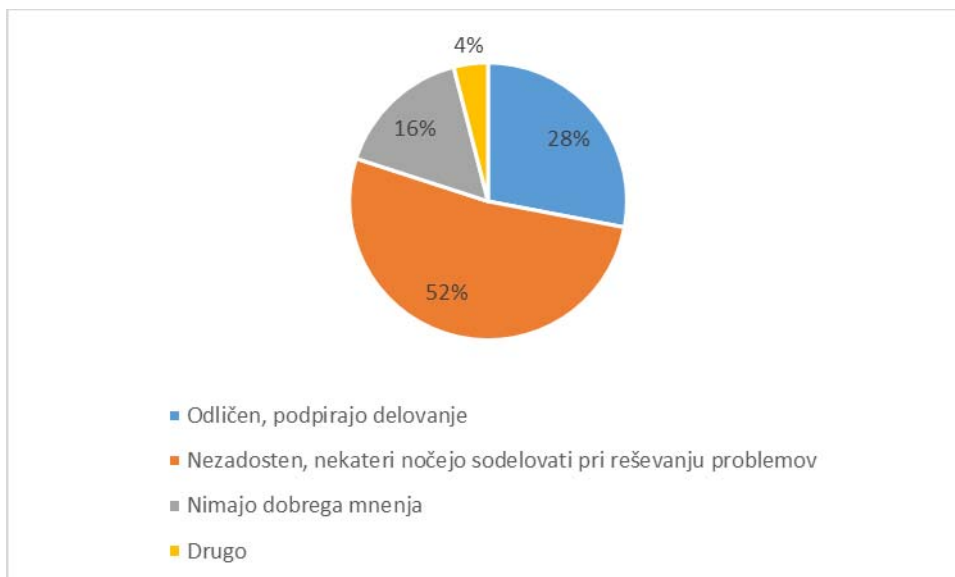
V anketi smo vprašali, s kakšno problematiko se lovski čuvaji najpogosteje srečujejo pri opravljanju službe. Dobili smo naslednje odgovore: 51 % jih ima težave z nesodelovanjem in odporom obravnavanih, v 29 % je težava v nesodelovanju drugih služb, v 11 % upravljevec lovišča ne sodeluje ustrezno z lovskimi čuvaji, v 9 % pa imajo anketiranci strah pred nepravilno izpeljavo postopka (graf 5).

Graf 5: Problematika pri opravljanju službe

Vir: Lasten

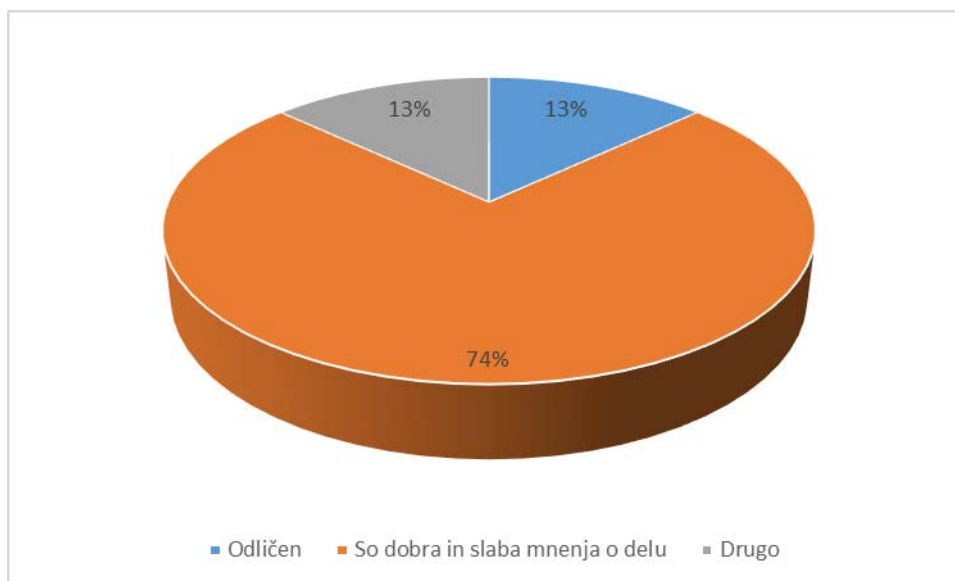
Na vprašanje, kakšen je odnos članov lovske organizacije do lovskih čuvajev, so anketiranci odgovorili takole: v kar 52 % so odnos ocenili kot nezadosten, člani organizacije nočejo sodelovati pri reševanju problematike, v 28 % kot odličen, člani podpirajo njihovo delovanje, v 16 % nimajo dobrega mnenja o lovsko-čuvajski službi, v 4 % pa so bili ostali odgovori, nevezani na vprašanje (graf 6).

Graf 6: Odnos članov lovske organizacije do lovskih čuvajev

Vir: Lasten

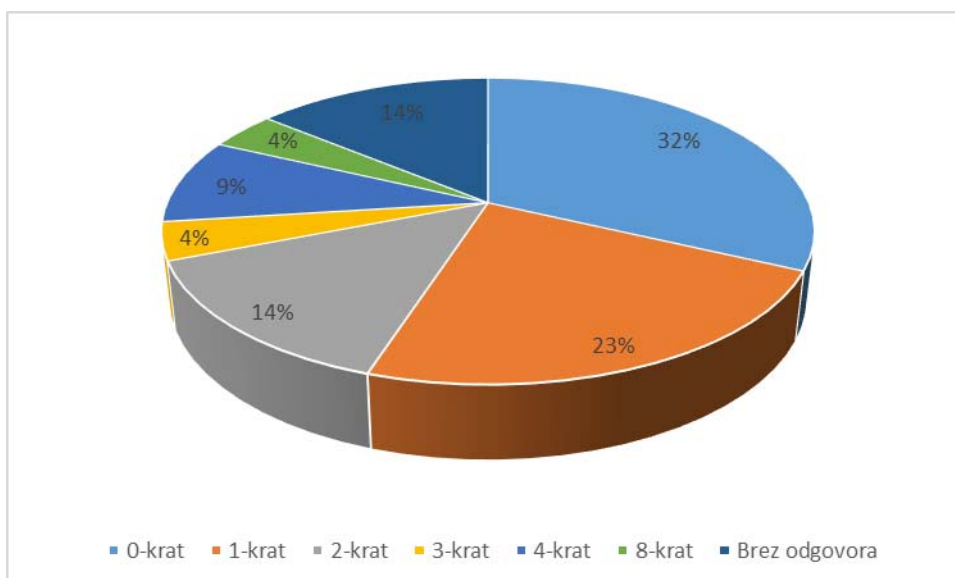
Naslednje vprašanje se je nanašalo na to, kakšen je odnos občanov do lovskega čuvaja. Anketiranci so podali naslednje odgovore: v 74 % je mnenje deljeno, so dobra in slaba mnenja o delu lovskih čuvajev, v 13 % odnos ocenjujejo kot odličen, v 13 % so anketiranci izpostavili to, da večina državljanov ne ve, da obstaja lovsko-čuvajska služba in čemu je namenjena (graf 7).

Graf 7: Odnos občanov do lovskega čuvaja

Vir: Lasten

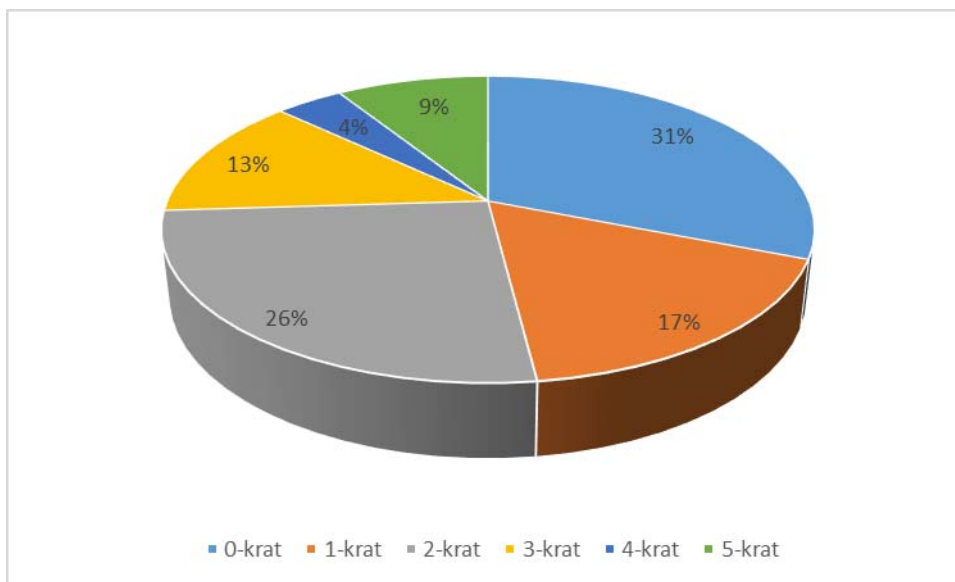
Lovske čuvaje smo vprašali, kolikokrat so pri opravljanju službe v obdobju od 1. 1. 2012 do 31. 12. 2016 naleteli na nesodelovanje (odpor) ljudi, ki so jih imeli v postopku. Dobili smo naslednje odgovore: nikoli niso naleteli na odpor v 32 %, 1-krat v 23 %, 2-krat v 14 %, 3-krat v 4 %, 4-krat v 9 %, 8-krat v 4 % in v 14 % anketiranci na vprašanje niso odgovorili (graf 8).

Graf 8: Odpor, nesodelovanje pri obravnavah v 5 letnem obdobju

Vir: Lasten

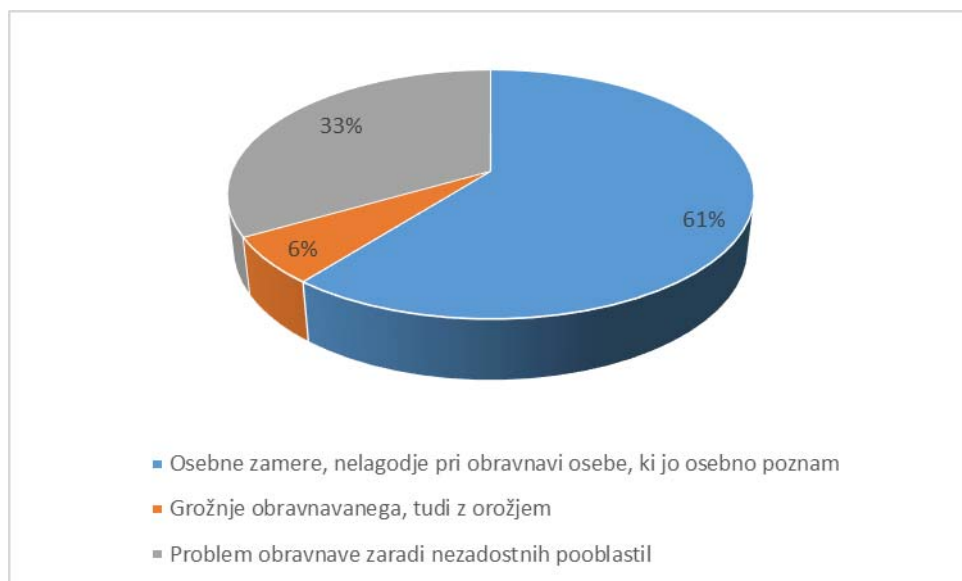
Nato smo vprašali, kolikokrat so v istem obdobju kot zgoraj imeli v postopku osebo, ki je član lovske organizacije. Odgovorili so sledeče: nikoli v 31 %, 1-krat v 17 %, 2-krat v 26 %, 3-krat v 13 %, 4-krat v 4 % in 5-krat v 9 % (graf 9).

Graf 9: Obravnava članov lovske organizacije v 5-letnem obdobju

Vir: Lasten

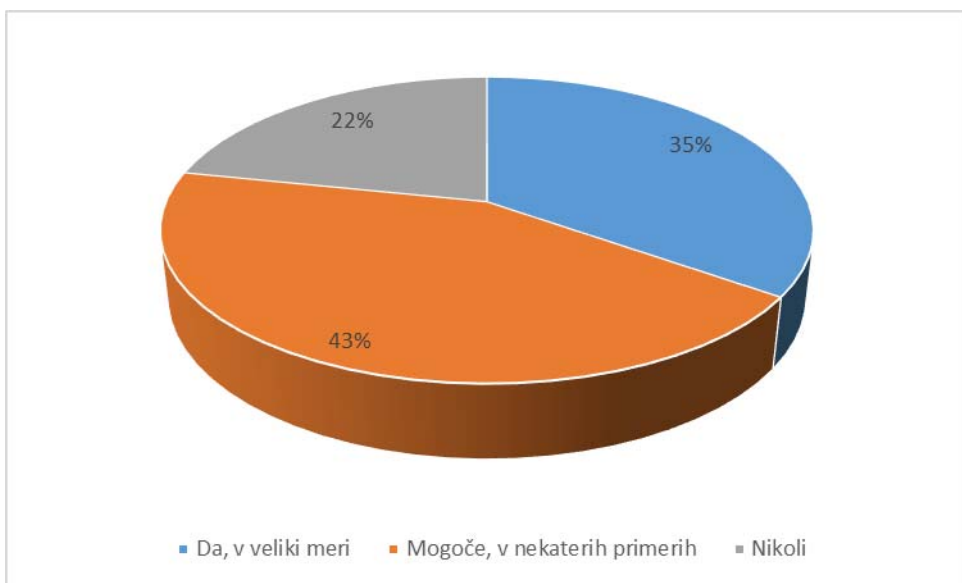
Anketirance smo vprašali, s kakšnimi težavami se največkrat srečujejo, ko obravnavajo člane lovske organizacije – lovce. Dobili smo naslednje odgovore: v 61 % je težava v tem, da pri obravnavi pride do osebnih zamer in nelagodja še posebej, če gre za osebo, ki jo osebno poznajo, v 33 % so težave pri obravnavi zaradi nezadostnih pooblastil, v 6 % imajo težave z grožnjami obravnavanih (graf 10).

Graf 10: Vrsta težav pri obravnavi članov lovske organizacije

Vir: Lasten

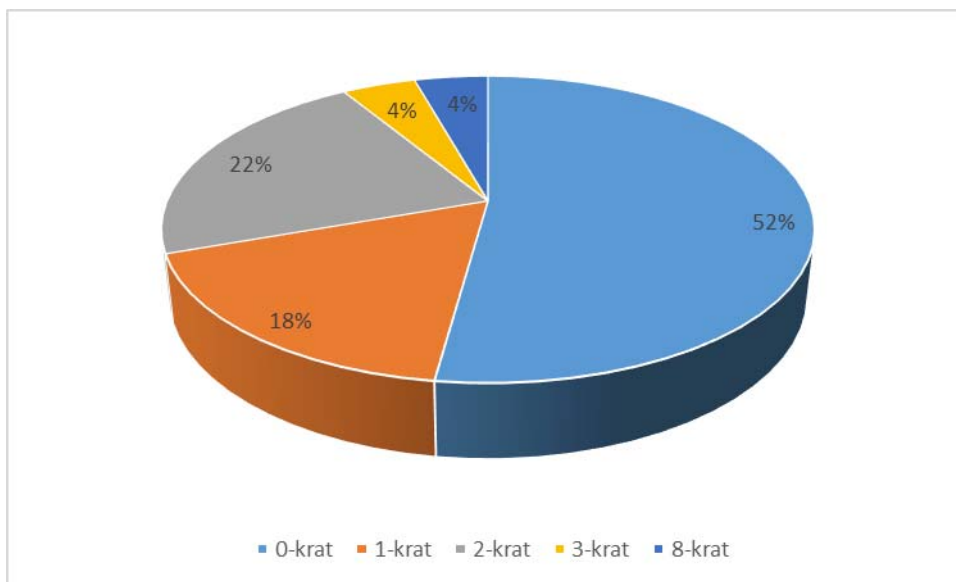
V navezavi na zgornje vprašanje smo anketirance vprašali, če to, da delujejo na območju, kjer osebno poznajo ljudi, predstavlja oviro pri opravljanju službe. Odgovorili so sledeče: v 43 % mogoče v nekaterih primerih, v 35 % da, v veliki meri in v 22 %, da to nikoli ne predstavlja težave (graf 11).

Graf 11: Težava pri delovanju na ozemlju, kjer so občani osebno poznani

Vir: Lasten

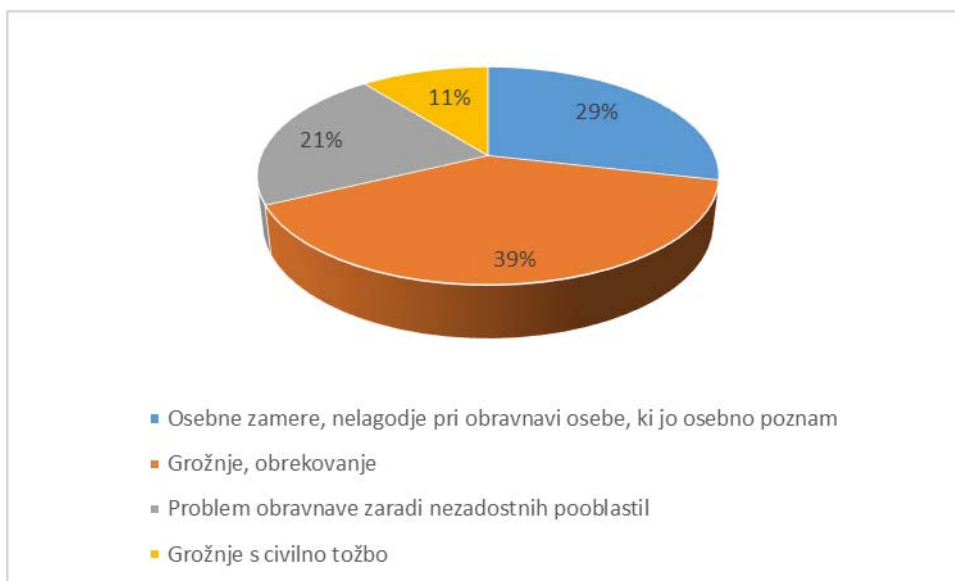
Na vprašanje, kolikokrat so v obdobju od 1. 1. 2012 do 31. 12. 2016 imeli v postopku osebo, ki ni član lovske organizacije, smo dobili naslednje odgovore: nikoli v 52 %, 1-krat v 18 %, 2-krat v 22 %, 3-krat v 4 % in 8-krat v 4 % (Graf 12).

Graf 12: Občani v postopkih lovskih čuvajev v 5-letnem obdobju

Vir: Lasten

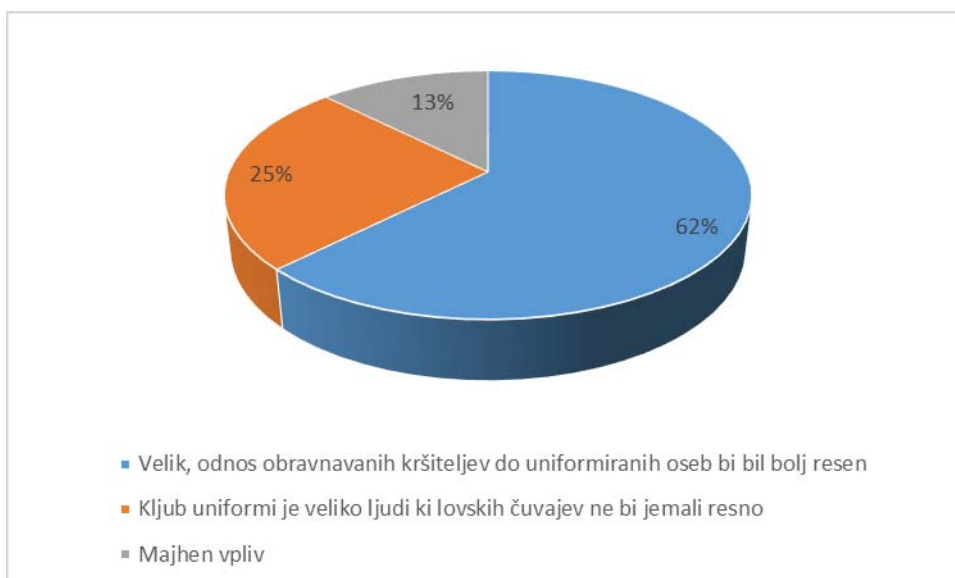
Nadalje smo lovske čuvaje vprašali, s kakšnimi težavami se največkrat srečujejo, ko obravnavajo občane, ki niso člani lovske organizacije. Analiza je pokazala naslednje rezultate: v 39 % so to grožnje in obrekovanje, v 29 % osebne zamere in nelagodje pri obravnavi osebe, ki jo osebno poznajo, v 21 % so navedli težave zaradi nezadostnih pooblastil in v 11 % grožnje s civilno tožbo (graf 13).

Graf 13: Težave pri obravnavah občanov

Vir: Lasten

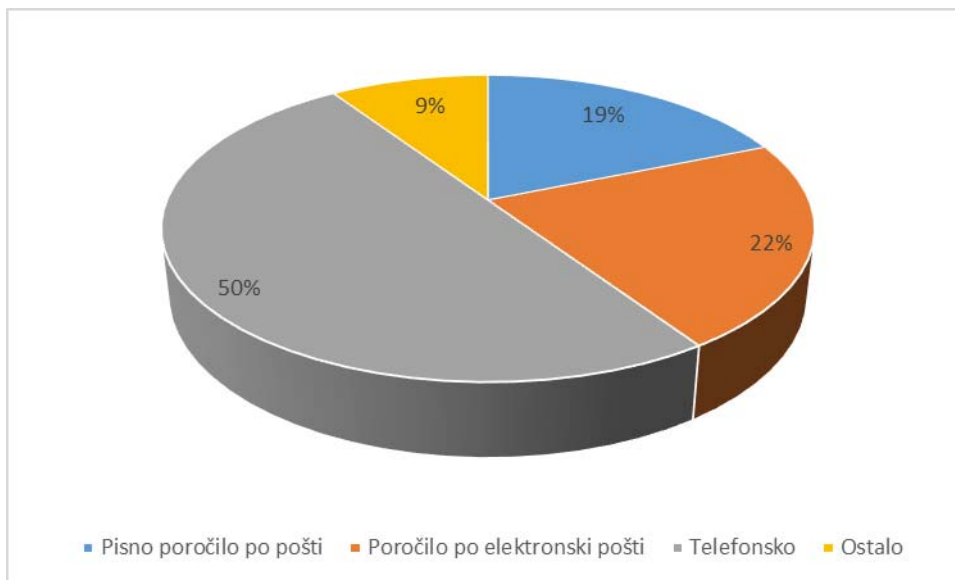
Anketirance smo vprašali, kakšen vpliv bi pri opravljanju lovsko-čuvajske službe imela enotna uniforma lovskih čuvajev. Pridobili smo naslednje ugotovitve: v 62 % so bili mnenja, da bi imela enotna uniforma velik vpliv pri delu, v 25 % so bili mnenja, da jih veliko ljudi kljub uniformi ne bi jemalo resno, v 13 % so ocenili, da bi uniforma imela majhen vpliv na delo (graf 14).

Graf 14: Mnenje glede enotne uniforme

Vir: Lasten

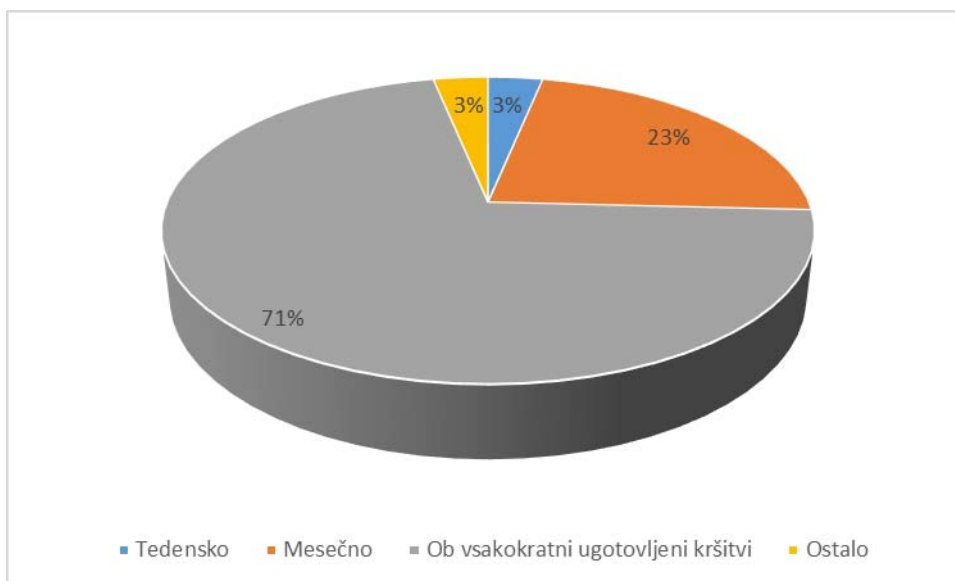
Nato je bilo postavljeno vprašanje, kako informirajo upravljavca lovišča o svojih aktivnostih. Odgovori so bili naslednji: v 50 % telefonsko, v 22 % po elektronski pošti, v 19 % pisno po pošti in v 9 % so bili ostali odgovori. Med ostalimi odgovori so bili izpostavljeni sestanki z upravljavcem in osebni prenos informacij (graf 15).

Graf 15: Način informiranja upravljavca o aktivnostih

Vir: Lasten

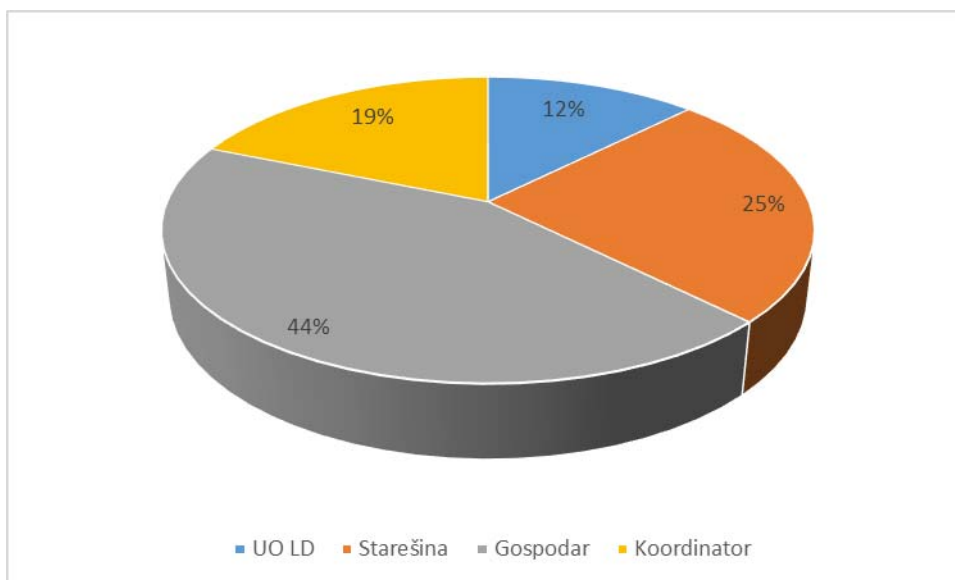
Nadalje smo vprašali, kako pogosto informirajo upravljavca o svojih aktivnostih na terenu. Odgovorili so sledeče: v 71 % ob vsaki kršitvi, v 23 % mesečno, v 3 % tedensko in v 3 % so bili ostali odgovori, pri katerih so izpostavili poročila na letnih občnih zborih (graf 16).

Graf 16: Način informiranja upravljavca o aktivnostih

Vir: Lasten

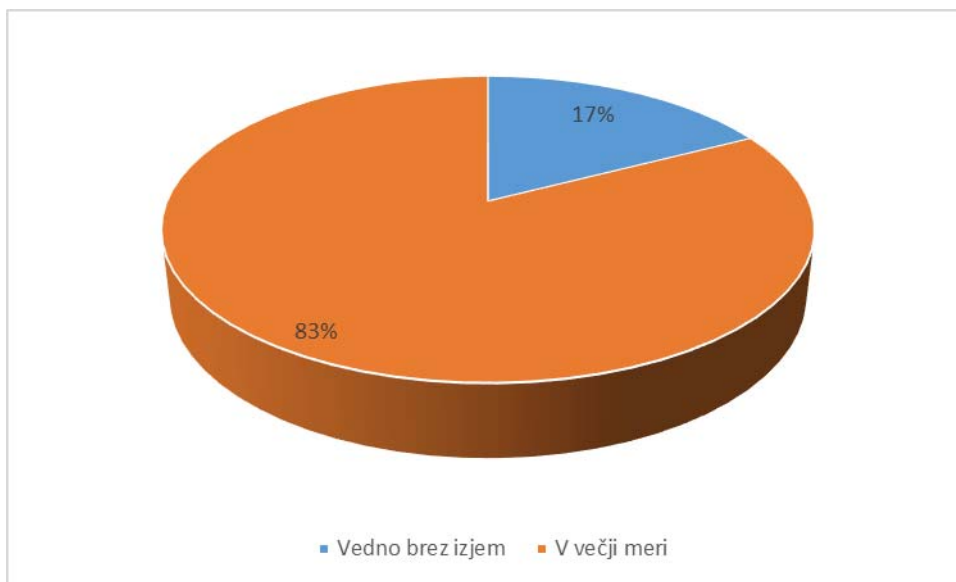
Vprašali smo tudi, kdo od upravljavca lovišča je odgovoren za nadzor lovsko-čuvajske službe oz. na koga naslavljajo poročila o svojem delu. Dobili smo naslednje odgovore: v 44 % je to gospodar, v 25 % starešina, v 19 % koordinator, v 12 % pa upravni odbor organizacije (graf 17).

Graf 17: Odgovornost za nadzor lovsko-čuvajske službe

Vir: Lasten

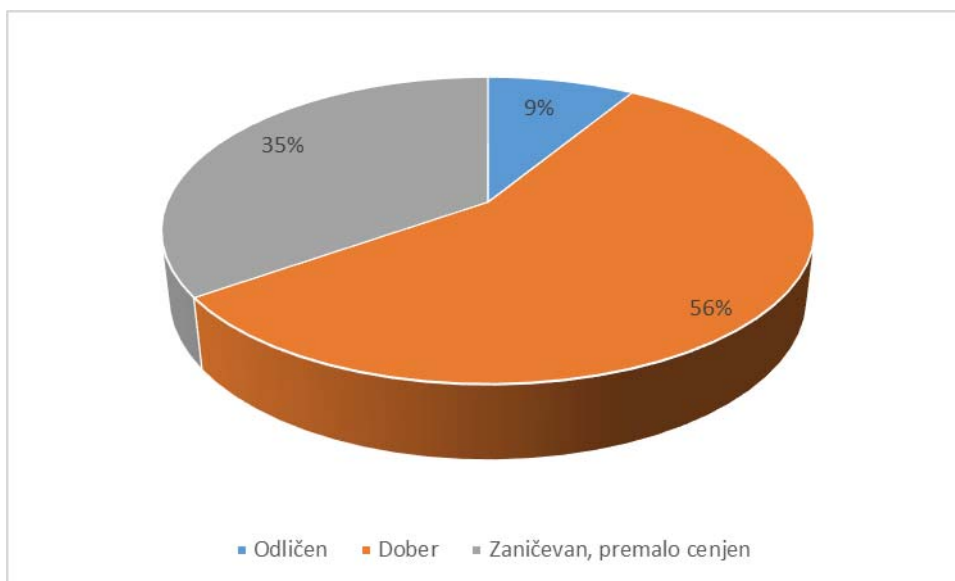
Anketirance smo nato vprašali, ali upravljavec lovišča upošteva njihove predloge. V 83 % so odgovorili, da so predlogi upoštevani v večji meri, v 17 % pa vedno, brez izjem (graf 18).

Graf 18: Upoštevanje predlogov lovskih čuvajev

Vir: Lasten

Za zaključek smo jih prosili, naj ocenijo status lovskega čuvaja. V 56 % so status ocenili kot dober, v 35 % kot zaničevan oz. premalo cenjen in v 9 % kot odličen (graf 19).

Graf 19: Status lovskega čuvaja

Vir: Lasten

5.2.3 Povprečje – lovski čuvaj

Na podlagi analize bomo predstavili povprečno osebo – lovskega čuvaja v Lovski zvezi Koper, na ta način bomo lahko primerjali povprečno delo lovskega čuvaja v Lovski zvezi Koper s povprečnim delom naravovarstvenega nadzornika v javnem zavodu Park Škocjanske jame. Uporabili bomo povprečja oz. seštevke pozitivnih ali negativnih odgovorov. Poleg navedbe trditve smo zapisali tudi skupni dosežen odstotek trditve.

Povprečni lik lovskega čuvaja na podlagi opravljene analize je:

- moški,
- star 49 let,
- s 5. stopnjo izobrazbe,
- ima 21 let staža v lovski organizaciji,
- izobraževanje za naziv lovski čuvaj je opravil pred 13 leti,
- 6,5 let staža pri opravljanju lovsko-čuvajske službe,
- lovsko-čuvajsko službo opravlja samo v matični lovski družini,
- po osnovnem izobraževanju bi potreboval še delovne izkušnje (39 %),

- po opravljenem osnovnem izobraževanju je opravil 1,6 dopolnilnega izobraževanja,
- mnenja je, da bi morala biti dopolnilna izobraževanja vsako leto (39 %),
- opravi 3–7 nadzorov mesečno (65 %),
- opravi 19 ur nadzora mesečno,
- pri upravljavcu, pri katerem ima sklenjeno pogodbo o opravljanju službe, imajo koordinatorske lovsko-čuvajske službe (52 %), v ostalih primerih, kjer koordinatorski ni določen, pa ocenjuje, da bi le-ta bil dobrodošel (55 %),
- največjo težavo pri opravljanju službe mu predstavlja nesodelovanje oz. odpor obravnavanih oseb (51 %),
- odnos članov lovske organizacije do lovskega čuvaja je nezadosten (52 %), saj le-ti nimajo dobrega mnenja o lovsko-čuvajski službi (16 %), skupaj je negativno mnenje 68 %,
- odnos občanov do lovskega čuvaja je neopredeljen – dober/slab (74 %),
- v zadnjih 5 letih je v 1,6 primera naletel na odpor pri obravnavi kršiteljev,
- v zadnjih 5 letih je v 1,7 primera naletel na odpor pri obravnavi članov lovske organizacije,
- pri obravnavi članov lovske organizacije ima največjo težavo s tem, da osebe osebno pozna in posledično prihaja do osebnih zamer ter nelagodja (61 %),
- v zadnjih 5 letih je imel v obravnavi 1 osebo, ki ni član lovske organizacije,
- pri obravnavi občanov se največkrat srečuje z grožnjami in obrekovanjem (39 %),
- upravljavca lovišča o svojih aktivnostih informira telefonsko (50 %), in sicer ob vsaki kršitvi (71 %),
- za delovanje lovsko-čuvajske službe pri upravljavcu lovišča je odgovoren gospodar (44 %),
- predlogi, ki jih poda upravljavcu, so v večji meri upoštevani (83 %),
- svoj status ocenjuje kot dober (56 %) in odličen (9 %), skupno je pozitivna ocena 56 %,
- je mnenja, da bi enotna uniforma lovskih čuvajev imela velik pozitiven vpliv pri delovanju službe (62 %),

- je mnenja, da so pooblastila, po katerih deluje, pomanjkljiva, težko oprijemljiva, v veliki meri neuporabna (70 %),
- brez sprememb bi opravil dodatna izobraževanja, dodatne naloge naravovarstvenega nadzora (52 %) in dodatna izobraževanja ter dodatne naloge nadzora za ustrezno plačilo (39 %), skupaj pozitivno mnenje 91 %.

5.3 ANALIZA ANKETNIH VPRAŠALNIKOV – NARAVOVARSTVENI NADZORNIKI JAVNEGA ZAVODA PARK ŠKOCJANSKE JAME

5.3.1 Splošno

V zavodu Park Škocjanske jame je zaposlenih 9 naravovarstvenih nadzornikov. Anketni vprašalnik je izpolnilo 8 oseb, eden je na daljši bolniški odsotnosti in ankete ni izpolnjeval. Za potrebe analize bomo predpostavljali, da so vsi naravovarstveni nadzorniki izpolnili anketni vprašalnik (8 = 100 %).

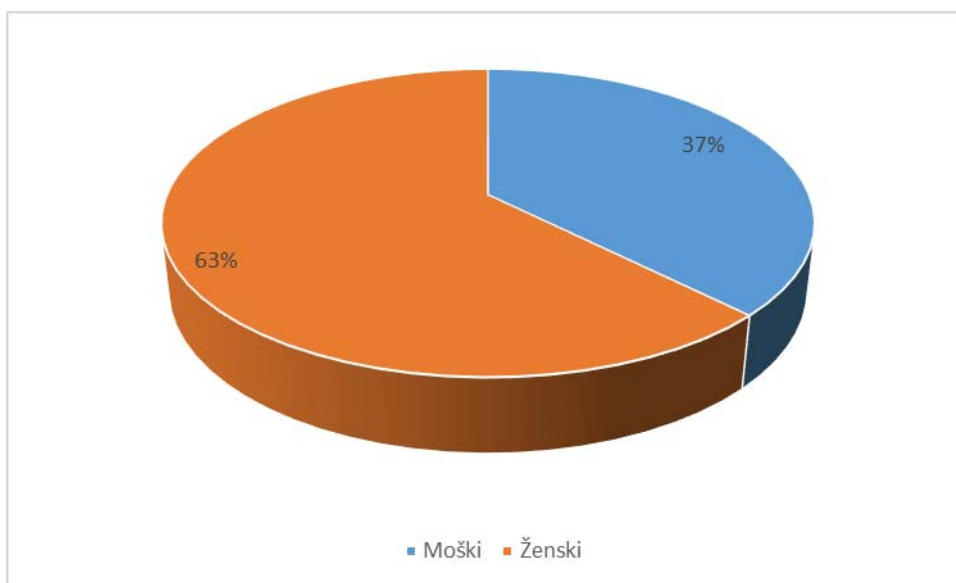
V anketi smo vprašali po nekaterih splošnih podatkih, kot so starost, delovni staž itd., in sicer z namenom ugotoviti povprečni lik naravovarstvenega nadzornika v parku. Analizo podatkov, ki se nanašajo na izobraževanje, pooblastila in izobrazbo smo tudi v tem vzorcu predstavili v posebnem poglavju.

5.3.2 Analiza

V obravnavanem vzorcu naravovarstvenih nadzornikov je razmerje med ženskim in moškim spolom v korist ženskega, in sicer v razmerju 63 % ženski in 37 % moški spol (graf 20).

Nadaljnje ugotovitve ankete kažejo, da je najmlajši naravovarstveni nadzornik star 36 let, najstarejši pa 49 let, povprečna starost je tako 42 let. Naravovarstveni

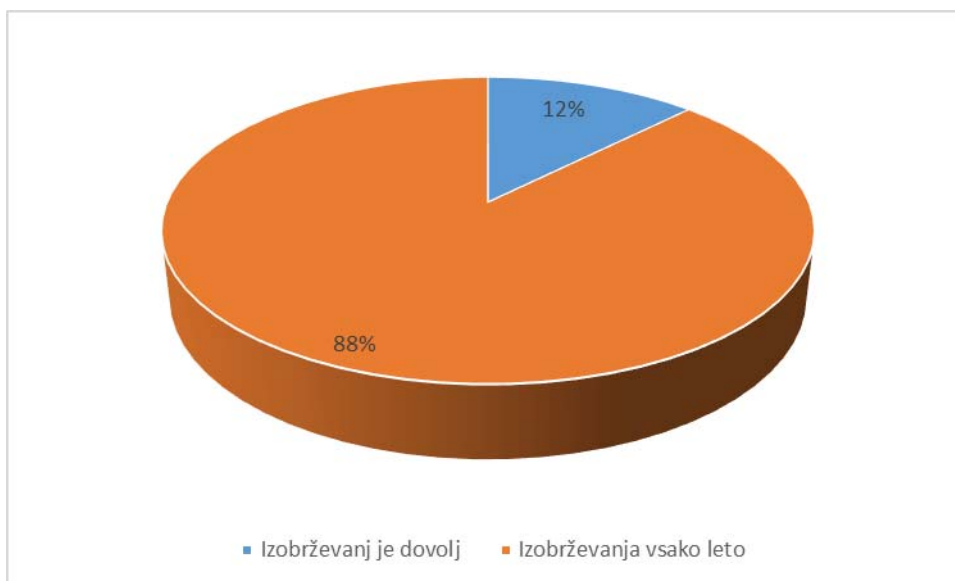
nadzorniki, ki so izpolnili anketo, imajo povprečno 13-letni delovni staž (kot naravovarstveni nadzorniki), najkrajši staž je 5 let, najdaljši pa 20 let.

Graf 20: Spol naravovarstvenih nadzornikov

Vir: Lasten

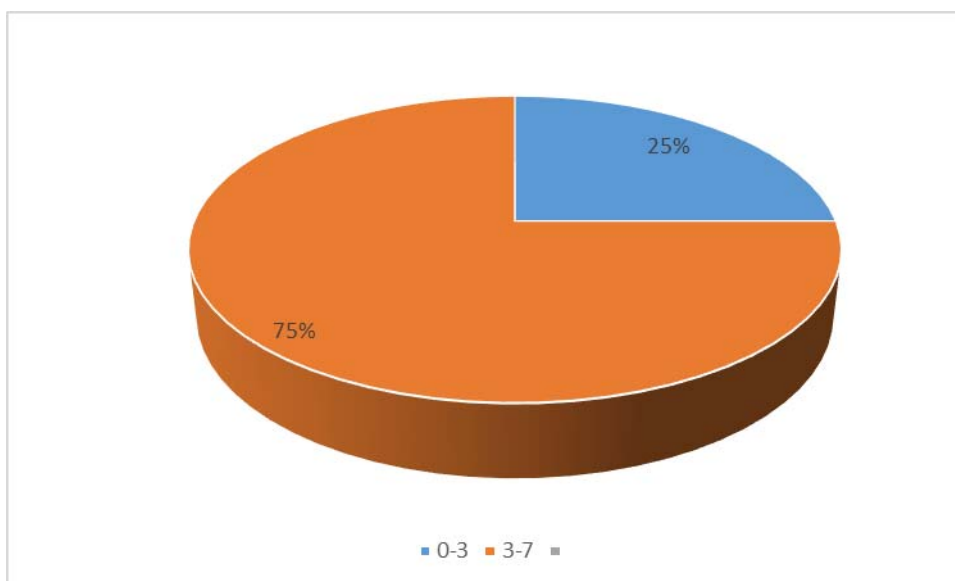
Anketirance smo nato povprašali o dopolnilnem izobraževanju. Dopolnilno izobraževanje so po opravljenem osnovnem izobraževanju opravili vsi anketiranci, in sicer najmanj 1, največ 25, povprečno pa 6 dopolnilnih izobraževanj. Nato smo vprašali, ali so mnenja, da bi morali naravovarstvene nadzornike več dopolnilno izobraževati. Dobili smo sledeče odgovore: v 88 % so bili mnenja, da bi taka izobraževanja morala biti vsako leto, v 12 % pa, da je izobraževanj dovolj (graf 21).

Graf 21: Dopolnilno izobraževanje

Vir: Lasten

Anketirancem smo nato postavili vprašanje, koliko ur tedenskega nadzora opravijo. Povprečno opravijo 21,5 ure nadzora tedensko, najmanj 7, največ pa 40 ur. Nato smo povprašali, kolikokrat tedensko izvajajo nadzor. Odgovori so bili naslednji: v 75 % opravijo 3–7 nadzorov tedensko, v 25 % pa 0–3 (graf 22). Ob tem moramo opozoriti na to, da so naravovarstveni nadzorniki v parku tudi vodiči idr., torej poleg nadzora opravljajo tudi druge naloge.

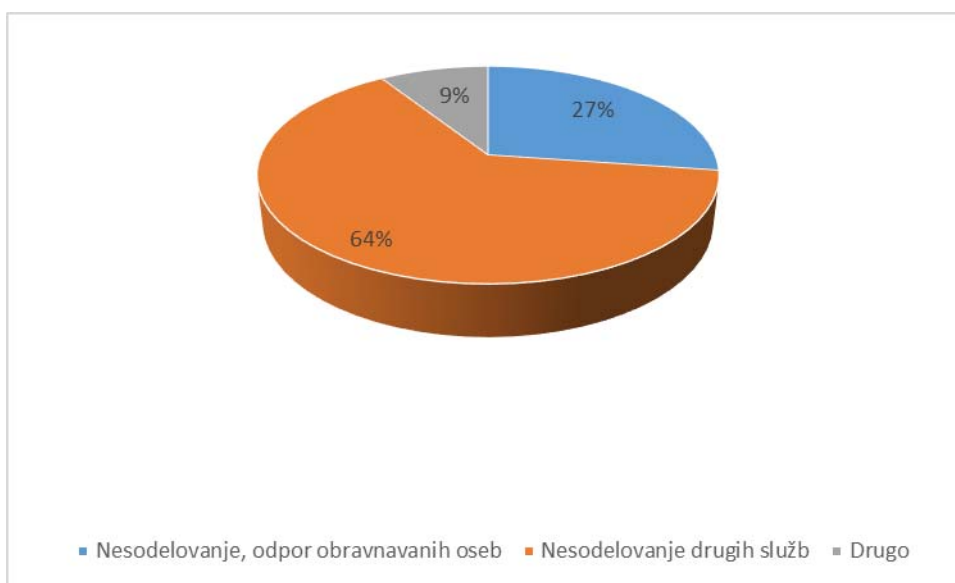

Graf 22: Število nadzorov tedensko

Vir: Lasten

Nadalje smo vprašali glede njihovih izkušenj o kaznovanju kršiteljev. Glede na to, da naj bi naravovarstveni nadzorniki imeli tudi veliko poučno in svetovalno vlogo v parku, smo vprašali, ali so samo opozorila in nasveti dovolj učinkoviti. V 100 % smo dobili odgovor, da je za učinkovito delo naravovarstvenih nadzornikov potrebno tudi kaznovanje.

Sledilo je vprašanje, s kakšno problematiko se najpogosteje srečujejo pri svojem delu. Odgovorili so: 64 % jih meni, da največjo težavo predstavlja nesodelovanje drugih služb (policija, inšpekcijske službe), v 27 % so težave z nesodelovanjem oz. odporom obravnavanih oseb, v 9 % so bili ostali odgovori, pri katerih lahko izpostavimo težave pri odkrivanju storilcev (graf 23).

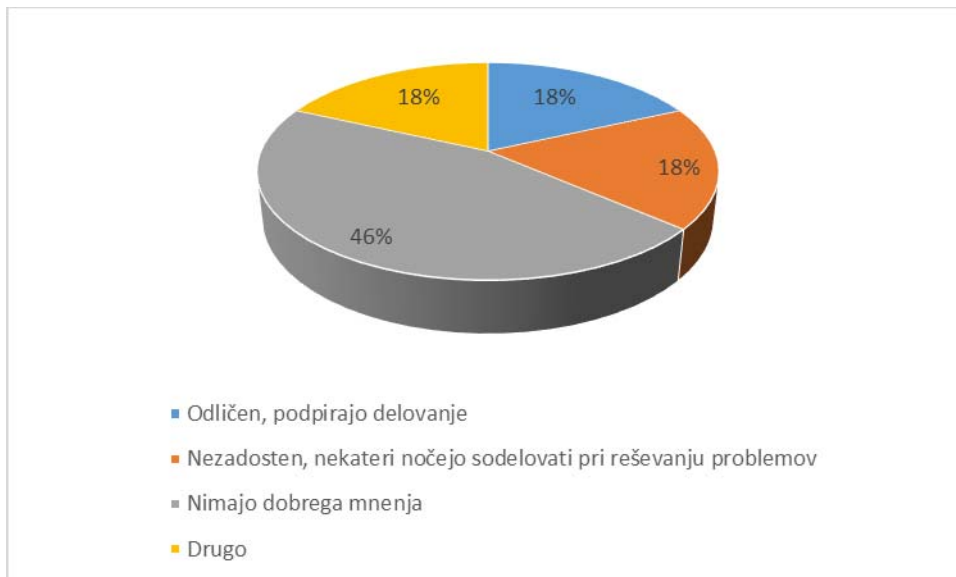

Graf 23: Najpogostejše težave pri opravljanju službe

Vir: Lasten

Nato smo anketirance vprašali, kakšen je odnos občanov, ki živijo na območju parka, do naravovarstvenih nadzornikov. Dobili smo nekaj različnih postavk, in sicer: v 46 % so mnenja, da o naravovarstvenih nadzornikih nimajo dobrega mnenja in menijo, da so nepotrebni, v 18 % so mnenja, da je odnos nezadosten in da nočejo sodelovati pri sanaciji nastalih težav, v 18 % ocenjujejo odnos kot odličen, v 18 % so bili ostali odgovori (graf 24). Od teh odgovorov izpostavljamo

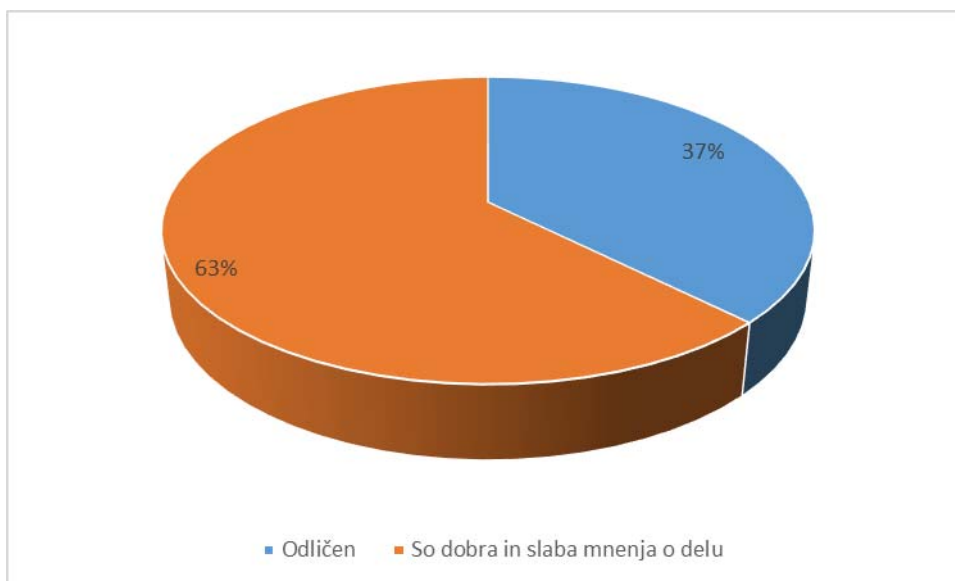
mnenje, da nekateri občani pričakujejo privilegiran odnos pri sankcijah naravovarstvenih nadzornikov.

Graf 24: Odnos občanov, ki živijo na območju parka

Vir: Lasten

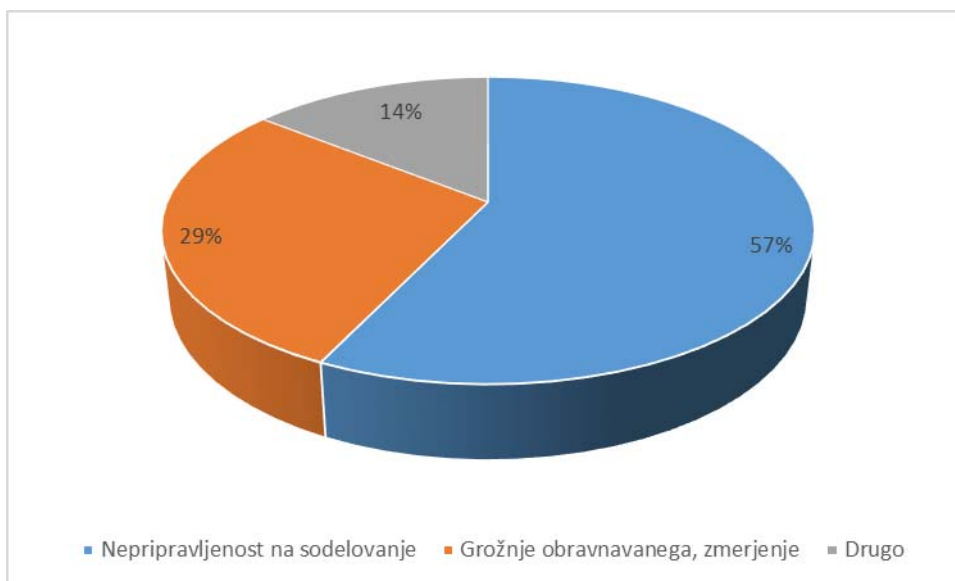
Nato smo vprašali, kakšen je odnos obiskovalcev parka do naravovarstvenih nadzornikov. V 63 % smo dobili odgovor, da imajo obiskovalci dobra in slaba mnenja glede nadzornikov, v 37 % so odnos ocenili kot odličen (graf 25).

Graf 25: Odnos obiskovalcev parka do naravovarstvenih nadzornikov

Vir: Lasten

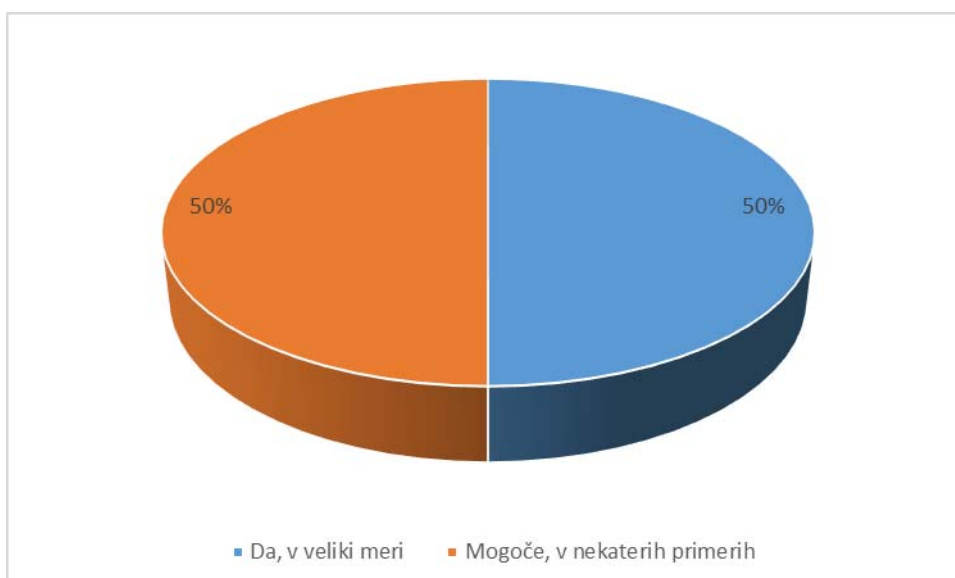
Nadalje je bilo zastavljeno vprašanje glede težav pri obravnavah kršiteljev, in sicer kolikokrat so v zadnjih desetih letih pri obravnavi kršiteljev naleteli na odpor. Povprečno so na odpor naleteli 2-krat, najmanj 1-krat in največ 5-krat. Nato smo vprašali, s kakšnimi težavami se pri opravljanju nadzora največkrat srečujejo. V 57 % je to nepripravljenost na sodelovanje, v 29 % grožnje, zmerjanje in v 14 % ostale zadeve (graf 26). Pod rubriko ostalo izpostavimo odgovore izmikanje sankcioniranju z vsemi mogočimi izgovori in prijemi.

Graf 26: Težave pri opravljanju nadzora

Vir: Lasten

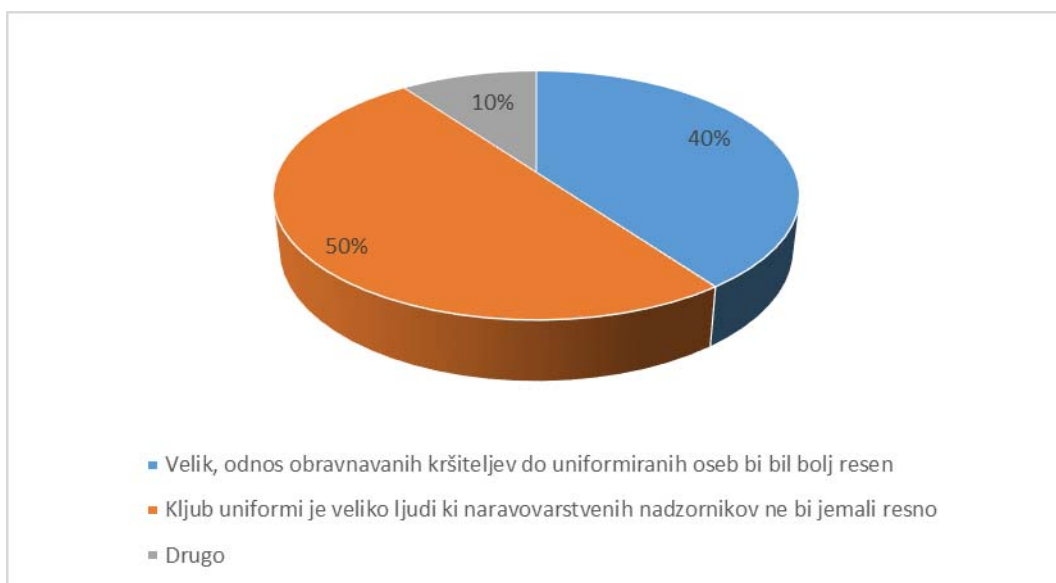
Nato smo vprašali, ali to, da delujejo na območju, kjer osebno poznajo ljudi, predstavlja težavo pri opravljanju službe. Odgovori so bili naslednji: v 50 % da, v veliki meri, v naslednjih 50 % mogoče v nekaterih primerih (graf 27). Po rezultatih lahko povzamemo, da je delovanje nadzorne službe oteženo v primerih, ko naravovarstveni nadzornik osebno pozna kršitelja.

Graf 27: Težavnost delovanja glede na osebno poznanstvo občanov na območju delovanja

Vir: Lasten

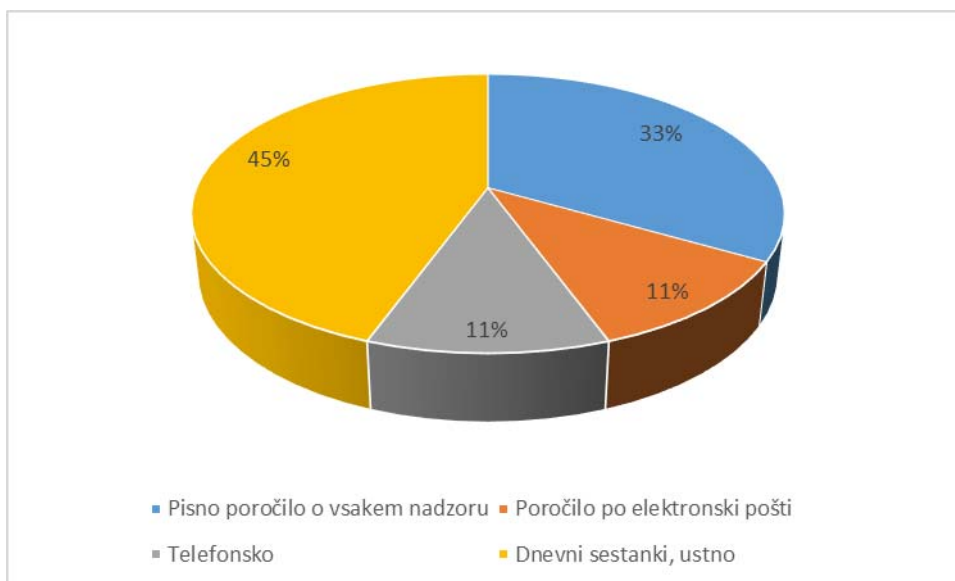
Tudi naravovarstvene nadzornike smo povprašali, kakšno mnenje imajo o enotni uniformi. Pridobili smo naslednje rezultate: 50 % jih meni, da veliko ljudi kljub enotni uniformi ne bi jemalo resno naravovarstvenega nadzornika, v 40 % so podali mnenje, da bi bil vpliv enotne uniforme velik, v 10 % so bili ostali odgovori (graf 28). Med ostalimi odgovori izpostavimo mnenje, da veliko ljudi naravovarstvenih nadzornikov ne pozna in je bila ukinitve službene značke naravovarstvenih nadzornikov velika napaka.

Graf 28: Mnenje glede enotne uniforme

Vir: Lasten

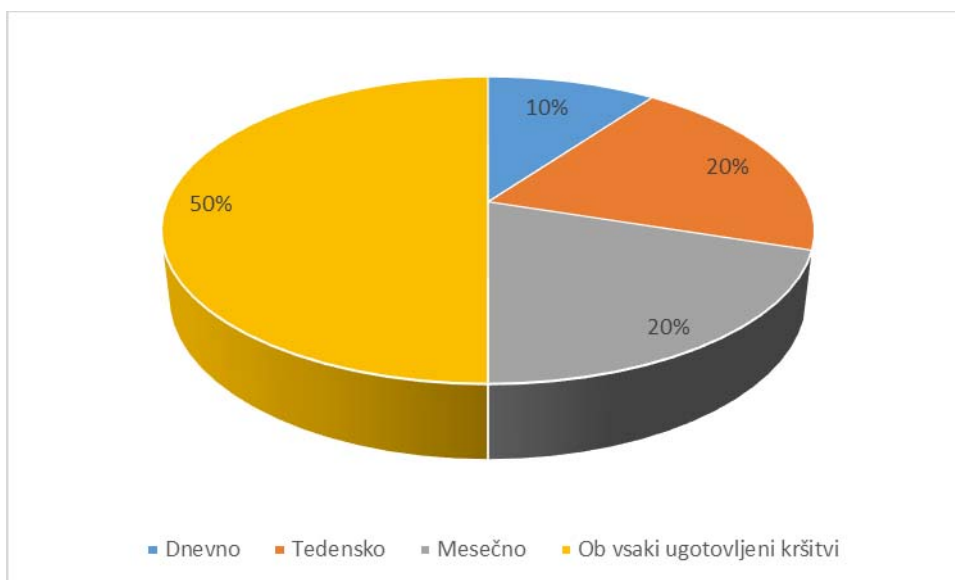
Nato smo anketirance vprašali, kako informirajo park o svojem delu. V 45 % to naredijo na dnevnih sestankih, ustno, v 33 % s pisnim poročilom pri vsakem nadzoru, v 11 % s poročilom po elektronski pošti in prav tako v 11 % telefonsko (graf 29).

Graf 29: Informiranje parka o aktivnostih

Vir: Lasten

Vprašali smo tudi, kako pogosto informirajo park o svojih aktivnostih. Odgovori so bili naslednji: v 50 % ob vsaki ugotovljeni kršitvi, v 20 % tedensko, prav tako v 20 % mesečno in v 10 % dnevno (graf 30).

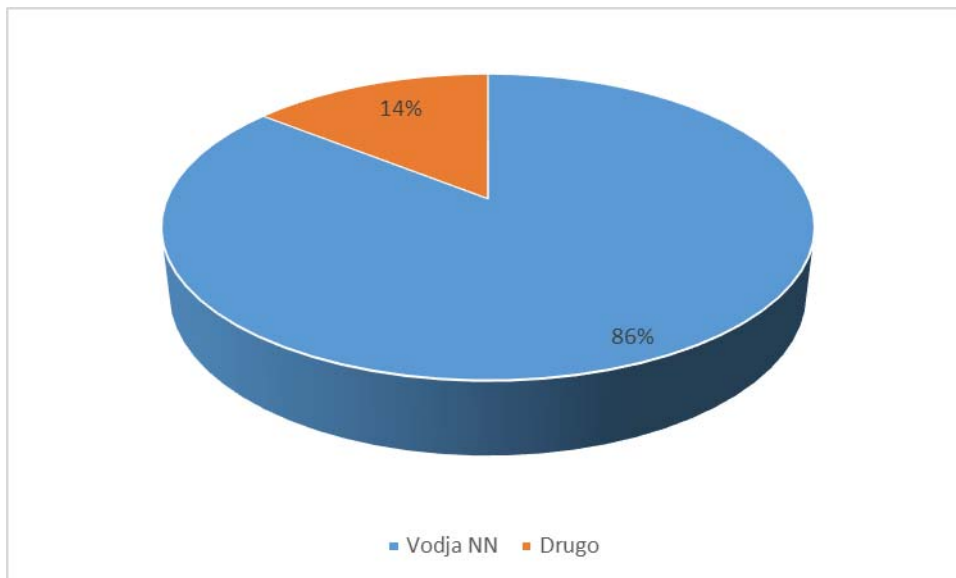

Graf 30: Pogostost informiranja parka

Vir: Lasten

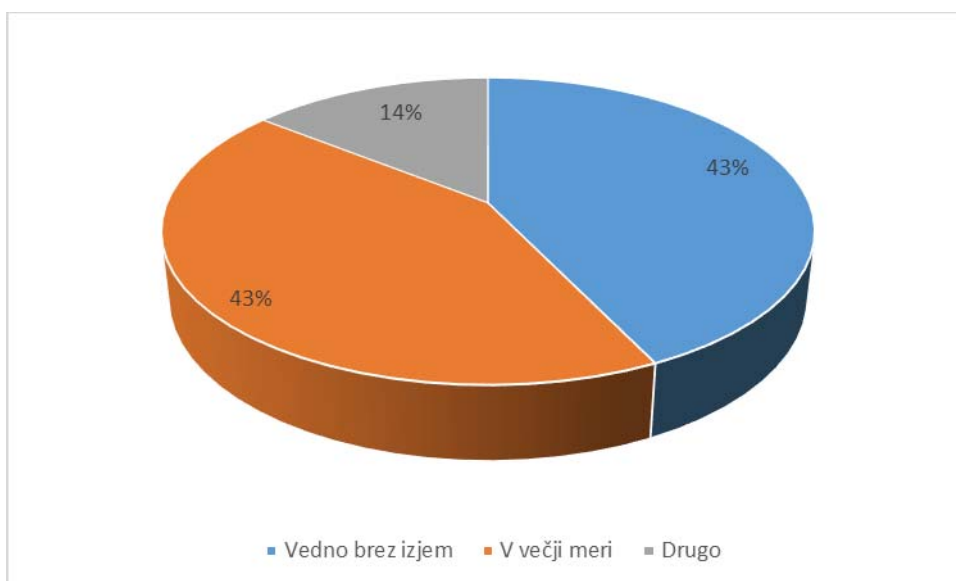
Nato smo vprašali, na koga naslavljaajo poročila o svojem delovanju. V 86 % se obrnejo na vodjo naravovarstvene nadzorne službe, v 12 % pa so bili ostali

odgovori (graf 31). Pod ostale odgovore izpostavimo poročila vodstvu javnega zavoda in poročila Ministrstvu za okolje in prostor RS.

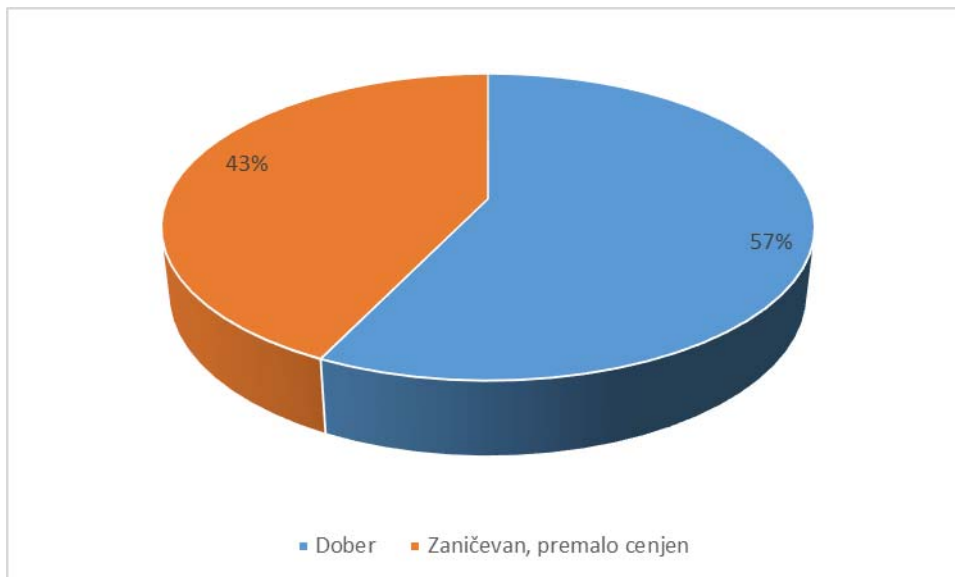
Graf 31: Naslavljanje poročil o aktivnostih
Vir: Lasten

Nato smo vprašali, ali vodstvo parka upošteva mnenja naravovarstvenih nadzornikov. Dobili smo naslednje odgovore: v 43 % vedno, brez izjem, v naslednjih 43 % v večji meri in v 14 % ostali odgovori (graf 32). Pod ostale odgovore izpostavimo, da park upošteva predloge v manjši meri.

Graf 32: Upoštevanje podanih mnenj
Vir: Lasten

Nato smo anketirance vprašali, kako ocenjujejo status naravovarstvenega nadzornika. Dobili smo sledeče odgovore: v 57 % so status ocenili kot dober, v 43 % pa so bili mnjenja, da je naravovarstveni nadzornik zaničevan in premalo cenjen (graf 33).

Graf 33: Status naravovarstvenega nadzornika

Vir: Lasten

5.3.3 Povprečje – naravovarstveni nadzornik

Na podlagi analize bomo predstavili povprečnega naravovarstvenega nadzornika v Parku Škocjanske jame. Uporabili bomo povprečja oz. seštevke pozitivnih ali negativnih odgovorov. Poleg navedbe trditve smo zapisali tudi skupen dosežen odstotek trditve.

Povprečni lik naravovarstvenega nadzornika na podlagi analize je naslednji:

- ženska,
- starost 42 let,
- visokošolsko izobražena, 6/2 stopnja izobrazbe,
- ima 13 let staža pri opravljanju naravovarstvenega nadzora,
- po osnovnem izobraževanju bi potrebovala še delovne izkušnje (57 %),

- opravila je 6 dopolnilnih izobraževanj,
- je mnenja, da bi morala biti dopolnilna izobraževanja vsako leto (88 %),
- opravi 3–7 nadzorov tedensko (75 %),
- opravi 21,5 ur nadzora tedensko oz. 86 ur nadzora mesečno,
- največjo težavo pri opravljanju službe ji predstavlja nesodelovanje ostalih služb (64 %),
- občani, ki živijo na območju parka, o naravovarstvenih nadzornikih nimajo dobrega mnenja in menijo, da so nepotrebni (46 %), njihov odnos je nezadosten in nočejo sodelovati pri sanaciji nastalih težav (18 %), skupaj negativno mnenje 64 %,
- obiskovalci parka imajo o naravovarstvenih nadzornikih dobra in slaba mnenja (63 %),
- v zadnjih 10 letih je v dveh (2) primerih naletela na odpor pri obravnavah kršiteljev,
- pri opravljanju službe se največkrat srečuje s težavo nepripravljenosti na sodelovanje s strani kršiteljev (57 %),
- to, da deluje na območju, kjer osebno pozna ljudi, ji predstavlja težavo v veliki meri (50 %) in v nekaterih primerih (50 %),
- o svojih aktivnostih informira park ustno, na sestankih (49 %),
- informira park ob vsaki kršitvi (50 %),
- za delovanje naravovarstvenih nadzornikov je odgovoren vodja naravovarstvene nadzorne službe, na katerega naslavlja svoja poročila (86 %),
- predlogi, ki jih poda vodstvu parka, so upoštevani vedno, brez izjem (43 %) in v večji meri (43 %),
- svoj status ocenjuje kot dober (57 %),
- je mnenja, da bi bilo kljub enotni uniformi naravovarstvenih nadzornikov še vedno veliko ljudi, ki naravovarstvenih nadzornikov ne bi spoštovalo (50 %),
- je mnenja, da so pooblastila, po katerih deluje, zadostna (75 %),
- dodatna izobraževanja in naloge (npr. lovsko-čuvajsko službo) bi opravljala za ustrezno plačilo (50 %).

Pri pregledu povprečij obeh likov lahko zasledimo, da oba subjekta v nekaterih primerih pestijo enake težave pri delu. Če podrobneje pogledamo analizo, lahko ugotovimo, da so v nekaterih primerih težave enakega tipa, le da so drugače zastopane v odstotkih glede na posamezen lik.

6 PRIMERJAVA IN ANALIZA VSTOPNIH POGOJEV, PROGRAMA IZOBRAŽEVANJA IN POOBLASTIL

6.1 PRIMERJAVA IN ANALIZA VSTOPNIH POGOJEV ZA IZOBRAŽEVANJE

Vstopni pogoji so za pridobitev posameznega naziva za opravljanje nadzornih služb, obravnavanih v diplomski nalogi, ključnega pomena. Čeprav imata obe nadzorni službi enako ali pa vsaj zelo podobno delovno okolje, lahko vidimo, da se ob trenutno veljavni zakonodaji obe službi organizacijsko zelo razlikujeta. Veliko razlik izhaja iz dejstva, da so naravovarstveni nadzorniki redno zaposleni pri koncesionarijih (profesionaliziran kader), lovski čuvaji pa delujejo na prostovoljni bazi (razen zaposlenih v loviščih s posebnim namenom, česar naša anketa ne zajema). Vstopne pogoje za opravljanje posamezne službe vidimo v spodnjih tabelah (tabela 1, 2).

Vstopni pogoji za pridobitev naziva lovski čuvaj so:
polnoletni državljani Republike Slovenije
opravljen lovski izpit
posedovanje orožnega lista
Pogoji za opravljanje lovsko-čuvajske službe:
opravljen lovsko-čuvajski izpit
tri-letna lovsko praksa kot član lovske organizacije
posedovanje orožnega lista

Tabela 1: Vstopni pogoji in pogoji za opravljanje lovsko-čuvajske službe

Vir: ZDLov-1, 72. člen

Vstopni pogoji za pridobitev naziva naravovarstveni nadzornik:
polnoletni državljan Republike Slovenije
najmanj 5. stopnja izobrazbe
Pogoji za opravljanje službe naravovarstvenega nadzornika:
opravljeno izobraževanje za naravovarstvenega nadzornika – pooblastilo o usposobljenosti, ki ga izda pristojni minister
sklenjena delovna ali druga ustrezna pogodba z upravljavcem območja
uspešno opravljen preizkus znanja za vodenje in odločanje v prekrškovnem postopku

Tabela 2: Vstopni pogoji in pogoji za opravljanje naravovarstveno nadzorne službe

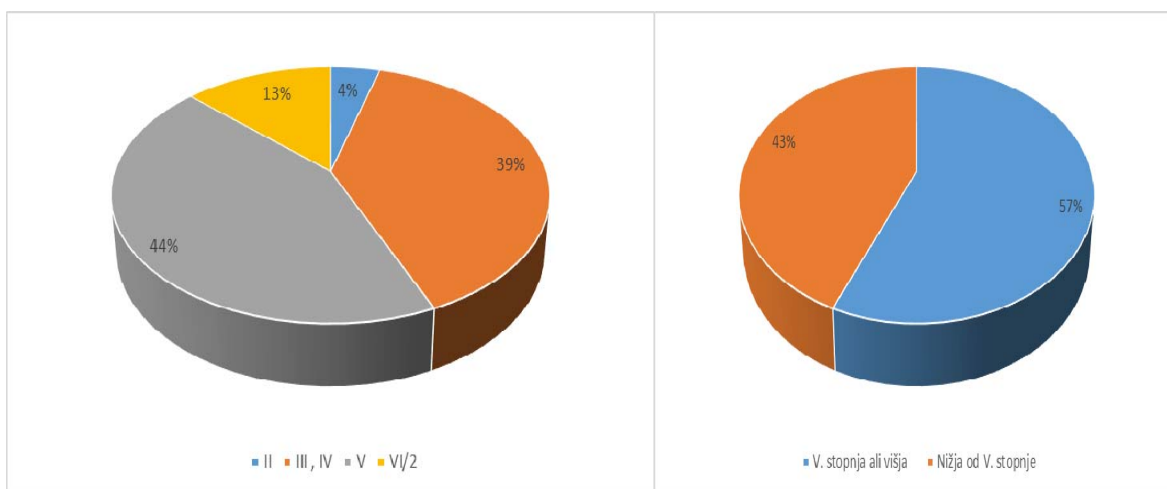
Vir: ZON, 156., 157. člen, Uredba o strokovnem usposabljanju in preverjanju znanja naravovarstvenih in prostovoljnih nadzornikov, 15. člen, ZP-1, 49. člen

Vstopna pogoja za pridobitev naziva lovski čuvaj sta opravljen lovski izpit in posedovanje orožnega lista. Predpostavljamo lahko, da bi bili obe postavki velika težava pri organizaciji skupne službe, če slednjo organiziramo tako, da obe sedanji službi opravljata vse obstoječe naloge po sedaj veljavni zakonodaji. Nadalje zakon nalaga triletno predhodno lovsko prakso za opravljanje lovsko-čuvajske službe.

Lahko rečemo, da so vstopni pogoji za pridobitev naziva naravovarstveni nadzornik bolj vsakdanji. Zakonodaja zapoveduje polnoletnost državljan Republike Slovenije in 5. stopnjo izobrazbe. Tudi pogoji za opravljanje službe so naravnani tako, da so dosegljivi povprečnemu državljanu. Opraviti je treba predpisano izobraževanje in pridobiti pooblastilo o usposobljenosti. Kandidat mora imeti podpisano tudi pogodbo z upravljavcem območja, kjer bo deloval kot naravovarstveni nadzornik. Pomembna zadeva, ki daje težo opravljanju službe naravovarstvenega nadzornika, je izobraževanje za vodenje in odločanje v prekrškovnem postopku. Kot že omenjeno, je za opravljanje tega izobraževanja pogoj, da ima kandidat 5. stopnjo izobrazbe (ZDLov-1, 72. člen, ZP-1, 49. člen,

ZON, 156.,157. člen, Uredba o strokovnem usposabljanju in preverjanju znanja naravovarstvenih in prostovoljnih nadzornikov, 15. člen).

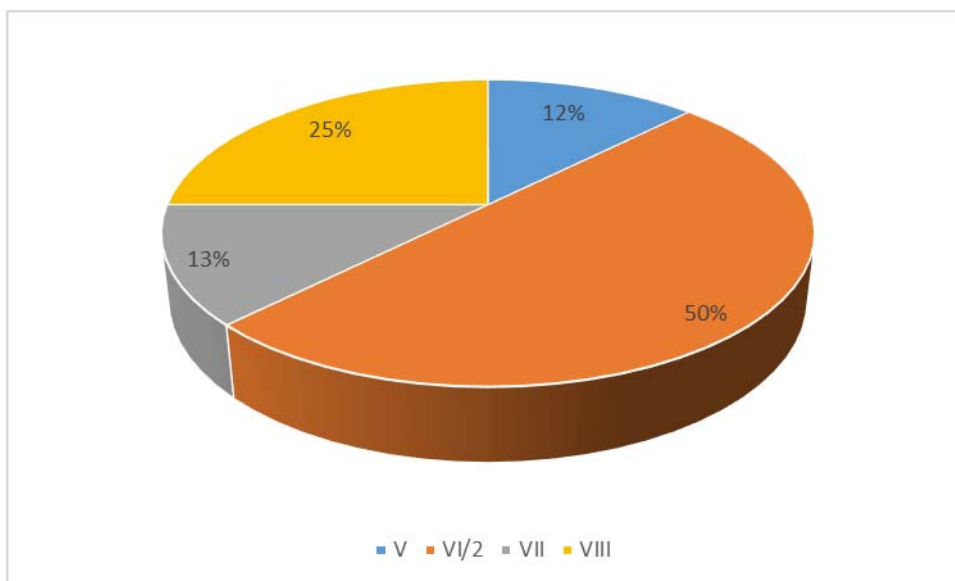
V anketi smo oba vzorca anketirancev povprašali tudi po stopnji izobrazbe. V vrstah lovskih čuvajev je 4 % anketirancev z 2. stopnjo izobrazbe, 13 % s 6/2 stopnjo izobrazbe, 39 % s 3. in 4. stopnjo in 44 % s 5. stopnjo izobrazbe (graf 34). Iz analize lahko razberemo, da ima 57 % lovskih čuvajev najmanj 5. stopnjo izobrazbe, kar ustreza najnižji predpisani izobrazbi, ki jo morajo imeti naravovarstveni nadzorniki.

Graf 34: Stopnja izobrazbe lovskih čuvajev

Vir: Lasten

Pri naravovarstvenih nadzornikih so ugotovitve naslednje: 12 % ima 5. stopnjo izobrazbe, 50 % ima 6/2 stopnjo izobrazbe, 13 % ima 7. stopnjo in 25 % ima 8. stopnjo izobrazbe (graf 35).

Graf 35: Stopnja izobrazbe naravovarstveni nadzorniki

Vir: Lasten

Vidimo lahko, da pri naravovarstvenih nadzornikih izobrazba v celoti ustreza predpisani oz. je pri večini višja, kar lahko pripišemo dejstvu, da so kandidati bili izbrani na podlagi razpisa s pripadajočimi pogoji za zaposlovanje v okviru javnega zavoda. Povsem druge okoliščine so pri lovskih čuvajih. Kot je bilo že predhodno omenjeno, poteka delo večinoma prostovoljno. Zakonodaja niti ne določa minimalne stopnje izobrazbe za lovskega čuvaja, kar pri morebitni bodoči nadgradnji lovsko-čuvajske službe predstavlja veliko težavo.

6.2 PRIMERJAVA IN ANALIZA PROGRAMA IZOBRAŽEVANJA

6.2.1 Lovski čuvaj

Program izobraževanja za pridobitev naziva lovski čuvaj vključuje program teoretičnega in praktičnega izobraževanja.

Program teoretičnega usposabljanja zajema 13 tem in obsega 31 ur (tabela 3).

Lovska zakonodaja: Zakon o divjadi in lovstvu, Podzakonski predpisi s področja divjadi in lovstva
Naravovarstvena zakonodaja: Zakon o ohranjanju narave, Podzakonski predpisi s področja ohranjanja narave ter zavarovane vrste živali in rastlin
Veterinarska zakonodaja
Osnovni postopki Zakona o upravnem postopku in prekrškovno pravo
Pooblastila, dolžnosti in ukrepanje lovskega čuvaja ter sodelovanje s pristojnimi institucijami in službami
Osnove ekologije divjadi
Osnove spremljanja populacijskih parametrov divjadi in vplivov divjadi na okolje
Gospodarjenje z divjadjo – načrtovanje
Osnove o prepoznavanju, preprečevanju in zatiranju kužnih bolezni pri divjadi
Ocenjevanje zdravstvenega stanja in izredni odstrel divjadi, ravnanje s poginulo divjadjo, jemanje vzorcev bioloških materialov
Mentorstvo
Odnosi z javnostmi
Lovska kultura in lovski običaji

Tabela 3: Program teoretičnega usposabljanja

Vir: Navodila za opravljanje izpita za lovskega čuvaja

Program praktičnega usposabljanja vključuje 8 tem in obsega 25 ur (tabela 4).

Varno rokovanje z orožjem
Priprava in ocenjevanje trofej
Vodenje izdelave lovskih objektov, biotehnična in biomeliorativna dela
Preprečevanje in ocenjevanje škod od divjadi in na njej
Izvajanje skupnih lovov in varnost na lovu
Uporaba lovskih psov
Vodenje in uporaba javno dostopnih evidenc: GERK, LIS
Strokovna ekskurzija

Tabela 4: Program praktičnega usposabljanja

Vir: Navodila za opravljanje izpita za lovskega čuvaja

Program strokovnega usposabljanja za pridobitev naziva lovski čuvaj tako skupaj obsega 21 tem in 56 ur izobraževanja.

6.2.2 Naravovarstveni nadzornik

Program strokovnega usposabljanja za pridobitev naziva naravovarstveni nadzornik obsega 44 ur izobraževanja in zajema sklope, prikazane kot sledi (tabela 5).

Temeljna načela ohranjanja narave
Zgodovina varstva narave
Varstvo naravnih vrednot in ohranjanje biotske raznovrstnosti
Organiziranost na področju varstva narave v Republiki Sloveniji
Splošno poznavanje zavarovanih območij v Republiki Sloveniji in posameznega zavarovanega območja
Neposredni nadzor v naravi
Sodelovanje s prekrškovnimi organi in osnove inšpekcijskega postopka
Naravovarstveni/prostovoljni nadzornik kot uradna oseba in operativni postopki

Tabela 5: Program strokovnega usposabljanja

Vir: Uredba o strokovnem usposabljanju in preverjanju znanja naravovarstvenih in prostovoljnih nadzornikov, 3., 6. člen

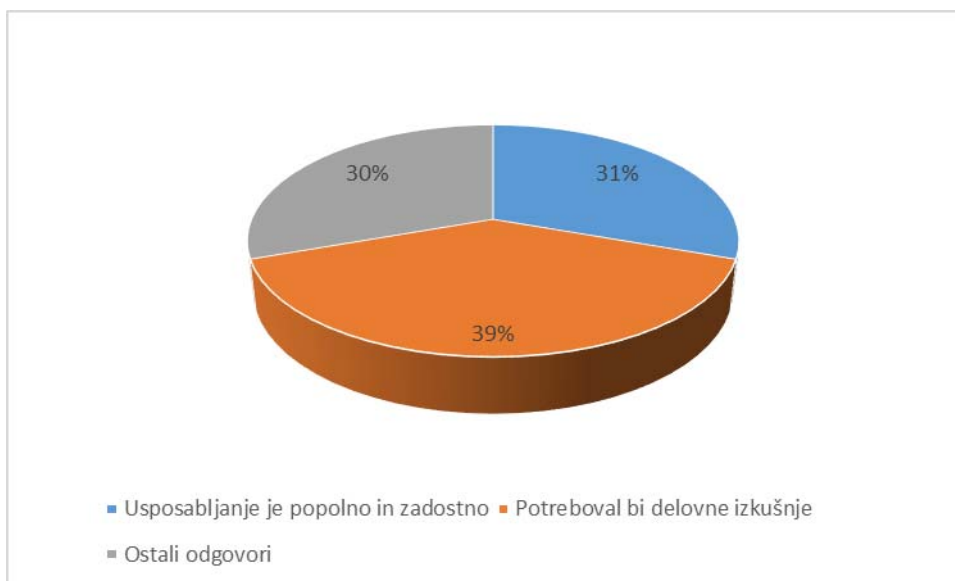
Pogled na program usposabljanja za obe službi nam hitro pove, da imata obe nadzorni službi tudi pri izobraževanju veliko skupnega. Pomembna skupna tema pri izobraževanju je naravovarstvena zakonodaja. Obe nadzorni službi opravljata nadzor v naravi, prav zato je ta tema še kako pomembna. Čeprav kandidati za pridobitev naziva lovski čuvaj pri izobraževanju obravnavajo temo "Naravovarstvena zakonodaja", lovski čuvaji po Zakonu o ohranjanju narave pri svojem delu nimajo pooblastil. V nasprotnem primeru naravovarstveni nadzorniki nimajo pooblastil po Zakonu o divjadi in lovstvu, prav tako jih nimajo v sedanjem programu izobraževanja s področja "Lovske zakonodaje", kar je nuja za morebitno skupno delovanje obeh služb.

Naslednji sklop tem pri izobraževanju obeh služb se nanaša na sodelovanje s prekrškovnimi organi, na pooblastila in operativne postopke. Lovski čuvaji imajo pri izobraževanju vsebinske sklope "Osnovni postopki Zakona o upravnem postopku in prekrškovno pravo" ter "Pooblastila, dolžnosti in ukrepanje lovskega čuvaja ter sodelovanje s pristojnimi institucijami in službami". Naravovarstveni nadzorniki obravnavajo naslednje primerljive vsebine: "Sodelovanje s prekrškovnimi organi in osnove inšpekcijskega postopka", "Neposredni nadzor v naravi" in

“Naravovarstveni nadzornik kot uradna oseba in operativni postopki”. Navedene teme pri obeh nadzornih službah zajemajo zelo podobno predstavitev učne snovi. Vsekakor pa so razlike pri izobraževanju, saj imata obe nadzorni službi svoj krovni zakon, po katerem delujeta. Menim, da bi v primeru skupnega delovanja zgoraj obravnavane teme lahko poenotili seveda ob ustreznih spremembah zakonskih aktov. Po Uredbi o strokovnem usposabljanju in preverjanju znanja naravovarstvenih in prostovoljnih nadzornikov izvaja vsebine “Naravovarstveni nadzornik kot uradna oseba in operativni postopki” enota Generalne policijske uprave, pristojna za izobraževanje. Vsekakor bi bilo tako organizirano izobraževanje dobrodošlo tudi za lovske čuvaje, saj lahko predvidevamo, da ima Generalna policijska uprava – enota, pristojna za izobraževanje, bogate izkušnje iz poučevanja omenjene teme.

Ostale vsebine, predpisane v programu strokovnega usposabljanja za lovsko-čuvajski izpit (Osnove ekologije divjadi, Osnove spremljanja populacijskih parametrov divjadi in vplivov divjadi na okolje, Gospodarjenje z divjadjo – načrtovanje, Osnove o prepoznavanju, Preprečevanju in zatiranju kužnih bolezni pri divjadi, Ocenjevanje zdravstvenega stanja in izredni odstrel divjadi, ravnanje s poginulo divjadjo, jemanje vzorcev bioloških materialov, Mentorstvo, Odnosi z javnostmi, Lovska kultura in lovski običaji, Varno rokovanje z orožjem, Priprava in ocenjevanje trofej, Vodenje izdelave lovskih objektov, biotehnična in biomeliorativna dela, Preprečevanje in ocenjevanje škod od divjadi in na njej, Izvajanje skupnih lovov in varnost na lovu, Uporaba lovskih psov, Vodenje in uporaba javno dostopnih evidenc: GERK, LIS in Veterinarska zakonodaja) so razen redkih izjem izrazito lovsko usmerjene. Omenjene teme tudi ne moremo navezati na nobeno od izobraževalnih področij pri naravovarstvenih nadzornikih, zato bi bilo treba ob morebitnem skupnem izobraževanju te teme umestiti v skupni program strokovnega usposabljanja.

Anketirane lovske čuvaje smo vprašali, ali so mnenja, da so po zaključenem izobraževanju za pridobitev naziva prejeli dovolj znanja za neodvisno delovanje na terenu. Lovski čuvaji so odgovorili sledeče: 39 % je odgovorilo z da, potrebovali bi samo še delovne izkušnje, 31 % je odgovorilo, da je bilo usposabljanje popolno in zadostno, v 30% so anketiranci odgovorili z “ne” in dopisali, kaj bi izobraževanju še dodali (graf 36).

Graf 36: Mnenje glede ustreznosti izobraževanja lovskih čuvajev

Vir: Lasten

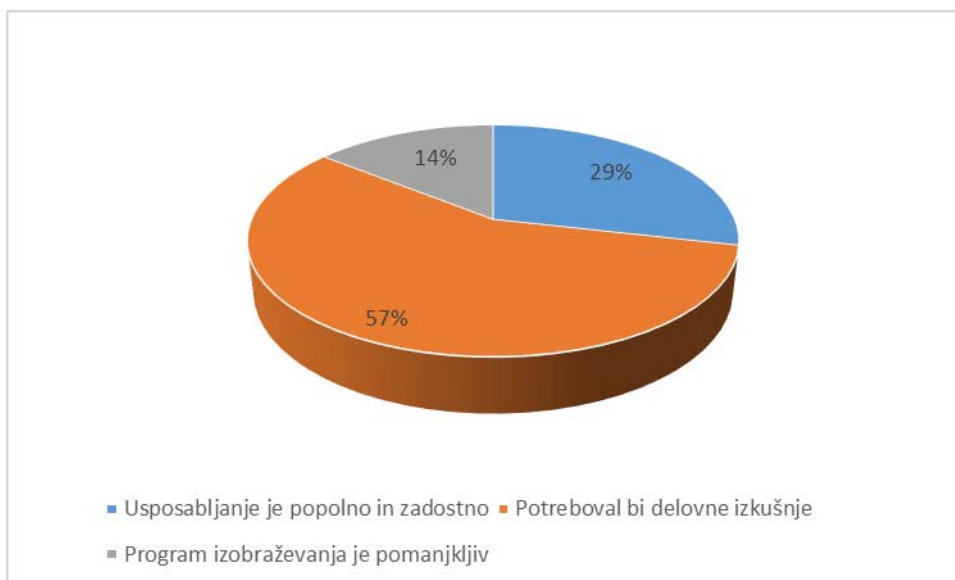
Nadalje smo razčlenili, kaj bi po mnenju anketiranih lovskih čuvajev še bilo treba dodati v izobraževanje (graf 37). V 46 % je bilo zapisano, da bi dodali več izobraževanja o postopkih operativnega dela na terenu, taktiki dela na terenu, praksi dela z obravnavanimi osebami. V 23 % bi potrebovali več izobraževanja s področja zakonodaje, v 16 % več vključevanja policije in inšpekcije v izobraževanje ter nato v delo lovsko-čuvajske službe, v 15 % pa možnost delovanja kot prekrškovni organ.

Graf 37: Mnenja glede nadaljnega izobraževanja lovskih čuvajev

Vir: Lasten

Naravovarstveni nadzorniki so na isto vprašanje odgovorili sledeče: 57 % jih je odgovorilo z da, potrebovali bi samo še delovne izkušnje, 29 % meni, da je bilo usposabljanje popolno in zadostno, v 14 % so anketiranci odgovorili, da je program pomanjkljiv (graf 38).

Graf 38: Mnenje glede ustreznosti izobraževanja naravovarstvenih nadzornikov

Vir: Lasten

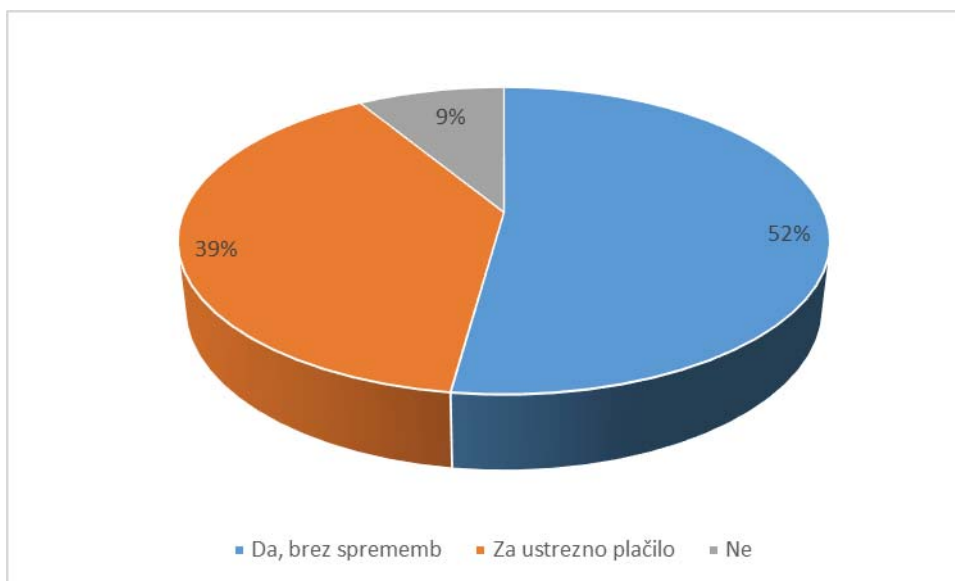
Tudi naravovarstvene nadzornike smo vprašali, kaj bi dodali v program izobraževanja. V 29 % bi dodali samoobrambo, v 22 % več izobraževanja s področja pravnih predpisov in prekrškovnih postopkov, v 21 % izobraževanja o komunikaciji, 14 % odgovorov je bilo več izobraževanj o naravnih vrednotah, prav tako 14 % pa več povezovanja s policijo in inšpekcijskimi službami (graf 39).

Graf 39: Mnenje glede nadaljnjega izobraževanja naravovarstvenih nadzornikov

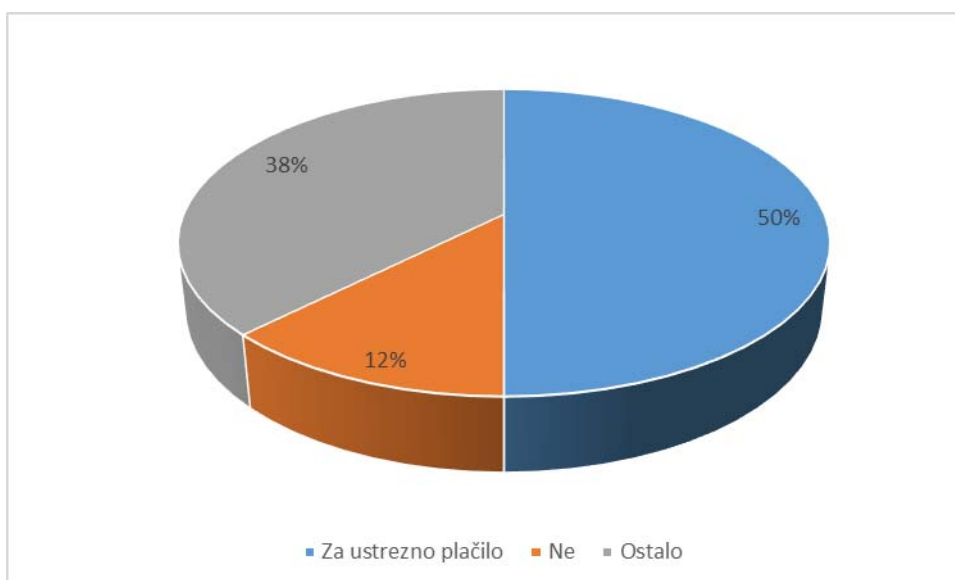
Vir: Lasten

Na vprašanje, ali bi bili pripravljeni opraviti dodatna izobraževanja za opravljanje dodatnih nalog (naravovarstveni nadzor) so lovski čuvaji odgovorili naslednje: v 52 % so odgovorili z da, brez sprememb bi lahko opravljal dodatne naloge (naravovarstveni nadzor); v 39 % so odgovorili z da, za ustrezno plačilo, v 9 % so odgovorili, da ne bi delovali tudi kot naravovarstveni nadzorniki (graf 40).

Graf 40: Pripravljenost na dodatna izobraževanja in opravljanje naravovarstvenega nadzora
Vir: Lasten

Enako vprašanje smo zastavili tudi anketiranim naravovarstvenim nadzornikom. V polovici primerov (50 %) bi delo opravljali za plačilo, v 12 % so odgovorili negativno, v 38 % pa so bili odgovori sledeči: delo bi postalo preobsežno, deloval bi kot jamski čuvaj, delo bi opravljal, vendar odvisno od nalog (graf 41).

Graf 41: Pripravljenost na dodatna izobraževanja in opravljanje lovsko-čuvajske službe
Vir: Lasten

Ugotovimo lahko, da bi bila oba vzorca anketirancev v približno 50 % pripravljena opraviti dodatno izobraževanje in opravljati dodatne naloge nadzora. Možnosti skupnega delovanja načeloma so, težava je predvsem organizacijsko delovanje obeh služb.

6.3 PRIMERJAVA IN ANALIZA POOBLASTIL

6.3.1 Analiza pooblastil lovskega čuvaja

Lovski čuvaji so pooblaščenjeni opravljati lovsko-čuvajsko službo na podlagi naslednjih pooblastil:

Osebe, ki so kršile ali nameravajo kršiti določila Zakona o divjadi in lovstvu ustaviti, preveriti njihovo istovetnost ter o kršitvah obvesti upravljavca, lovskega inšpektorja, po potrebi pa tudi pristojni organ za notranje zadeve.

Osebam, ki se nahajajo z orožjem oziroma lovskimi pripravami v lovišču s posebnim namenom ali lovišču in nimajo pravice udejstvovanja v lovu, začasno odvzame orožje ali lovske priprave ter osebe privede in odvzete predmete izroči pristojnemu organu za notranje zadeve.

V primerih, ko obstajajo razlogi za sum, da so dokazi o kršitvah določil tega zakona skriti v vozilih ali prtljagi, zahteva njihovo izročitev in obvesti pristojni organ za notranje zadeve.

Po nalogu zavoda oziroma lovskega inšpektorja opravi odstrel divjadi, če ga ni opravil koncesionar v skladu s koncesijsko pogodbo.

Pri opravljanju lovsko-čuvajske službe nosi lovsko orožje v skladu s predpisi o orožju. Lovski čuvaj sme lovsko orožje uporabiti v samoobrambi v skladu s predpisi.

V primerih, ko bi zaradi obveščanja pristojnega organa za notranje zadeve oziroma lovskega inšpektorja z odlašanjem takojšnjega ukrepanja nastala nevarnost za zdravje in življenje ljudi, je lovski čuvaj pooblaščen ukrepati po

lastnem preudarku. V takem primeru pa prevzame tudi odgovornost za umestnost storjenih ukrepov (ZDLov-1, 73. člen).

Problematika pri izvajanju pooblastil pri lovskih čuvajih se kaže že pri prvem pooblastilu. Lovski čuvaj lahko preveri istovetnost samo tiste osebe, ki je že kršila ali namerava kršiti Zakon o divjadi in lovstvu. Naslednja težava je sodelovanje kršitelja z lovskim čuvajem, kršitelj lahko sodelovanje odkloni. V največ primerih se prav to zgodi.

Lovski čuvaj nima pooblastila za ustavitev vozil na območju svojega delovanja, kar tudi predstavlja veliko težavo pri delu. Ustavi lahko le osebo, ki je v lovišču peš, tudi v tem primeru je po navadi ovira nesodelovanje domnevnega kršitelja z lovskim čuvajem.

Pri pooblastilu, ki govori o odvzemu orožja in lovskih naprav, se ponovno pojavi problem odklonilnega sodelovanja obravnavanega. V praksi se malokrat zgodi, da bi kršitelj kar prostovoljno predal orožje lovskemu čuvaju, nemalokrat ima pri zasegu orožja težave tudi policija. Pooblastilo tudi navaja, da lovski čuvaj privede osebo – kršitelja pred policijo. V praksi lovski čuvaj za izpolnjevanje tega pooblastila nima veliko možnosti, kršitelj prostovoljno ne bo za to, da se ga privede, pri privedbi pa lovski čuvaj ne sme uporabiti nobenih sredstev ali sile. Pooblastilo je v taki obliki neuporabno.

Pooblastilo, ki govori o izročitvi dokazov ob sumu, da so dokazi o kršitvah določil zakona skriti v vozilih ali prtljagi, in pooblastilo, da ob takih primerih obvesti pristojni organ ministrstva za notranje zadeve, je uporabno le deloma, in sicer v delu, kjer govori o tem, da lovski čuvaj obvesti pristojni organ za notranje zadeve. Pri izročitvi skritih dokazov spet naletimo na težavo zelo verjetnega nesodelovanja kršitelja z lovskim čuvajem.

Pooblastilo, ki govori o tem, da lovski čuvaj po nalogu zavoda oziroma lovskega inšpektorja opravi odstrel, je edino, ki je v celoti izvedljivo, lahko rečemo tudi "življenjsko". Koncesionar (lovska družina) dobi letni načrt odstrela potrjen s strani pristojnega ministrstva. Smotno bi bilo, da imajo lovski čuvaji stalen pregled nad potekom načrta odstrela za območje svojega delovanja. Enako velja tudi pri

predlogu načrta odstrela, saj so lovski čuvaji (praviloma) člani lovske organizacije z večjo prisotnostjo v lovišču in boljšim lovskim znanjem.

Pooblastilo, ki govori o nošenju orožja v času opravljanja lovsko-čuvajske službe, je v nekaterih primerih potrebno premisleka. Nošenje orožja (čeprav v zakonsko dopustnih mejah) je lahko pri nekaterih ljudeh (občanih), s katerimi se lovski čuvaji srečujejo pri svojem delu, zelo vprašljiva zadeva z vidika gledanja na lik lovskega čuvaja. V današnjem času ima veliko ljudi odklonilen odnos do orožja. V veliko primerih lahko naredimo z nošnjo orožja pri opravljanju lovsko-čuvajske službe več škode kot koristi. Drugi del pooblastil, ki obravnava samoobrambo, pa bi lahko bil uporaben v skrajni sili, čeprav takih primerov v zadnjem času ni zabeleženih.

S pooblastilom, ki določa, da je lovski čuvaj v primerih, ko bi zaradi obveščanja pristojnega organa za notranje zadeve oziroma lovskega inšpektorja z odlašanjem takojšnjega ukrepanja nastala nevarnost za zdravje in življenje ljudi, pooblaščen ukrepati po lastnem preudarku, je lovskemu čuvaju dano veliko pooblastil v enem samem. Takoj za tem je zapisano, da lovski čuvaj v primeru posredovanja prevzame vso odgovornost za umestnost storjenih ukrepov. Z veliko verjetnostjo lahko rečemo, da kljub temu pooblastilu marsikateri lovski čuvaj v zgoraj navedenih primerih ne bo ukrepal.

6.3.2 Analiza pooblastil naravovarstvenega nadzornika

Naravovarstveni nadzorniki so pooblaščeni opravljati naravovarstveni nadzor na podlagi naslednjih pooblastil:

Opozarjanje oseb na varstvene režime zaradi preprečevanja kaznivih ravnanj.

Nadzor nad vožnjo z vozili na motorni pogon v naravnem okolju in zaseg vozila.

Ustaviti voznika vozila na motorni pogon, ki vozi v nasprotju z določbami zakona ali akta o zavarovanju.

Zahtevati od voznika vozila na motorni pogon voziško dovoljenje in prometno dovoljenje oziroma listino – evidenco vozil na motorni pogon oziroma listino, s katero ugotovi istovetnost voznika.

Ima pravico od osebe, ki ne spoštuje določb Zakona o ohranjanju narave, zahtevati in dobiti na vpogled osebno izkaznico ali javno listino, s katero se dokazuje istovetnost te osebe.

Fotodokumentira potek kršitve in kršilca pri storitvi kaznivega ravnanja.

Pri opravljanju nalog neposrednega nadzora samostojno vodi postopek in odloča o prekrških.

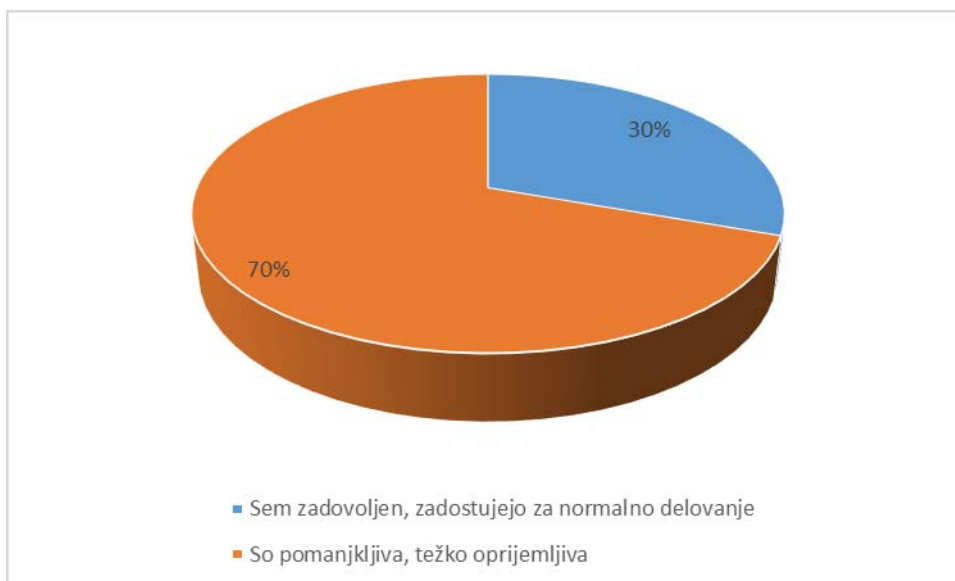
Izrek globe v znesku, ki je višji od najnižje predpisane globe.

Izjave naravovarstvenih in prostovoljnih nadzornikov in materialni dokazi, ki jih zberejo glede dejanj, na podlagi katerih se ukrepa v inšpekcijskem postopku, se v postopku inšpekcijskega nadzora lahko štejejo za dokaz, pridobljen v skladu z zakonom, ki ureja splošni upravni postopek, če je za vodenje inšpekcijskega postopka to potrebno.

Ob vsakem času mora preprečevati prekrške po Zakonu o ohranjanju narave in po predpisih, izdanih na njegovi podlagi, ter ukrepati in uporabiti z zakonom določena pooblastila, če grozi nevarnost uničenja ali poškodovanja naravne vrednote, sestavin biotske raznovrstnosti ali zavarovanih območij ali njihovih delov (ZON, 155. člen).

Pooblastila imajo veliko težo pri delovanju obeh nadzornih služb. Zato smo želeli od anketirancev pridobiti tudi mnenja glede pooblastil.

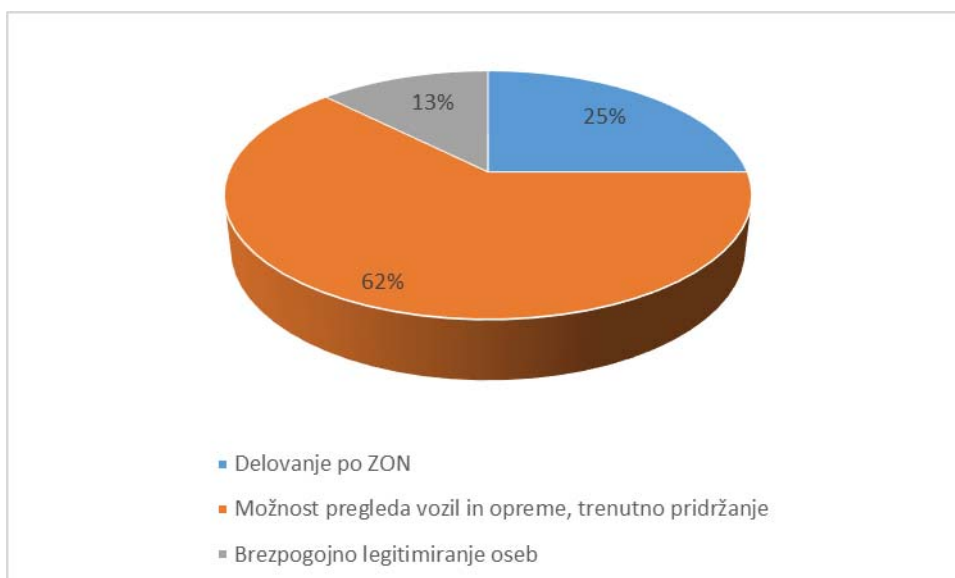
Lovskim čuvajem smo v anketi zastavili vprašanje, kako so zadovoljni s pooblastili. V 70 % smo dobili odgovor, ki pravi, da so pooblastila pomanjkljiva, težko oprijemljiva, v veliki meri neuporabna. V 30 % so anketiranci odgovorili, da so z pooblastili zadovoljni in zadostujejo za normalno delovanje na terenu (graf 42).

Graf 42: Zadovoljstvo s pooblastili – lovski čuvaji

Vir: Lasten

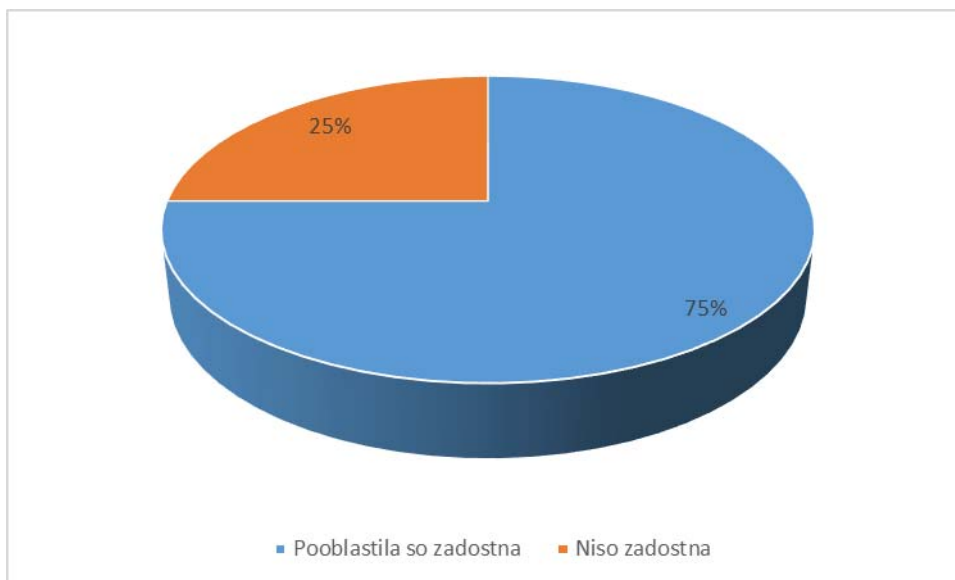
Nadalje smo anketirance vprašali, s čim bi pooblastila dopolnili. Odgovore lahko razčlenimo takole: v 62 % je bil odgovor možnost ustavitve vozila na območju delovanja, brezpogojni pregled vozila in opreme, trenutno pridržanje osebe, v 25 % delovanje tudi na podlagi pooblastil Zakona o ohranjanju narave, v 13 % brezpogojno legitimiranje vseh oseb na območju izvajanja službe (graf 43).

Graf 43: Dopolnitev pooblastil – lovski čuvaji

Vir: Lasten

Kako so zadovoljni s pooblastili, smo povprašali tudi naravovarstvene nadzornike. V kar 75 % so potrdili, da pooblastila zadostujejo za delovanje službe, v 25 % so odgovorili, da niso zadostna, vendar le zato, ker bi morala veljati tudi izven zavarovanega območja parka (graf 44).

Graf 44: Zadovoljstvo s pooblastili – naravovarstveni nadzorniki

Vir: Lasten

Vidimo lahko, da so anketiranci vzorca 1 (lovski čuvaji) veliko manj zadovoljni s pooblastili kot anketiranci vzorca 2 (naravovarstveni nadzorniki). V kar 70 % so odgovorili, da pooblastila ne zadostujejo za normalno delovanje službe, kar kaže na resno težavo pri delovanju lovsko-čuvajske službe. Lahko rečemo tudi nasprotno, naravovarstveni nadzorniki so načeloma zadovoljni s pooblastili v 100 %, če bi le veljala tudi izven zavarovanega območja parka.

7 SKLEP

Na podlagi preučene literature in analize anketnega vprašalnika lahko ugotovimo, da imata obe obravnavani nadzorni službi veliko skupnega pa tudi veliko različnih zadev, ki zajemajo delovanje ene ali druge službe. Najbolj kompleksna zadeva, ki najbolj razdvaja obe službi, je nedvomno zakon in na zakon vezani podzakonski akti. Obe službi (v večji meri) delujeta na podlagi "svojega" zakona, kar predstavlja nepremostljivo oviro pri združenem delovanju služb.

V nadaljevanju bomo pregledali zastavljene hipoteze.

1. **Hipoteza 1:** Lovski čuvaji in naravovarstveni nadzorniki se lahko skupno izobražujejo.

Na podlagi ugotovitev lahko povzamemo nekaj pomembnejših dejstev:

- Kot že omenjeno, je največja težava pri izobraževanju tudi neenoten zakon, pri enotnem izobraževanju nastane težava že pri vstopnih pogojih, ki se pri obeh službah razlikujejo (npr. članstvo v lovski organizaciji in posedovanje orožnega lista – pri lovskih čuvajih).
- V programu izobraževanja za pridobitev naziva lovski čuvaj ni zapisana najnižja zahtevana stopnja izobrazbe, kar bi pri bodoči nadgradnji izobraževanja (v primerljivo izobraževanje naravovarstvenih nadzornikov) pomenilo oviro.
- Nekaterih strokovnih tem v programu izobraževanja obeh služb ne moremo združiti, potrebno bi bilo poenotenje izobraževalnega programa (enotne teme).

Na podlagi ugotovitev raziskave hipotezo 1 zavrnamo.

2. **Hipoteza 2:** Lovski čuvaji in naravovarstveni nadzorniki lahko delujejo na podlagi enotnih pooblastil.

Pri analizi pooblastil povzamemo nekaj najpomembnejših dejstev:

- Obe službi delujeta na podlagi različnih zakonov (Zakon o divjadi in lovstvu, Zakon o ohranjanju narave), na kar so vezana tudi pooblastila.
- Lovski čuvaji so v anketnih vprašalnikih v kar 70 % podali negativno mnenje na uporabnost trenutnih pooblastil lovsko-čuvajske službe, razmisliti je treba o dopolnitvah.

Če pogledamo analizo v vsebinskem delu, v katerem je obravnavana ustreznost pooblastil, lahko opazimo zanimivo neskladje pridobljenih odgovorov. Kot navajamo zgoraj, so lovski čuvaji v kar 70 % podali negativno mnenje na uporabnost trenutnih pooblastil, po katerih delujejo, v nasprotnem primeru pa naravovarstveni nadzorniki v 75 % potrjujejo njihovo ustreznost. Še več, iz analize lahko razberemo, da v ostalih 25 % pooblastila niso zadostna samo zaradi možnosti neuporabe izven zavarovanega območja njihovega delovanja. Torej lahko rečemo, da imajo naravovarstveni nadzorniki 100 % zadostna pooblastila za opravljanje naravovarstvenega nadzora na zavarovanem območju.

V nalogi je mogoče zaslediti, da so si nekatera pooblastila obeh služb zelo podobna, res pa je, da obe službi delujeta na podlagi svojega zakona. Pri uporabi pooblastil pa le-to ne bi smelo predstavljati ovire. Izpostavimo sledeča pooblastila: oba subjekta lahko na podlagi pooblastil zahtevata na vpogled osebni dokument kršitelja zakonskih določil, zabeležita, fotodokumentirata in zahtevata izročitev predmetov, ki izhajajo iz kaznivega dejanja.

Odstopanje v odstotkih je glede na nekatere podobnosti pri pooblastilih (pre)veliko. Zato lahko v razmislek ponudimo nekaj mogočih dejstev, ki bi utegnili kazati, da ni vsa težava skrita v pooblastilih.

Verjetna so še naslednja dejstva, ki kažejo na veliko nezadovoljstvo lovskih čuvajev s pooblastili:

- Lovski čuvaji delujejo kot nezaposlen – neprofesionalen kader, zato lahko pričakujemo manj intenzivno ukvarjanje z nadzorno službo,
- Glede na zgornjo trditev bi lahko bil problematičen pristop do dela/kršiteljev, zato se lovski čuvaji uporabi pooblastil raje izognejo,

- Lovski čuvaji delujejo brez enotne uniforme, ki bi v nekaterih primerih dala težo opravljanju službe.

Na podlagi ugotovitev raziskave hipoteza 2 ostane neopredeljena.

3. Hipoteza 3: Lovski čuvaji in naravovarstveni nadzorniki lahko delujejo kot enotna nadzorna služba.

Nekaj pomembnejših povzetkov glede skupnega delovanja obeh služb:

- Organizacijsko se obe službi razlikujeta na veliko področjih (npr. plačan/zaposlen kader – delo na prostovoljni bazi).
- Naravovarstveni nadzorniki delujejo samo na zavarovanih območjih, kjer so zaposleni prek koncesionarja, lovski čuvaji pa svoje delo opravljajo na področju celotne države.
- Pripravljenost vseh anketirancev (vzorec 1 in vzorec 2) za opravljanje skupne službe lahko ocenimo kot dobro (v približno 50 % so pripravljeni opravljati skupno službo nadzora).

Na podlagi ugotovitev raziskave hipotezo 3 zavrnamo.

8 VIRI IN LITERATURA

Avbar, B. 2011. Prisega Lovskega čuvaja. Lovec, str. od 363 do 366.

Erhatic Širnik, R. 2004. Lov in lovci skozi čas. Ljubljana: Lovska zveza Slovenije, Zlatorogova knjižnica 30.

Jakomin, L. et al. 2008. 40 let Lovske zveze Koper. Koper: Lovska zveza Koper.

Krope, S. 2014. Potrebne so novosti pri izobraževanju lovskih čuvajev. Lovec, št. 2, str. 32.

Krope, S. 2012. Lovski čuvaji – pogled v bližnjo prihodnost. Lovec, št. 12, str. 646.

Krope, S. 2013. Proučiti možnost aktivnejšega sodelovanja lovcev z MKO. Lovec, št. 2, str. 81.

Kranjc, A. 2002. Zgodovinski pregled in opis jam, v monografiji Park Škocjanske jame. Ljubljana: Park Škocjanske jame.

Lovsko informacijski sistem, Lovska zveza Slovenije (29. 6. 2017).

Mohorčič, A. 2016. Zadovoljstvo lovskih čuvajev z delom v lovski družini. Diplomsko delo. Maribor: Fakulteta za varnostne vede.

Navodila za opravljanje izpita za lovskega čuvaja. LZS/185 (16. 2. 2009).

Pravilnik o službenem znaku, izkaznici in uniformi naravovarstvenih in prostovoljnih nadzornikov. Ur. l. RS. 41/2015 (12. 6. 2015) str. 4494.

Pravilnik o organizaciji lovsko-čuvajske službe, o vsebini in pogojih za opravljanje izpita za lovskega čuvaja ter obliki izkaznice in službenega znaka. Ur. l. RS. 120/2005 (29. 12. 2005) str. 14080, s spremembami in dopolnitvami.

Program varstva in razvoja parka Škocjanske jame za obdobje 2013–2017, (PVR PSJ 2013–2017), 2012, Javni zavod park Škocjanske jame.

Rožman, A. et al. 2010. 100 let lovstva in strelstva v Slovenski Istri. Koper: Lovska zveza Koper.

Skoberne, P. 2015. Pregled zgodovine varstva narave, Priročnik za strokovno usposabljanje naravovarstvenih nadzornikov. Ljubljana: Ministrstvo za okolje in prostor.

Srednja gozdarska in lesarska šola Postojna. Dostopno na: [NPK_Revirni lovec revirna lovka – Srednja gozdarska in lesarska šola Postojna.htm](http://NPK_Revirni_lovec_revirna_lovka_-_Srednja_gozdarska_in_lesarska_sola_Postojna.htm) (Citirano 3. 7. 2017).

Šajn, S. et al. 2016. Skrivnostni kras. Postojna: Slovenska turistična organizacija.

Šuler, P. 1985. Lovska zakonodaja. Ljubljana: Lovska zveza Slovenije.

Uredba o strokovnem usposabljanju in preverjanju znanja naravovarstvenih in prostovoljnih nadzornikov. Ur. l. RS. 56/2015 (29. 7. 2015) str. 6556.

Vidic, J. et al. 2006. Sistem varstva narave v Sloveniji. Ljubljana: Ministrstvo za okolje in prostor.

Zorman, T. 2015. Komunikacija naravovarstvenih nadzornikov, Priročnik za strokovno usposabljanje naravovarstvenih nadzornikov. Divača: Park Škocjanske jame.

Zakon o divjadi in lovstvu. Ur. l. RS. 16/2004 (20. 2. 2004) str. 1577, s spremembami in dopolnitvami.

Zakon o ohranjanju narave. Ur. l. RS. 96/04 (30. 8. 2004) str. 11541, s spremembami in dopolnitvami.

Zakon o prekrških. Ur. l. RS. 29/2011 (18. 4. 2011) str. 3894, s spremembami in dopolnitvami.

Zakon o regijskem parku Škocjanske jame. Ur. l. RS. 57/96 (19. 10. 1996) str. 4761, s spremembami in dopolnitvami.

Zavod za zaposlovanje Republike Slovenije. Dostopno na: [ZRSZ - Opis poklica.htm](http://ZRSZ_-_Opis_poklica.htm) (Citirano 3. 7. 2017).

Žaberl, M. 2007. Ribiško čuvajska služba in njena pooblastila. Pravna praksa 29, str. od 17 do 19.

9 PRILOGE

9.1 Priloga 1

ANKETNI VPRAŠALNIK- AKTIVNI LOVSKI ČUVAJI V LOVSKI ZVEZI KOPER

Spoštovani!

Sem David Hrvatin, član in aktivni lovski čuvaj Lovske družine »Istra« Gračišče. Zaključujem višješolski izredni študij programa Gozdarstvo in lovstvo. V ta namen pripravljam diplomsko nalogo z naslovom »Primerjava nadzornih služb, lovskih čuvajev in naravovarstvenih nadzornikov«.

Ob tej priložnosti se obračam na vas, vse aktivne (s podpisano pogodbo o opravljanju lovsko čuvajske službe z LD) lovske čuvaje Lovske zveze Koper, da mi pomagate pri izdelavi končnega izdelka- diplomske naloge.

Naprašam vas, da si vzamete nekaj minut in odgovorite na spodnji vprašalnik. Vprašalnik je anonimen, podatki bodo uporabljeni izključno za potrebe izdelave omenjene diplomske naloge. Nekatera vprašanja se zaradi lažje obdelave podatkov nanašajo na določeno časovno obdobje (01.01.2012 do 31.12.2016). Pri večini vprašanj odgovorite tako, da obkrožite črko pred odgovorom, kateri najbolj ustreza vaši izbiri. Pri nekaterih vprašanjih imate možnost (v kolikor vam nobeden ponujen odgovor ne odgovarja), svoj odgovor dopisati pod rubriko »drugo«.

Upam, da bomo skupaj, tudi s pomočjo tega vprašalnika, pripomogli k temu, da bomo lovski čuvaji lahko še učinkoviteje opravljali svoje poslanstvo.

Zahvaljujem se vam za sodelovanje,

Lovski pozdrav,

David Hrvatin

1.) Koliko let ste član LD (skupna doba članstva, lahko tudi v več LD)?

2.) Koliko let že imate opravljen izpit za lovskega čuvaja?

**3.) Koliko časa (let, mesecev) imate z LD podpisano pogodbo o izvajanju lovsko
čuvajske službe?**

4.) Za koliko upravljavcev lovišč (za koliko LD) opravljate lovsko čuvajsko službo?

a) samo v svoji (matični) LD

b) drugo: _____

**5.) Ali ste mnenja, da ste takoj po zaključenem izobraževanju za lovskega čuvaja
pridobili dovolj znanja za neodvisno delovanje na terenu?**

a) da, usposabljanje je bilo popolno in zadostno

b) da, potreboval bi samo še delovne izkušnje

c) ne, izobraževanju bi morali dodati naslednje:

- _____

(dopišite kaj bi po vašem mnenju dodali izobraževanju)

**6.) Koliko dopolnilnih izobraževanj za lovskega čuvaja ste opravili po opravljenem
lovsko-čuvajskem izpitu?**

7.) Ali ste mnenja, da bi morali lovske čuvaje več dopolnilno izobraževati?

- a) izobraževanj je dovolj
- b) izobraževanj je absolutno premalo
- c) izobraževanja bi morala biti vsakoletna
- d) drugo: _____

8.) Kaj bi po vašem mnenju bilo potrebno v prihodnje dodati v izobraževanje lovskih čuvajev, da bi lahko lažje/učinkovitejše opravljali svoje delo? Dopišite.

9.) Ali bi bili kot lovski čuvaj pripravljeni opraviti dodatna izobraževanja in s tem pridobiti možnost opravljanja dodatnih nalog, npr. bi lahko opravljali tudi delo naravovarstvenega nadzornika?

- a) da, brez sprememb bi lahko opravljal dodatne naloge
- b) da, proti ustreznemu plačilu
- c) ne
- d) drugo: _____

10.) Koliko krat mesečno izvajate nadzor lovišča in opravljen nadzor tudi vpišete v dnevnik lovskega čuvaja?

- a) 0 do 3 krat
- b) 3 do 7 krat
- c) drugo: _____

11.) Koliko ur mesečno povprečno opravljate lovsko- čuvajsko službo?

12.) Ali je v vaši LD lovsko- čuvajska služba organizirana tako, da ima vodjo/koordinatorja lovsko- čuvajske službe?

a) da

b) ne

13.) Če LD v kateri opravljate lovsko- čuvajsko službo nima vodje/koordinatorja, ali ocenjujete, da bi ga bilo smiselno imeti?

a) da

b) ne

14.) Kako ste zadovoljni s pooblastili lovskega čuvaja?

a) sem zadovoljen, zadostujejo za normalno delovanje lovsko- čuvajske službe

b) so pomanjkljiva, zelo težko oprijemljiva, v veliki meri neuporabna

c) drugo: _____

15.) Kaj bi po vašem mnenju še lahko dodali k pooblastilom v prihodnje?

16.) S kakšno problematiko se najpogosteje srečujete pri opravljanju lovsko-čuvajske službe?

- a) nesodelovanje- odpor obravnavanih oseb
- b) nesodelovanje LD z lovskimi čuvaji
- c) nesodelovanje drugih služb (Policija, Inšpekcija...)
- d) strah pred tem, da postopka ne bom pravilno izpeljal
- e) drugo: _____

17.) Kakšen je odnos so lovcev do vas kot lovskih čuvajev?

- a) odličen, vsi podpirajo delovanje lovskih čuvajev in pomagajo pri delu
- b) nezadosten, nekateri nočejo sodelovati pri reševanju problemov
- c) o lovskih čuvajih nimajo dobrega mnenja
- d) drugo: _____

18.) Kakšen je odnos ne lovcev (občanov) do vas kot lovskih čuvajev?

- a) odličen, lepo sprejmejo lik lovskega čuvaja
- b) zaničevalen, občani nočejo imeti opravka z lovskimi čuvaji
- c) so dobra in slaba mnenja o delu lovskih čuvajev
- d) drugo: _____

19.) Koliko krat ste v obravnavanem obdobju (OBDOBJE 01.01.2012 DO 31.12.2016) pri opravljanju lovsko-čuvajske službe naleteli na problem nesodelovanja (odpor) ljudi katere ste imeli v postopku?

20.) Koliko krat ste v obravnavanem obdobju (OBDOBJE 01.01.2012 DO 31.12.2016) imeli v postopku osebo, ki je član LD?

21.) S kakšnimi problemi se pri opravljanju lovsko čuvajske službe največkrat srečujete, ko obravnavate lovce (člane LD)?

- a) osebnih zamere, nelagodje do obravnave človeka, ki ga osebno poznam
- b) grožnje obravnavanega, tudi z orožjem
- c) problem obravnave zaradi nezadostnih pooblastil lovskih čuvajev
- d) drugo: _____

22.) Ali to, da delujete na področju kjer poznate ljudi (matična LD) predstavlja problem pri izvajanju lovsko čuvajske službe?

- a) da, v veliki meri
- b) mogoče v nekaterih primerih
- c) nikoli
- d) drugo: _____

23.) Koliko krat ste v obravnavanem obdobju (OBDOBJE 01.01.2012 DO 31.12.2016) imeli v postopku osebo, ki ni član LD?

24.) S kakšnimi problemi se pri opravljanju lovsko čuvajske službe največkrat srečujete, ko obravnavate ne lovce (občane)?

- a) osebne zamere, nelagodje do obravnave človeka, ki ga osebno poznam
- b) problem obravnave zaradi nezadostnih pooblastil lovskih čuvajev
- c) grožnje, obrekovanje
- d) grožnje s civilno tožbo
- e) drugo: _____

25.) Kakšen vpliv bi po vašem mnenju imela enotna uniforma lovskih čuvajev?

- a) velik, odnos obravnavanih ljudi/kršiteljev do uniformiranih ljudi bi bil bolj resen
- b) kljub uniformi je veliko ljudi, ki lovskih čuvajev nebi jemali resno
- c) majhen vpliv, skoraj enako lahko delujemo brez uniforme
- d) drugo: _____

26.) Kako kot lovski čuvaj informirate upravljavca lovišča o svojih aktivnostih v lovišču?

- a) pisno poročilo po pošti
- b) poročilo po elektronski pošti
- c) telefonsko
- d) drugo: _____

27.) Kako pogosto upravljavca lovišča (LD) informirate o svojih aktivnostih v lovišču?

- a) tedensko
- b) mesečno
- c) ob vsakokratni ugotovljeni kršitvi v lovišču
- d) drugo: _____

28.) Kdo od vodstva LD je odgovoren za nadzor nad lovsko- čuvajsko službo oz. na koga naslavljate svoja lovsko- čuvajska poročila?

- a) UO LD
- b) starešina
- c) gospodar
- d) koordinator lovsko- čuvajske službe v LD
- e) drugo: _____

29.) Ali LD upošteva vaše predloge?

- a) vedno brez izjem
- b) v večji meri, z lovskimi čuvaji UO opravi razgovor, če oceni, da je le- ta potreben za reševanje neke problematike
- c) nikoli
- d) drugo: _____

30.) Kakšen je v vaši LD status lovskega čuvaja?

- a) odličen
- b) dober
- c) zaničevan, premalo cenjen

31.) Kakšna je vaša stopnja izobrazbe?

- a) osnovna šola
- b) poklicna šola
- c) srednja šola
- d) višja šola
- e) visoka šola
- f) drugo: _____

32.) Koliko let ste dopolnili v letu 2017?

33.) Označite spol.

a) moški

b) ženski

34.) Predlogi, pripombe za nadaljnje boljše delovanje lovsko- čuvajske službe

9.2 Priloga 2

ANKETNI VPRAŠALNIK- NARAVOVARSTVENI NADZORNIKI (NN)

– PARK ŠKOCJANSKE JAME

Spoštovani!

Sem David Hrvatin, zaključujem višješolski izredni študij programa Gozdarstvo in lovstvo. V ta namen pripravljam diplomsko nalogo z naslovom »Primerjava nadzornih služb, lovskih čuvajev in naravovarstvenih nadzornikov«. Ker imata obe nadzorni službi veliko skupnega bi rad z izdelavo diplomske naloge ugotovil možnosti skupnega delovanja.

Ob tej priložnosti se obračam na vas s prošnjo, po pomoči pri izdelavi končnega izdelka.

Naprošam vas, da si vzamete nekaj minut in odgovorite na spodnji vprašalnik. Vprašalnik je anonimen, podatki bodo uporabljeni izključno za potrebe izdelave omenjene diplomske naloge. Nekatera vprašanja se zaradi lažje obdelave podatkov nanašajo na določeno časovno obdobje. Odgovorite tako, da obkrožite črko pred odgovorom, kateri najbolj odgovarja vašemu mnenju. Pri nekaterih vprašanjih imate možnost (v kolikor vam nobeden ponujen odgovor ne odgovarja), svoj odgovor dopisati pod rubriko »drugo«.

Upam, da bomo skupaj lahko pripomogli k temu, da bo delo nadzornih služb še učinkoviteje, predvsem pa še bolj v dobrobit narave.

Zahvaljujem se vam za sodelovanje ter vas lepo pozdravljam,

David Hrvatin

1.) Koliko časa opravljate službo naravovarstvenega nadzornika?

2.) Koliko ur tedensko opravite kot naravovarstveni nadzornik?

3.) Ali ste mnenja, da ste takoj po zaključenem izobraževanju za naravovarstvenega nadzornika pridobili dovolj znanja za neodvisno delo na terenu?

- a) da, usposabljanje je bilo popolno in zadostno
- b) da, potreboval bi samo še delovne izkušnje
- c) ne, program izobraževanja je pomanjkljiv, moral bi biti obsežnejši

4.) Koliko dopolnilnih izobraževanj ste opravili po opravljenem izobraževanju za naravovarstvenega nadzornika?

5.) Ali ste mnenja, da bi morali naravovarstvene nadzornike več dopolnilno izobraževati?

- a) izobraževanj je dovolj
- b) izobraževanj je absolutno premalo
- c) izobraževanja bi morala biti vsakoletna
- d) drugo: _____

6.) Kaj bi po vašem mnenju bilo potrebno v prihodnje dodati v izobraževanje naravovarstvenih nadzornikov, da bi lahko lažje/učinkoviteje opravljali svoje delo?

7.) Ali bi kot naravovarstveni nadzornik bili pripravljeni opraviti dodatna izobraževanja in s tem pridobiti možnost opravljanja dodatnih nalog pri svojem delu, npr. vzporedno delovati kot lovski čuvaj?

a) da, brez sprememb bi lahko opravljal dodatne naloge

b) da, proti ustreznemu plačilu

c) ne, delo bi postalo preobsežno

d) drugo: _____

8.) Koliko krat tedensko izvajate naravovarstveni nadzor?

a) 0 do 3 krat

b) 3 do 7 krat

c) drugo: _____

9.) Kaj ima na podlagi vaših izkušenj večji učinek pri kršiteljih- opozarjanje na nepravilnosti ali kaznovanje, oz. ali ste lahko kot naravovarstveni nadzornik dovolj učinkoviti, če delujete kot človek, ki v parku obiskovalcem deli nasvete in opozorila ali dejansko kaznuje obiskovalce?

- a) opozorila, nasvete zadostujejo
- b) opozorila in kaznovanje, za učinkovito delo mora biti oboje
- c) kaznovanje, je bolj učinkovito
- d) drugo: _____

10.) Kako ste zadovoljni s pooblastili naravovarstvenih nadzornikov?

- a) pooblastila so zadostna
- b) lahko bi imeli večja
- c) niso zadostna
- d) drugo: _____

11.) Kaj bi v prihodnje po vašem mnenju lahko še dodali k pooblastilom z namenom olajšanja dela naravovarstvenih nadzornikov?

12.) S kakšno problematiko se najpogosteje srečujete pri opravljanju naravovarstvenega nadzora?

- a) nesodelovanje- odpor obravnavanih oseb
- b) nesodelovanje drugih služb (Policija, Inšpekcija...)
- c) drugo: _____

13.) Kakšen je odnos občanov, ki živijo na območju parka do vas kot naravovarstvenega nadzornika?

- a) odličen, vsi podpirajo delovanje naravovarstvenih nadzornikov
- b) nezadosten, nekateri nočejo sodelovati pri reševanju problemov
- c) o naravovarstvenih nadzornikih nimajo dobrega mnenja, so mnenja, da so nepomembni
- d) drugo: _____

14.) Kakšen je odnos obiskovalcev parka do naravovarstvenih nadzornikov?

- a) odličen, načeloma vsi lepo sprejmejo lik NN
- b) zaničevalen, obiskovalci nočejo imeti opravka z NN
- c) so dobra in slaba mnenja o delu NN
- d) drugo: _____

15.) Koliko krat ste v zadnjih 10. letih pri opravljanju naravovarstvenega nadzora naleteli na problem nesodelovanja (odpor) ljudi katere ste imeli v postopku?

16.) S kakšnimi problemi se pri opravljanju naravovarstvenega nadzora največkrat srečujete, ko obravnavate kršitelje?

- a) grožnje, zmerjanje obravnavanega
- b) nepripravljenost na sodelovanje
- c) drugo: _____

17.) Ali to, da delujete na področju kjer osebno poznate občane predstavlja težavo pri izvajanju naravovarstvenega nadzora?

- a) da, v veliki meri
- b) mogoče v nekaterih primerih
- c) nikoli
- d) drugo: _____

18.) Kakšen vpliv ima po vašem mnenju enotna uniforma naravovarstvenih nadzornikov z vsemi pripadajočimi oznakami?

- a) velik, odnos obravnavanih ljudi/kršiteljev do uniformiranih ljudi je veliko bolj resen
- b) kljub uniformi je veliko ljudi, ki NN ne jemlje resno
- c) majhen vpliv, skoraj enako bi lahko delovali brez uniforme
- d) drugo: _____

19.) Kako kot naravovarstveni nadzornik informirate park o svojih aktivnostih ?

- a) poročilo po elektronski pošti
- b) pisno, ročno pisan zapisnik o vsakem nadzoru
- c) dnevni sestanki, ustno
- d) telefonsko
- e) drugo: _____

20.) Kako pogosto park informirate o svojih aktivnostih ?

- a) dnevno
- b) tedensko
- c) mesečno
- d) ob vsakokratni ugotovljeni kršitvi
- e) drugo: _____

21.) Na koga naslavljate svoja poročila o opravljenih aktivnostih?

- a) vodja NN
- b) koordinator NN
- c) drugo: _____

22.) Ali park upošteva vaše predloge?

- a) vedno brez izjem
- b) v večji meri
- c) nikoli
- d) drugo: _____

23.) Kakšen je po vašem mnenju status NN?

- a) odličen
- b) dober
- c) zaničevan, premalo cenjen
- d) drugo: _____

24.) Kakšna je vaša najvišja dosežena stopnja izobrazbe?

25.) Koliko let ste dopolnili v letu 2017?

26.) Označite spol.

a) moški

b) ženski

**27.) Pripombe, predlogi za boljše delovanje naravovarstvenih nadzornikov oz.
naravovarstvene nadzorne službe kot celote**

IZJAVA O AVTORSTVU DIPLOMSKEGA DELA

Spodaj podpisan/a David Hrvatin, študent/ka višješolskega programa Gozdarstvo in lovstvo z vpisno številko 11290295138, izjavljam, da sem avtor/ica diplomskega dela z naslovom:

PRIMERJAVA NADZORNIH SLUŽB, LOVSKIH ČUVAJEV IN NARAVOVARSTVENIH NADZORNIKOV

S svojim podpisom zagotavljam, da:

- je predloženo delo izključno rezultat mojega lastnega raziskovalnega dela,
- sem poskrbel/a, da so dela in mnenja drugih avtorjev oz. avtoric, ki jih uporabljam v predloženem delu, navedena oz. citirana v skladu z navodili,
- zavedam se, da je plagiatorstvo - predstavljanje tujih del, bodisi v obliki citata, bodisi v obliki skoraj dobesednega parafraziranja bodisi v grafični obliki, s katerim so tuje misli oz. ideje predstavljene kot moje lastne - kaznivo po zakonu (Zakon o avtorstvu in sorodnih pravicah, Ur. list RS, št. 21/95).

Diplomsko delo je lektoriral/a: _____

Postojna, Avgust 2017

Podpis: David Hrvatin